

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-0610-211-25

Druk nr 2121
Warszawa, 19 grudnia 2025 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw.

Projekt ma charakter deregulacyjny.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 oraz z 2025 r. poz. 897) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 58 dodaje się art. 58¹–58³ w brzmieniu:

„Art. 58¹. § 1. Małżeństwo zostaje rozwiązane, gdy małżonkowie, między którymi nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, pozostający w związku małżeńskim dłużej niż rok i niemający wspólnych małoletnich dzieci ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych, jednocześnie obecni, złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa, a kierownik urzędu stanu cywilnego dołączy do aktu małżeństwa wzmiankę dodatkową o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego (rozwód pozasądowy).

§ 2. Oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa nie mogą być złożone przed upływem miesiąca od dnia, w którym kierownik urzędu stanu cywilnego odebrał od małżonków pisemne zapewnienia potwierdzające występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.

§ 3. Kierownik urzędu stanu cywilnego odmawia odebrania od małżonków zapewnień lub przyjęcia ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, jeżeli istnieją przeszkody wyłączające rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.

Art. 58². § 1. Po dołączeniu do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego małżeństwo uważa się za rozwiązane w chwili złożenia przez małżonków, w obecności kierownika urzędu stanu cywilnego, oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa.

§ 2. Po rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego do małżonków stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące małżonków rozwiedzionych. Rozwód pozasądowy wywołuje skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy rozkładu pożycia.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ustawę z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej oraz ustawę z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego.

Art. 58³. § 1. Każdy z małżonków może wystąpić z żądaniem unieważnienia rozvodu pozasądowego, jeżeli w chwili składania oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci albo wspólne dzieci poczęte, lecz nieurodzone, o ile urodziły się żywe.

§ 2. Powództwo o unieważnienie rozvodu pozasądowego może także wnieść małżonek, który w chwili składania oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa działał:

- 1) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- 2) pod wpływem bezprawnej groźby drugiego małżonka lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, że składający oświadczenie mógł się obawiać, że jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe;
- 3) pod wpływem błędu wywołanego podstępnie przez drugiego małżonka, uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby małżonek nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa; podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem drugiego małżonka, jeżeli ten o podstępie wiedział.

§ 3. Unieważnienie rozvodu pozasądowego może nastąpić wyłącznie z przyczyn określonych w paragrafach poprzedzających, jeżeli za dalszym trwaniem małżeństwa przemawia dobro rodziny.

§ 4. Nie można żądać unieważnienia rozvodu pozasądowego:

- 1) z powodów określonych w § 1, gdy małżonkowie nie mają już wspólnych małoletnich dzieci;
- 2) z powodów określonych w § 2 po upływie sześciu miesięcy od ustania stanu wyłączającego świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, od wykrycia błędu lub ustania stanu obawy, a w każdym wypadku po upływie lat trzech od złożenia przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa;
- 3) po śmierci któregośkolwiek z małżonków albo po zawarciu przez któregośkolwiek z małżonków nowego związku małżeńskiego.

§ 5. Skutkiem unieważnienia rozvodu pozasądowego jest rozdzielność majątkowa obowiązująca od chwili złożenia przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Unieważnienie rozvodu pozasądowego nie ma wpływu na nazwiska, jakie małżonkowie noszą w chwili uprawomocnienia się orzeczenia, ani na pochodzenie

dziecka urodzonego po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa.

§ 6. Powództwo o unieważnienie rozvodu pozasądowego może wytoczyć także prokurator.”;

- 2) art. 59 otrzymuje brzmienie:

„Art. 59. W ciągu roku od chwili uprawomocnienia się orzeczenia rozvodu albo od chwili rozwiązania małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego małżonek rozwiedziony, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, może przez oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego albo przed konsulem powrócić do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 i 1841 oraz z 2025 r. poz. 620, 1172 i 1302) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 425 otrzymuje brzmienie:

„Art. 425. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach o unieważnienie małżeństwa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, o rozwód oraz o separację na żądanie jednego z małżonków, a także w sprawach o unieważnienie rozvodu pozasądowego.”;

- 2) w art. 448 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli powództwo o unieważnienie rozvodu pozasądowego wytacza prokurator, pozywa on oboje małżonków.”;

- 3) w art. 449 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sprawach o unieważnienie małżeństwa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, a także o unieważnienie rozvodu pozasądowego odpis pozwu doręcza się prokuratorowi i zawiadamia się go o terminach rozprawy.”;

- 4) w art. 451 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepis art. 446¹ stosuje się w sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, a także w sprawach o unieważnienie rozvodu pozasądowego.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1228) w art. 27 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) unieważnienie rozvodu pozasądowego;”.

Art. 4. W ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1154) w załączniku do ustawy w części II w ust. 1 dodaje się pkt 13 w brzmieniu:

	13) zaświadczenie, o którym mowa w art. 36 ust. 1 lit. a rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 178 z 02.07.2019, str. 1, z późn. zm. ²⁾), dotyczące wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego	20 zł	
--	--	-------	--

Art. 5. W ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 594 i 1006) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 18 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Zapewnienia małżonków, o których mowa w art. 89b ust. 1, oraz oświadczenia małżonków o rozwiązaniu małżeństwa można złożyć przed wybranym kierownikiem urzędu stanu cywilnego.”;
- 2) w art. 19 po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:

„2b. W rejestrze stanu cywilnego prowadzi się rejestr rozwodów pozasądowych, w którym gromadzi się następujące dane i dokumenty:

 - 1) nazwiska, imiona oraz nazwiska rodowe, daty i miejsca urodzenia małżonków oraz ich numery PESEL, jeżeli zostały nadane;

²⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 71 z 09.03.2023, str. 42.

- 2) datę i miejsce zawarcia związku małżeńskiego oraz oznaczenie aktu małżeństwa;
 - 3) datę i miejsce złożenia przez małżonków zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, oraz odwzorowania cyfrowe tych zapewnień;
 - 4) datę odmowy odebrania zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, oraz odwzorowanie cyfrowe zawiadomienia o tej odmowie;
 - 5) nazwisko i imię kierownika urzędu stanu cywilnego odbierającego od małżonków zapewnienia, o których mowa w art. 89b ust. 1, lub odmawiającego odebrania od małżonków tych zapewnień;
 - 6) datę i miejsce złożenia przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa oraz odwzorowanie cyfrowe protokołu przyjęcia tych oświadczeń;
 - 7) datę odmowy przyjęcia oświadczeń małżonków o rozwiązaniu małżeństwa oraz odwzorowanie cyfrowe zawiadomienia o tej odmowie;
 - 8) nazwisko i imię kierownika urzędu stanu cywilnego przyjmującego oświadczenia małżonków o rozwiązaniu małżeństwa lub odmawiającego przyjęcia tych oświadczeń;
 - 9) datę dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego;
 - 10) nazwisko i imię kierownika urzędu stanu cywilnego, który dołączył do aktu małżeństwa wzmiankę dodatkową o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego;
 - 11) datę i miejsce oświadczenia małżonka o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa oraz odwzorowanie cyfrowe protokołu przyjęcia takiego oświadczenia, jeżeli zostało ono złożone niezwłocznie po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa;
 - 12) nazwisko i imię kierownika urzędu stanu cywilnego przyjmującego oświadczenie o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa.”;
- 3) w art. 24 w ust. 2 po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:
„4a) wpisów i dokumentów zamieszczonych w rejestrze rozwodów pozasądowych;”;
- 4) w art. 32 w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Udział biegłego lub tłumacza przy składaniu oświadczeń przewidzianych w ustawie lub w procedurze związanej z zawarciem związku małżeńskiego albo z jego rozwiązaniem w drodze rozwodu pozasądowego zapewniają osoby składające te oświadczenia lub osoby

zamierzające zawrzeć albo rozwiązać małżeństwo, jeżeli nie potrafią porozumieć się z kierownikiem urzędu stanu cywilnego.”;

5) w art. 33:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, określi, w drodze rozporządzenia:”,

b) w pkt 2:

– lit. d otrzymuje brzmienie:

„d) przyjęcia oświadczenia rozwiedzionego małżonka albo małżonka, który złożył oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa, o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa,”,

– dodaje się lit. i w brzmieniu:

„i) przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa,”,

c) po pkt 4 dodaje się przecinek oraz dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) wzór zapewnień małżonków, o których mowa w art. 89b ust. 1, potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego”;

6) w art. 48 w ust. 3 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) adnotację o ustaniu małżeństwa, jego unieważnieniu, ustaleniu nieistnienia małżeństwa, separacji, zniesieniu separacji, unieważnieniu rozwodu pozasądowego, identyfikator oraz datę rozwodu pozasądowego, oznaczenie sądu, sygnaturę akt sprawy, datę uprawomocnienia się orzeczenia oraz oznaczenie aktu zgonu.”;

7) po art. 50 dodaje się art. 50a w brzmieniu:

„Art. 50a. 1. Jeżeli małżeństwo zostało rozwiązane w drodze rozwodu pozasądowego, każdy z rozwiedzionych małżonków może złożyć wniosek o wydanie odpisu pełnego aktu małżeństwa wraz z zaświadczeniem, o którym mowa w art. 36 ust. 1 lit. a rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 178 z 02.07.2019, str. 1, z późn. zm.³⁾),

³⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 71 z 09.03.2023, str. 42.

na potrzeby uznania rozwodu pozasądowego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

2. Zaświadczenie dotyczy wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.

3. Odpis zupełny aktu małżeństwa oraz zaświadczenie, o którym mowa w ust. 1, są wydawane na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo elektronicznej.”;

8) po art. 89 dodaje się art. 89a–89f w brzmieniu:

„Art. 89a. 1. Rozwiązać małżeństwo w trybie przewidzianym w art. 58¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (rozwód pozasądowy) mogą małżonkowie, których akt małżeństwa znajduje się w rejestrze stanu cywilnego, jeżeli są obywatelami polskimi albo nie posiadając wspólnego obywatelstwa mają miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego nie jest możliwe, jeżeli między małżonkami toczy się sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa.

Art. 89b. 1. Małżonkowie zamierzający rozwiązać małżeństwo w drodze rozwodu pozasądowego, jednocześnie obecni, przedstawiają dokumenty tożsamości kierownikowi urzędu stanu cywilnego oraz składają na piśmie utrwalonym w postaci papierowej zapewnienia potwierdzające występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego. Przepisu art. 17 nie stosuje się.

2. Zapewnienie, o którym mowa w ust. 1, składane odrębnie przez każdego z małżonków, zawiera:

- 1) nazwisko i imię (imiona) nazwisko rodowe, stan cywilny, obywatelstwo, miejsce zamieszkania, datę i miejsce urodzenia, numer PESEL, jeżeli został nadany, oraz oznaczenie przedstawionego dokumentu tożsamości;
- 2) datę i miejsce zawarcia małżeństwa, które ma być rozwiązane, oraz oznaczenie aktu małżeństwa;
- 3) oświadczenie, że między małżonkami nie toczy się sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa;
- 4) oświadczenie o posiadaniu obywatelstwa polskiego albo o braku wspólnego obywatelstwa z drugim małżonkiem i posiadaniu miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

- 5) oświadczenie, że małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci;
- 6) oświadczenie, że małżonkowie nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych;
- 7) oświadczenie o pełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżonków;
- 8) informację o pouczeniu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, o którym mowa w pkt 3–5;
- 9) informację o wyjaśnieniu małżonkom doniosłości związku małżeńskiego, przepisów regulujących jego rozwiązanie, a także przekazaniu im pouczenia, o którym mowa w ust. 4, oraz powiadomieniu o możliwości skorzystania ze wsparcia w kryzysie małżeńskim;
- 10) adres do korespondencji;
- 11) nazwisko i imię biegłego lub tłumacza, jeżeli brał udział w czynności;
- 12) datę i miejsce złożenia zapewnienia, o którym mowa w ust. 1;
- 13) własnoręczny podpis małżonka, biegłego lub tłumacza oraz kierownika urzędu stanu cywilnego przyjmującego zapewnienia, o których mowa w ust. 1.

3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2 pkt 3–5, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Informacja, o której mowa w ust. 2 pkt 8, zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

4. Przed odebraniem od małżonków zapewnień, o których mowa w ust. 1, kierownik urzędu stanu cywilnego wyjaśnia im doniosłość związku małżeńskiego, przepisy regulujące jego rozwiązanie, a także przekazuje małżonkom pouczenie o skutkach rozwiązania małżeństwa wynikających z art. 46, art. 58², art. 58³, art. 59, art. 60 i art. 61 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz powiadamia małżonków o możliwości skorzystania ze wsparcia w kryzysie małżeńskim dostępnego na terenie gminy.

5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia o skutkach rozwiązania małżeństwa, o którym mowa w ust. 4, uwzględniając konieczność zapewnienia jego przejrzystości i zrozumiałości.

6. Zapewnienia, o których mowa w ust. 1, zawierają adnotację o zweryfikowaniu danych przedstawionych w zapewnieniach przez małżonków ze wskazaniem dokumentów, na podstawie których dokonano weryfikacji.

7. Zapewnienia, o których mowa w ust. 1, są ważne przez okres 6 miesięcy od daty ich złożenia przez małżonków zamierzających rozwiązać małżeństwo w drodze rozwodu pozasądowego.

8. Kierownik urzędu stanu cywilnego, który odebrał zapewnienia, o których mowa w ust. 1, od małżonków, niezwłocznie rejestruje odebranie zapewnień w rejestrze rozwodów pozasądowych i zamieszcza w rejestrze ich odwzorowanie cyfrowe. Oryginały zapewnień przesyła się kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa w terminie jednego dnia roboczego od dnia przyjęcia zapewnień.

Art. 89c. 1. Po zarejestrowaniu złożenia zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, w rejestrze rozwodów pozasądowych małżonkowie, jednocześnie obecni, mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa. Przepisu art. 17 nie stosuje się.

2. Kierownik urzędu stanu cywilnego nie może przyjąć oświadczeń małżonków, jeżeli od chwili złożenia zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, nie upłynął jeden miesiąc albo jeżeli upłynął okres ważności zapewnień.

3. Kierownik urzędu stanu cywilnego, przed którym małżonkowie mają złożyć oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa, sprawdza tożsamość małżonków, wyjaśnia im doniosłość związku małżeńskiego, poucza o tym, że rozwiązanie małżeństwa wymaga dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego i dokumentuje oświadczenia małżonków w formie protokołu, który podpisują małżonkowie oraz kierownik urzędu stanu cywilnego.

4. Protokół przyjęcia oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa zawiera:

- 1) nazwiska i imiona małżonków oraz ich nazwiska rodowe, stan cywilny, daty i miejsca urodzenia oraz obywatelstwo i miejsce zamieszkania;
- 2) datę i miejsce złożenia oświadczeń;
- 3) datę i miejsce zawarcia małżeństwa, które ma być rozwiązane, oraz oznaczenie aktu małżeństwa;
- 4) datę i miejsce złożenia przez małżonków zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1;
- 5) informację o złożeniu przez każdego z małżonków:

- a) oświadczenia, że między małżonkami nie toczy się sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa,
 - b) oświadczenia o posiadaniu obywatelstwa polskiego albo o braku wspólnego obywatelstwa z drugim małżonkiem i posiadaniu miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c) oświadczenia, że małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci,
 - d) oświadczenia, że małżonkowie nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych,
 - e) oświadczenia o pełnym i trwałym rozkładzie pożycia,
 - f) oświadczenia o świadomości odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych oświadczeń, o których mowa w lit. a–c;
- 6) informację o złożeniu przez każdego z małżonków oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa;
 - 7) informację o wyjaśnieniu małżonkom doniosłości związku małżeńskiego oraz o pouczeniu, że rozwiązanie małżeństwa wymaga dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego;
 - 8) nazwisko i imię biegłego lub tłumacza, jeżeli brali udział w czynności;
 - 9) nazwisko i imię kierownika urzędu stanu cywilnego.

5. Oświadczenia, o których mowa w ust. 4 pkt 5 lit. a–c, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Oświadczenie małżonka, o którym mowa w ust. 4 pkt 5 lit. f, zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

6. Protokół zawiera adnotację o zweryfikowaniu danych przedstawionych w oświadczeniach małżonków ze wskazaniem dokumentów, na podstawie których dokonano weryfikacji.

7. Kierownik urzędu stanu cywilnego pozyskuje od małżonków i przetwarza informacje o ich wykształceniu, statusie na rynku pracy, miejscu ich zamieszkania, w tym o okresie przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze danej gminy. Informacje te kierownik urzędu stanu cywilnego przekazuje, dla potrzeb statystyki publicznej, służbom statystyki publicznej.

8. Kierownik urzędu stanu cywilnego, który przyjął oświadczenia małżonków o rozwiązaniu małżeństwa, rejestruje przyjęcie tych oświadczeń w rejestrze rozwodów

pozasądowych i zamieszcza w rejestrze odwzorowanie cyfrowe protokołu. Oryginał protokołu przesyła się kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa w terminie jednego dnia roboczego od dnia sporządzenia tego protokołu.

Art. 89d. 1. Kierownik urzędu stanu cywilnego właściwy ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa, na podstawie wpisu o oświadczeniach małżonków zamieszczonego w rejestrze rozwodów pozasądowych, niezwłocznie dołącza do aktu małżeństwa wzmiankę dodatkową o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.

2. Wzmianka dodatkowa o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego obejmuje informację o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, datę złożenia przez małżonków oświadczeń przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oraz identyfikator rozwodu pozasądowego.

3. Kierownik urzędu stanu cywilnego, po dołączeniu wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, zamieszcza dane, o których mowa w art. 19 ust. 2b pkt 9 i 10, w rejestrze rozwodów pozasądowych.

Art. 89e. 1. Jeżeli kierownik urzędu stanu cywilnego odmówił odebrania od małżonków zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, lub przyjęcia ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, zawiadamia małżonków na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo elektronicznej o przyczynach odmowy i o możliwości żądania rozwiązania małżeństwa w sprawie o rozwód orzeczony przez sąd.

2. Kierownik urzędu stanu cywilnego, który odmówił odebrania od małżonków zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, lub przyjęcia ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, rejestruje tę odmowę w rejestrze rozwodów pozasądowych i zamieszcza w rejestrze odwzorowanie cyfrowe zawiadomienia o odmowie.

Art. 89f. W razie zmiany okoliczności, jeżeli odpadnie przeszkoda wyłączająca rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, małżonkowie mogą złożyć zapewnienia, o których mowa w art. 89b ust. 1, a następnie oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa zgodnie z art. 89c pomimo wcześniejszej odmowy kierownika urzędu stanu cywilnego.

Art. 89g. 1. Czynności urzędowe kierownika urzędu stanu cywilnego wykonywane na skutek:

- 1) złożenia przez małżonków zapewnień potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego oraz
 - 2) złożenia przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa
- podlegają opłacie w kwocie po 300 zł.

2. Koszty czynności, o których mowa w ust. 1, nie są pokrywane z dotacji celowej z budżetu państwa.

3. Opłata za czynności, o których mowa w ust. 1, stanowi dochód gminy właściwej ze względu na dokonanie tej czynności.”;

9) w art. 90:

- a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W przypadku rozvodu pozasądowego oświadczenie małżonka o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa może być złożone niezwłocznie po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa.”,

- b) w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) datę uprawomocnienia się orzeczenia o rozwodzie, oznaczenie sądu oraz sygnaturę akt sprawy albo datę złożenia przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa;”,

- c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. W przypadku rozvodu pozasądowego, jeżeli oświadczenie o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa zostało złożone niezwłocznie po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, kierownik urzędu stanu cywilnego, który przyjął oświadczenia, niezależnie od obowiązku, o którym mowa w ust. 3, rejestruje oświadczenie o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa w rejestrze rozwodów pozasądowych i zamieszcza w rejestrze odwzorowanie cyfrowe protokołu w celu dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o nazwisku rozwiedzionego małżonka.”.

Art. 6. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 33 ustawy zmienianej w art. 5 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 33 ustawy zmienianej w art. 5, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Cel projektowanej regulacji

1. Ustawa ma na celu wprowadzenie do prawa polskiego – na wzór unormowań obowiązujących w innych państwach – możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa (rozvodu pozasądowego). Rozwiązanie małżeństwa będzie następowało w drodze czynności podejmowanych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, który będzie weryfikował spełnienie ustawowych przesłanek rozvodu pozasądowego i dokona odpowiednich wpisów w rejestrze stanu cywilnego. Procedura pozasądowa dostępna będzie wyłącznie dla małżonków niemających wspólnych małoletnich dzieci, ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych.

2. Wprowadzenie możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa jest zgodne z oczekiwaniami społecznymi oraz rekomendowane przez organy eksperckie, w tym Komisję Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego przy Ministrze Sprawiedliwości RP (dalej: KKPR). W stanowisku z 14 stycznia 2025 r. KKPR¹⁾ przedstawiła wiele istotnych powodów przemawiających za dopuszczalnością i zasadnością ustanowienia takiej procedury oraz określiła jej główne ramy.

3. Wprowadzenie do prawa polskiego możliwości rozwiązania małżeństwa bez zaangażowania sądu powszechnego pozwoli osiągnąć ważne cele, do których należą:

- a) zwiększenie efektywności systemu prawnego – rozwód pozasądowy pozwoli odciążyć sądy okręgowe, które rozpoznają sprawy rozwodowe; jest racjonalne umożliwienie odejścia od postępowania sądowego w sprawach, które pod względem prawnym nie są skomplikowane i w których strony prezentują jednolite (zgodne) stanowisko; zarazem projektowane zmiany spowodują, że organy wymiaru sprawiedliwości będą mogły skoncentrować wysiłki na skuteczniejszym niż dotychczas zabezpieczeniu dobra dziecka wobec rozstania się jego rodziców, zwłaszcza w sprawach, w których rodzice są w konflikcie;
- b) promowanie pozasądowych metod załatwiania spraw cywilnych – rozwiązanie małżeństwa pozostawało jedną z ostatnich spraw, w których nie istnieje alternatywna droga (inna niż sądowa), pozwalająca na osiągnięcie określonych skutków prawnych zamierzonych przez strony;

¹⁾ Stanowiska KKPR dostępne są tutaj: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/stanowiska-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-rodzinnego>.

- c) zwiększenie autonomii stron – wprowadzenie procedur, u podstaw których leży zgodna wola stron, wpisuje się w tendencję do akcentowania prawa samostanowienia podmiotów prawa cywilnego, bez konieczności angażowania organu sądowego w celu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej takich podmiotów;
- d) skrócenie czasu trwania czynności zmierzających do rozwiązania małżeństwa – uproszczony zespół czynności pozasądowych pozwala na szybsze zakończenie związku małżeńskiego w przypadkach, gdy strony są zgodne i nie zachodzi potrzeba ochrony osób trzecich.

Doświadczenia innych państw europejskich, które wprowadziły rozwody pozasądowe (Estonii, Francji, Łotwy, Hiszpanii, Portugalii, Rumunii, Słowenii, Włoch czy Norwegii), dowodzą, że proponowane rozwiązanie umożliwi realizację założonych celów.

4. Projektując nowe rozwiązania należało mieć na względzie, że małżeństwo w prawie polskim podlega ochronie konstytucyjnej, co wynika wprost z art. 18 Konstytucji RP. Z przepisów Konstytucji RP oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyprowadza się też zasadę trwałości związku małżeńskiego. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie, lecz nie jest jednoznaczna z zasadą nierozwiązywalności małżeństwa. Konstytucja nie zastrzega rozwiązania małżeństwa do wyłącznej kognicji sądów (por. art. 48 ust. 2 Konstytucji RP). Już w obowiązującym stanie prawnym wiele czynności determinujących stan cywilny jednostki jest dokonywanych w ramach procedur pozasądowych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego (m.in. uznanie ojcostwa, zmiana nazwiska).

5. Możliwość rozwiązania małżeństwa pod kontrolą organu władzy publicznej, jakim jest kierownik urzędu stanu cywilnego, nie stanowi naruszenia postanowień Konstytucji RP. Projektowane rozwiązanie dobrze wpisuje się w obowiązujące zasady konstytucyjne. W szczególności należy przywołać następujące normy Konstytucji RP, które są istotne w kontekście rozwodu pozasądowego:

- a) art. 18 Konstytucji RP, który zakłada, że małżeństwo pozostaje pod ochroną – należy zaznaczyć, że projektowany model pozasądowego rozwiązania małżeństwa nie oznacza „rozvodu na żądanie”; małżonkowie, którzy chcą skorzystać z nowej procedury, poza wyrażeniem woli rozwiązania małżeństwa, będą musieli wypełnić określone przesłanki; niezmiennie przesłanką konieczną rozwiązania małżeństwa, znajdującą zastosowanie niezależnie od trybu jego rozwiązania (tak w procesie sądowym, jak i w procedurze pozasądowej), pozostaje zupełny i trwały rozkład pożycia małżonków; z nowej procedury

będą zatem mogły skorzystać wyłącznie osoby, między którymi więzi małżeńskie faktycznie już ustały;

- b) art. 47 Konstytucji RP, który stanowi o prawie do ochrony życia prywatnego i rodzinnego oraz do decydowania o swoim życiu osobistym – pozasądowa procedura rozwiązania małżeństwa, opierająca się na zgodnej woli małżonków, wpisuje się we wskazane wartości konstytucyjne, zwiększa też prawdopodobieństwo zachowania dobrych relacji pomiędzy dotychczasowymi małżonkami, co ma doniosłe znaczenie społeczne;
- c) art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, który przewiduje zasadę proporcjonalności – nie ma podstaw do większej (sądowej) ingerencji organów państwa w życie obywateli, którzy są w stanie zapewnić realizację swoich praw w ramach działań podejmowanych przy bardziej ograniczonej kontroli państwa;
- d) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który wyraża prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny sąd – na silne podkreślenie zasługuje fakt, że projektowane unormowanie stanowi tylko alternatywę dla małżonków, wypełniających określone przesłanki, nie eliminuje natomiast sądowego trybu rozwiązania małżeństwa; małżonek, który uzna, że jego interesy lepiej zabezpieczy tryb sądowy, będzie mógł wystąpić o rozwiązanie związku do sądu, w tym również wtedy, gdy w danym małżeństwie nie ma wspólnych małoletnich dzieci.

II. Obowiązujący stan prawny

1. Zgodnie z obowiązującym w Polsce stanem prawnym małżeństwo może zostać rozwiązane wyłącznie przez rozwód orzeczony przez sąd. Konieczną przesłanką rozwodu jest zupełny i trwały rozkład pożycia (art. 56 § 1 k.r.o.). Ustawodawca pozwala na rozwiązanie związku małżeńskiego tylko wtedy, gdy wobec ustania więzi małżeńskich relacja rodzinna między małżonkami już faktycznie nie istnieje oraz nie ma prognoz na jej wznowienie. Jednakże, mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia, rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli wskutek niego miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 56 § 2 k.r.o.). Rozwód nie jest również dopuszczalny, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 56 § 3 k.r.o.).

2. Obecnie sądowy tryb rozwodowy jest obligatoryjny niezależnie od tego, czy małżonkowie pozostają w konflikcie, czy też zgodnie dążą do rozwiązania związku, który faktycznie już nie

funkcjonuje. Do uzyskania rozwodu jest konieczne zainicjowanie procesu sądowego przez wytoczenie przez jednego z małżonków powództwa skierowanego przeciwko drugiemu małżonkowi, nawet gdy małżonkowie chcieliby wspólnie i zgodnie przejść przez procedurę rozwodową. Obligatoryjne postępowanie sądowe ma przy tym zastosowanie bez względu na to, jak długo trwało małżeństwo oraz czy pochodzą z niego dzieci.

3. Jakkolwiek prawo polskie obecnie nie przewiduje możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa, to jego rozwiązanie w takim trybie, jeżeli doszło do niego za granicą, jest uznawane w Polsce na zasadach określonych w Rozporządzeniu Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (wersja przekształcona).

III. Istota zmian

A. Uwagi ogólne

1. Proponowana konstrukcja rozwodu pozasądowego ma stanowić wyjątek od reguły rozwiązania małżeństwa przez sąd. Mając na uwadze zasady trwałości małżeństwa i dobra dziecka, w tym wspólnego dziecka poczętego, lecz nieurodzonego, jak również względy celowościowe, potrzebę zapewnienia pewności obrotu prawnego oraz respektowania utrwalonych reguł rejestracji stanu cywilnego w Polsce, przewiduje się określone ograniczenia w dostępie do procedury pozasądowej. Do najważniejszych należą przesłanka nieposiadania wspólnych małoletnich dzieci ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych, a także co najmniej roczny staż związku małżeńskiego. Konieczną przesłanką jest również zupełny i trwały rozkład pożycia, co małżonkowie będą potwierdzać, składając odpowiednie oświadczenia. Ze względu na reguły prawa prywatnego międzynarodowego i międzynarodowego postępowania cywilnego zakłada się, że z rozwodu pozasądowego będą mogli skorzystać tylko małżonkowie będący oboje obywatelami polskimi albo małżonkowie nieposiadający wspólnego obywatelstwa, którzy mają miejsce zamieszkania w Polsce.

2. Ważną cechą konstrukcji rozwodu pozasądowego jest konieczność występowania w pełni zgodnego stanowiska małżonków odnośnie do istnienia przesłanek rozwodu oraz co do woli rozwiązania związku małżeńskiego. Zgoda małżonków musi obejmować także sam tryb przeprowadzenia procedury rozwodowej. Nawet bowiem wtedy, gdy możliwość rozwiązania małżeństwa w drodze pozasądowej nie budzi wątpliwości, małżonkowie zmierzający do

zakończenia związku zawsze zachowują możliwość skorzystania z tradycyjnej drogi procesu sądowego.

3. Projektowana nowelizacja ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809) zakłada wskazanie podstawowych przesłanek rozwodu pozasądowego (art. 58¹ k.r.o.), jak również podstaw jego unieważnienia (w tym na skutek wystąpienia wad oświadczenia woli). Unieważnienie rozwodu pozasądowego będzie wymagać postępowania przed sądem (art. 58³ k.r.o.), którego dotyczą projektowane zmiany w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 i 1841). W Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym określono też podstawowe skutki unieważnienia rozwodu pozasądowego. Z art. 58¹ § 1 in fine i 58² § 1 k.r.o. wynika, że konstytutywnym (koniecznym) elementem rozwodu pozasądowego będzie dołączenie do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o jego rozwiązaniu. Gdy to nastąpi, małżeństwo uważane będzie za rozwiązane w chwili oświadczenia przez małżonków, w obecności kierownika urzędu stanu cywilnego, woli rozwiązania małżeństwa. Rozwiązanie zakładające konstytutywny charakter wpisu w rejestrze stanu cywilnego jest już znane w prawie polskim. Przewidziano je w art. 1 § 2 k.r.o., który dotyczy zawarcia małżeństwa przed duchownym.

4. Szczegółowa procedura prowadząca do rozwiązania małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego została przewidziana w ramach zmian ustawy z 28 listopada 2024 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 594), zwanej dalej „Prawo o aktach stanu cywilnego” albo „p.a.s.c.”). Przyjęte rozwiązania uwzględniają konstrukcje i mechanizmy stosowane do tej pory w Prawie o aktach stanu cywilnego.

B. Kierownik urzędu stanu cywilnego jako organ, przed którym dokonuje się pozasądowe rozwiązanie małżeństwa

1. Projektowana regulacja zakłada, że czynności prowadzące do rozwiązania małżeństwa będą dokonywane przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Procedura rozwodu pozasądowego, choć opierająca się na zgodnej woli małżonków, będzie pozostawać pod kontrolą organu władzy publicznej. Szczególnym wyrazem tej kontroli jest projektowane rozwiązanie, zgodnie z którym konieczne jest dołączenie do aktu małżeństwa konstytutywnej wzmianki o rozwiązaniu małżeństwa.

2. Projekt przyjmuje koncepcję tzw. „odmiejscowienia” czynności podejmowanych przez małżonków w urzędzie stanu cywilnego, co wpisuje się w dotychczasowe rozwiązania Prawa

o aktach stanu cywilnego. Poszczególne czynności mogą być dokonywane przed wybranym przez małżonków (dowolnym) kierownikiem urzędu stanu cywilnego w Polsce.

3. Za wskazaniem kierownika urzędu stanu cywilnego, jako organu odpowiedzialnego za procedurę rozwodu pozasądowego, przemawiają liczne argumenty:

- a) łatwy dostęp do urzędu stanu cywilnego – urzędy takie funkcjonują we wszystkich gminach w Polsce;
- b) odpowiednie przygotowanie zawodowe i doświadczenie kierownika urzędu stanu cywilnego – instytucja rozwodu pozasądowego została zaprojektowana przy uwzględnieniu rozwiązań oraz procedur funkcjonujących od wielu lat w Prawie o aktach stanu cywilnego, w tym w szczególności przy wykorzystaniu mechanizmów analogicznych do tych, jakie są przewidziane przy zawarciu małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego; przy rozwiązaniu związku małżeńskiego wydaje się racjonalne wskazanie tego samego organu, który jest zaangażowany w procedurę zawarcia małżeństwa;
- c) uproszczenie formalności oraz obiegu dokumentów, które są weryfikowane lub sporządzane przy rozwiązaniu małżeństwa – kierownik urzędu stanu cywilnego ma bezpośredni dostęp do rejestru stanu cywilnego oraz do rejestru PESEL, jeżeli numery PESEL zostały małżonkom nadane, co pozwala na przeprowadzenie weryfikacji określonych okoliczności, a także na zakończenie procedury przez dołączenie do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku;
- d) istotne przyspieszenie procedury rozwiązania małżeństwa – w przypadku czynności dokonywanych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa jest w całości eliminowany obieg dokumentów, w innych przypadkach natomiast ma to wyłączenie charakter wewnętrzny (następuje pomiędzy urzędami stanu cywilnego);
- e) możliwość połączenia procedury rozwiązania małżeństwa z niezwłocznym złożeniem oświadczenia o powrocie do nazwiska noszonego przed jego zawarciem – organem właściwym do przyjmowania takich oświadczeń jest bowiem również kierownik urzędu stanu cywilnego (art. 59 k.r.o.);
- f) możliwość ustalenia opłaty za czynności dokonywane w urzędzie stanu cywilnego na niewygórowanym poziomie (analogicznym do opłaty sądowej w sprawie rozwodowej), która będzie stanowić dochód gminy właściwej ze względu na dokonanie tej czynności. Koszty powyższych czynności nie będą pokrywane z dotacji celowej z budżetu państwa. Ustalona wysokość opłaty jednocześnie nie przekreśli szerokiej dostępności (w ujęciu fiskalnym) rozwodu pozasądowego dla obywateli;

- g) zabezpieczenie urzędowego charakteru czynności dokonywanych przez małżonków, pozwalające na podkreślenie znaczenia samego małżeństwa, uwydatnienie powagi i konsekwencji rozwiązania związku, co ma skłonić małżonków do refleksji, przy jednoczesnym ustawowym określeniu minimalnego „czasu do namysłu” między zainicjowaniem procedury i złożeniem definitywnych oświadczeń wskazujących na wolę rozwiązania związku małżeńskiego.

C. Procedura rozvodu pozasądowego

W ramach projektowanego rozwiązania przyjęto dwuetapową procedurę pozasądowego rozwiązania małżeństwa, która ma się zakończyć dołączeniem do aktu małżeństwa przez kierownika urzędu stanu cywilnego wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku małżeńskiego.

1. Etap pierwszy – pisemne zapewnienia małżonków

1.1. Małżonkowie, którzy zamierzają rozwiązać małżeństwo mogą udać się do wybranego urzędu stanu cywilnego w celu złożenia pisemnych zapewnień, potwierdzających istnienie przesłanek rozvodu pozasądowego.

1.2. Duża ranga społeczna małżeństwa oraz procedur jego rozwiązania, a także okoliczność, że niezbędnym elementem rozvodu pozasądowego jest zgodna wola małżonków zmierzających do zakończenia związku, nakazują przyjąć, że małżonkowie powinni stawić się w urzędzie stanu cywilnego osobiście i być jednocześnie obecni przy składaniu przewidzianych prawem zapewnień. Procedura rozvodu pozasądowego ma charakter wyjątkowy. Jeżeli z jakichkolwiek względów nie jest możliwe wypełnienie przesłanki jednoczesnej obecności małżonków w urzędzie, w grę wchodzi rozwiązanie małżeństwa na drodze sądowej.

1.3. Niezbędną przesłanką rozpoczęcia procedury rozwiązania małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego jest okoliczność, że w polskim rejestrze stanu cywilnego znajduje się akt małżeństwa. Tylko wtedy, po dopełnieniu wszystkich niezbędnych formalności, będzie możliwe dołączenie do tego aktu wzmianki dodatkowej oznaczającej rozwiązanie związku małżeńskiego.

1.4. Jest przy tym możliwe, że akt małżeństwa nie figuruje w elektronicznym rejestrze stanu cywilnego, ponieważ małżeństwo zostało zawarte przed wejściem w życie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego z 2014 r. Oznacza to, że po zawarciu związku sporządzono tradycyjny (papierowy) akt małżeństwa znajdujący się w odpowiedniej księdze stanu cywilnego przechowywanej w jednym z urzędów stanu cywilnego w Polsce. W takim przypadku, jeśli akt

małżeństwa nie został wcześniej przeniesiony do rejestru stanu cywilnego, kierownik urzędu stanu cywilnego z urzędu inicjuje procedurę przeniesienia takiego aktu do rejestru (art. 124–125 p.a.s.c.).

1.5. Należy również uwzględnić, że – z zastrzeżeniem wypełnienia pozostałych przesłanek ustawowych – w niektórych wypadkach będzie możliwe rozwiązanie w Polsce małżeństwa zawartego za granicą. Zgodnie bowiem z przepisami Prawa o aktach stanu cywilnego zagraniczny akt małżeństwa może zostać wprowadzony do polskiego rejestru w trybie transkrypcji (art. 104 i nast. p.a.s.c.). Umieszczenie zagranicznego aktu małżeństwa w krajowym rejestrze nie jest procedurą kosztowną ani skomplikowaną.

1.6. Niezależnie od oświadczeń małżonków składanych w ramach zapewnień, kierownik urzędu stanu cywilnego sprawdza poszczególne przesłanki rozvodu pozasądowego, korzystając z odpowiednich procedur i instrumentów.

1.7. Na podstawie dokumentów tożsamości małżonków kierownik urzędu stanu cywilnego weryfikuje ich obywatelstwo. Jeżeli małżonkowie nie są oboje obywatelami polskimi, jest niezbędne stwierdzenie, że nie posiadają oni żadnego innego wspólnego obywatelstwa, ale mają w Polsce miejsce zamieszkania (choć niekoniecznie w ramach tego samego gospodarstwa domowego). Niezależnie do weryfikacji ze strony kierownika urzędu stanu cywilnego, w ramach zapewnień przewidzianych ustawą, sami małżonkowie składają, pod rygorem odpowiedzialności karnej, oświadczenia dotyczące ich obywatelstwa i ewentualnie także miejsca zamieszkania.

1.8. Wskazane przesłanki dotyczące obywatelstwa lub miejsca zamieszkania służą zagwarantowaniu jurysdykcji polskich organów jako właściwych dla rozwiązania małżeństwa (zob. w szczególności art. 3 Rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111 oraz art. 1103¹ Kodeksu postępowania cywilnego), jak również przesądzeniu, że do rozwiązania małżeństwa stosowane będzie polskie prawo materialne – zob. art. 54 ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 503). Konstrukcja rozvodu pozasądowego przewidziana w projektowanej regulacji jest bowiem ściśle powiązana z materialnoprawną regulacją polskiego Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w ramach której jest realizowana m.in. zasada ochrony małżeństwa (art. 18 Konstytucji RP). W konsekwencji wykluczyć należy sytuację, w której małżeństwo w pozasądowym trybie przewidzianym przez prawo polskie chcieliby rozwiązać małżonkowie, dla których właściwe jest inne prawo niż polskie. Małżonkowie tacy będą jednak mogli rozwiązać małżeństwo przed polskim sądem, przy założeniu, że istnieje w Polsce jurysdykcja krajowa wynikająca z rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111 lub z innych przepisów

międzynarodowego postępowania cywilnego. W postępowaniu sądowym istnieją odpowiednie mechanizmy służące ustaleniu treści prawa obcego i jego zastosowaniu, jeżeli prawo to jest właściwe w rozstrzyganej sprawie.

1.9. W razie wątpliwości odnośnie do posiadania przez małżonków wspólnego obywatelstwa (w rozumieniu art. 2 ust. 3 p.p.m.), jak również w razie wątpliwości dotyczących miejsca zamieszkania w Polsce małżonków niebędących obywatelami tego samego państwa, kierownik urzędu stanu cywilnego może podjąć postępowanie wyjaśniające, domagając się od małżonków dodatkowych dokumentów. Jeśli nie dojdzie do usunięcia takich wątpliwości, kierownik urzędu stanu cywilnego odmówi odebrania od małżonków zapewnień i poinformuje ich o możliwości rozwiązania małżeństwa przed sądem. Jak już wskazano, w zależności od dokonanych ustaleń, zakładając istnienie w Polsce jurysdykcji krajowej, sąd będzie mógł orzec rozwód także na podstawie prawa obcego.

1.10. Treść aktu małżeństwa każdorazowo pozwoli stwierdzić, czy jest spełniona przesłanka minimalnego stażu małżeńskiego. Oczekiwanie, by małżeństwo trwało co najmniej jeden rok ma wykluczyć nieprzemyślane inicjowanie rozwodów pozasądowych, a także zniechęcać do pochopnego zawierania małżeństw czy też do aranżowania związków fikcyjnych, zawieranych z zamiarem ich niezwłocznego rozwiązania.

1.11. Kierownik urzędu stanu cywilnego dokonuje także sprawdzenia w rejestrze PESEL, czy małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci. Z racji jednak na niepełną tzw. parentyzację w rejestrze PESEL, a także uwzględniając okoliczność, że dzieci małżonków mogły się urodzić za granicą bez uwzględnienia tego faktu w polskich rejestrach, jest konieczne złożenie przez małżonków, pod rygorem odpowiedzialności karnej, oświadczeń dotyczących braku wspólnych małoletnich dzieci.

1.12. Małżonkowie są zobowiązani zawrzeć w pisemnych zapewnieniach oświadczenie o pełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżeńskiego. W związku z tym, że „pełny i trwały rozkład pożycia” jest pojęciem prawnym, a nie ściśle faktycznym, a zarazem okoliczności świadczące o jego wystąpieniu mają w części charakter osobisty i nie poddają się w pełni obiektywnej weryfikacji, w tym przypadku należało odstąpić od wprowadzania odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Małżonkowie są zobowiązani także zawrzeć w pisemnych zapewnieniach oświadczenie, że nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych. Wprowadzenie tej regulacji ma na celu lepsze zabezpieczenie interesów małoletnich dzieci, poprzez objęcie tym zabezpieczeniem również dzieci poczętych, lecz nieurodzonych. Powyższe zapobiegne też wykorzystywaniu nowej instytucji dla celów

innych niż rzeczywista chęć zakończenia związku małżeńskiego, który faktycznie nie funkcjonuje i umożliwienie małżonkom ponownego ułożenia życia rodzinnego. Ponieważ zwłaszcza na wczesnym etapie ciąży małżonkowie mogą nie być świadomi poczęcia dziecka, w tym przypadku należało odstąpić od wprowadzenia odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

1.13. Małżonkowie nie mogą inicjować przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego czynności zmierzających do rozwiązania małżeństwa, jeżeli toczy się już między nimi sądowe postępowanie o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa. Jeśli jednak dojdzie do cofnięcia powództwa i umorzenia przez sąd wymienionych spraw sądowych, rozważana negatywna przesłanka rozwodu pozasądowego odpadnie.

1.14. W ramach pierwszego etapu procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa kierownik urzędu stanu cywilnego wyjaśnia małżonkom doniosłość związku małżeńskiego, przepisy regulujące rozwód pozasądowy, a także przekazuje im pisemną informację dotyczącą form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa.

1.15. Złożenie przez małżonków zapewnień stanowi niezbędny element procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa, jednak nie obliuguje małżonków do kontynuowania tej procedury. Przed złożeniem oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa musi upłynąć co najmniej miesięczny termin, obejmujący „czas do namysłu” (*tempus deliberandi*), w którym może dojść do pojednania między małżonkami i ponownego nawiązania przez nich więzi małżeńskich.

2. Etap drugi – oświadczenia małżonków o rozwiązaniu małżeństwa

2.1. Rozpoczęcie drugiego etapu procedury rozwodu pozasądowego jest możliwe dopiero po upływie 1 miesiąca od daty odebrania od małżonków pisemnych zapewnień. Przewidziano, że zapewnienia są ważne przez okres 6 miesięcy od daty ich złożenia przez małżonków zamierzających rozwiązać małżeństwo w drodze rozwodu pozasądowego. Małżonkowie powinni zatem ponownie pojawić się w wybranym urzędzie stanu cywilnego w celu dopełnienia formalności związanych z rozwiązaniem małżeństwa w ciągu 6 miesięcy od złożenia zapewnień. Zakłada się, że w razie niedochowania wskazanego terminu, procedura rozwodu pozasądowego nie może być kontynuowana, lecz musiałaby zostać ewentualnie rozpoczęta od początku.

2.2. Kierownik urzędu stanu cywilnego sprawdza, czy upłynął 1 miesiąc od chwili złożenia zapewnień przez małżonków, a ponadto czy nie upłynął okres ważności tych zapewnień (6

miesiący). Oprócz sprawdzenia, czy dotrzymane zostały wskazane wyżej terminy, kierownik urzędu stanu cywilnego, przed którym stawia się małżonkowie zainteresowani pozasądowym rozwiązaniem małżeństwa, będzie zobowiązany ponownie zweryfikować przewidziane prawem przesłanki, w tym sprawdzić tożsamość małżonków, czas trwania związku małżeńskiego, zbadać obywatelstwo oraz (ewentualnie) miejsce zamieszkania małżonków.

2.3. Małżonkom należy raz jeszcze wyjaśnić doniosłość związku małżeńskiego oraz poinformować ich, że rozwiązanie małżeństwa wymaga dołączenia stosownej wzmianki dodatkowej do aktu małżeństwa.

2.4. Małżonkowie zobowiązani będą do złożenia oświadczeń, że:

- nie toczy się między nimi sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa,
- posiadają obywatelstwo polskie, a w przypadku gdy nie mają wspólnego obywatelstwa, oświadczenie o tym, że mają miejsca zamieszkania na terytorium RP,
- nie mają wspólnych małoletnich dzieci,
- nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych,
- nastąpił między nimi zupełny i trwały rozkład pożycia.

Wszystkie powyższe oświadczenia, poza dwoma ostatnimi, są składane pod rygorem odpowiedzialności karnej, przy tym każdy z małżonków w osobnym oświadczeniu potwierdza świadomość tej odpowiedzialności.

2.5. Wypełnienie przewidzianych w ustawie wymagań, w tym odebranie wskazanych oświadczeń, pozwoli kierownikowi urzędu stanu cywilnego przyjąć od małżonków zgodne oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa.

2.6. Wszystkie oświadczenia składane przez małżonków w ramach drugiego etapu procedury rozwodu pozasądowego mają formę ustną i są dokumentowane odpowiednim protokołem.

2.7. Po podpisaniu protokołu obejmującego złożenie wymaganych prawem oświadczeń, małżonek, który chce powrócić do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa, może to uczynić w ramach tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. Oświadczenie to przyjmowane jest na podstawie art. 90 p.a.s.c. W przypadku niezłożenia oświadczenia o powrocie do nazwiska w toku procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa, zakłada się, że możliwe będzie odrębne złożenie tego oświadczenia na ogólnych zasadach, to jest przed wybranym kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Powrót do poprzedniego nazwiska możliwy będzie w

terminie wynikającym z art. 59 k.r.o., liczonym od chwili ustania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.

3. Chwila rozwiązania małżeństwa oraz znaczenie wzmianki dodatkowej

3.1. Ostatnim elementem procedury rozwodu pozasądowego jest dołączenie przez kierownika urzędu stanu cywilnego do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku.

3.2. Dołączenie takiej wzmianki będzie miało charakter konstytutywny (konieczny). Gdy do tego dojdzie, skutek w postaci rozwiązania małżeństwa nastąpi już z chwilą zgodnego złożenia przez małżonków przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczeń o rozwiązaniu łączącego ich związku małżeńskiego.

3.3. Konstytutywny charakter wzmianki jest zgodny z zasadą bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego. Dwuetapowa procedura pozasądowego rozwiązania małżeństwa kończy się dopiero z chwilą formalnego odnotowania rozwiązania związku w rejestrze stanu cywilnego przez organ publiczny, co przyjmuje postać wzmianki dodatkowej dołączonej do aktu małżeństwa. W rejestrze stanu cywilnego zostanie odnotowana także data dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.

3.4. Jedynymi dokumentami występującymi w obrocie prawnym, które będą stanowić potwierdzenie rozwiązania małżeństwa w trybie pozasądowym, będą odpisy aktu małżeństwa. Odpis skrócony będzie zawierał specjalną adnotację o rozwodzie pozasądowym, zaś odpis zupełny pełną treść wzmianki dodatkowej. Rozwiązanie takie jest w pełni komplementarne z zasadą wyłączności dowodowej aktów stanu cywilnego przewidzianej w art. 3 Prawa o aktach stanu cywilnego. Podobnej funkcji nie mogą pełnić protokoły lub zaświadczenia sporządzane przez kierowników urzędu stanu cywilnego.

Zgodnie z dotychczasowym brzmieniem art. 48 ust. 3 pkt 7 p.a.s.c. w odpisie skróconym aktu małżeństwa zamieszcza się adnotację o ustaniu małżeństwa. W przypadku rozwodu pozasądowego adnotacja ta powinna zawierać identyfikator oraz datę rozwodu pozasądowego (odpowiednik daty uprawomocnienia i sygnatury akt w przypadku rozwodu sądowego). W związku z tym, że rozwód pozasądowy jest nową instytucją, mogłyby powstać wątpliwości, jaką treść powinien mieć kolejny odpis skrócony aktu małżeństwa, gdy zostało ono pozasądowo rozwiązane (i z taką adnotacją mógł zostać wcześniej wydany odpis skrócony aktu małżeństwa), a następnie rozwód pozasądowy został unieważniony i należy wydać kolejny odpis skrócony aktu małżeństwa. Wówczas kolejny odpis skrócony powinien zawierać zarówno adnotację o pozasądowym rozwiązaniu (ustaniu) małżeństwa, jak i adnotację o

unieważnieniu rozwodu sądowego, które może mieć wpływ m.in. na stosunki majątkowe małżeńskie. Rozwiązanie to zostało przyjęte z uwagi na konieczność zapewnienia spójności z obowiązującym unormowaniem dotyczącym separacji. Artykuł 48 ust. 3 pkt 7 p.a.s.c. przewiduje bowiem, że odpis skrócony aktu małżeństwa zawiera adnotację nie tylko o separacji, lecz także o zniesieniu separacji.

3.5. Uzyskanie odpisu skróconego lub pełnego aktu małżeństwa, który potwierdza rozwiązanie związku małżeńskiego w drodze rozwodu pozasądowego, jest możliwe po wniesieniu stosownej opłaty skarbowej w dowolnym urzędzie stanu cywilnego w Polsce.

3.6. Nadanie dołączeniu wzmianki dodatkowej charakteru konstytutywnego ma również na celu umożliwienie uznawania przeprowadzonych w Polsce rozwodów pozasądowych za granicą, zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. Przyjęcie, że koniecznym elementem procedury rozwiązania małżeństwa jest czynność organu publicznego o charakterze rejestracyjnym (tj. dołączenie wzmianki dodatkowej), dokonana po uprzedniej ocenie określonych przesłanek ustawowych, daje podstawy do traktowania rozwodu pozasądowego, realizowanego w drodze wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa, jako „orzeczenia” w szerokim rozumieniu tego słowa aktualnym na gruncie regulacji unijnych (zob. wyrok TSUE z 15 listopada 2022 r w sprawie C-646/20). Zastosowanie w tym przypadku zasad przewidzianych dla uznawania orzeczeń zminimalizuje ryzyko odmowy przyznania skuteczności polskiemu rozwodowi pozasądowemu w przypadku powoływania się na taki rozwód za granicą.

3.7. Zgodnie z art. 36 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111, na potrzeby uznania rozwodu pozasądowego w innych państwach Unii Europejskiej kierownik urzędu stanu cywilnego będzie wydawał zaświadczenie przy użyciu formularza zamieszczonego w załączniku II do powołanego rozporządzenia. Wraz z zaświadczeniem wydawany będzie odpis zupełny aktu małżeństwa zawierający wzmiankę dodatkową o rozwiązaniu małżeństwa, której będzie dotyczyło zaświadczenie.

D. Rejestr rozwodów pozasądowych

1. W związku z koncepcją „odmiejscowienia” rozwodów pozasądowych, każdy z przedstawionych wcześniej etapów procedury rozwiązania małżeństwa może mieć miejsce w innym urzędzie stanu cywilnego. Decyzję co do tego, w którym urzędzie dopełnić określonych formalności, podejmują małżonkowie. Można przy tym oczekiwać, że cała procedura przebiegnie najszybciej i najbardziej sprawnie, jeśli poszczególne czynności (w tym zwłaszcza

złożenie oświadczeń wymaganych podczas drugiego etapu) zostaną dokonane przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa. Kierownik ten, będący „gospodarzem aktu małżeństwa”, może wówczas niezwłocznie dołączyć do aktu wzmiankę dodatkową o rozwodzie pozasądowym. Otwiera to możliwość uzyskania przez małżonków odpisu aktu małżeństwa z adnotacją/wzmianką o rozwiązaniu związku małżeńskiego jeszcze podczas tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. Jeżeli natomiast złożenie pisemnych zapewnień małżonków (etap 1) lub ich ustnych oświadczeń (etap 2) dokonane zostało w innym urzędzie stanu cywilnego, dopełnienie całej procedury – w postaci dołączenia stosownej wzmianki dodatkowej – zawsze będzie miało miejsce w urzędzie stanu cywilnego właściwym dla sporządzenia aktu małżeństwa. Może się z tym wiązać konieczność oczekiwania na zarejestrowanie rozwiązania małżeństwa, choć projektowana regulacja zakłada, że powinno to nastąpić niezwłocznie.

2. W celu zapewnienia bezpieczeństwa obrotu, a także przyspieszenia procedury rozvodu pozasądowego przewiduje się utworzenie, w ramach rejestru stanu cywilnego, odrębnego rejestru rozwodów pozasądowych. Jest to rozwiązanie wzorowane na funkcjonującym od 2015 r. rejestrze uznań (por. art. 19 ust. 2 p.a.s.c.).

3. W rejestrze rozwodów pozasądowych, do którego dostęp będzie miał każdy kierownik urzędu stanu cywilnego, będą gromadzone informacje dotyczące złożonych przez małżonków zapewnień, ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, a także – w niektórych przypadkach – oświadczeń o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa. W rejestrze będą również zamieszczane elektroniczne odpisy odpowiednich dokumentów, na podstawie których możliwe będzie dołączenie – przez kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa – wzmianek dodatkowych o rozwiązaniu małżeństwa oraz (ewentualnie) o zmianie nazwiska. Dzięki wskazanemu rozwiązaniu procedura rozvodu pozasądowego będzie się mogła zakończyć, zanim do urzędu właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa dotrą wszystkie niezbędne dokumenty w tradycyjnej (papierowej) formie.

4. Ważnym zadaniem rejestru rozwodów pozasądowych będzie także odnotowywanie przypadków odmowy odebrania przez kierownika urzędu stanu cywilnego pisemnych zapewnień małżonków lub przyjęcia ich ustnych oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Istotnie ograniczy to możliwość nadużywania lub obejścia przepisów ustawy poprzez próby ponownego złożenia zapewnień lub oświadczeń w różnych urzędach stanu cywilnego, w

sytuacji, gdy wcześniej miała już miejsce umotywowana odmowa przyjęcia takich zapewnień lub oświadczeń.

E. Odmowa odebrania zapewnień małżonków lub przyjęcia ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa

1. We wszystkich przypadkach, w których kierownik urzędu stanu cywilnego stwierdzi brak którejkolwiek z ustawowych przesłanek rozvodu pozasądowego (lub gdy stwierdzi istnienie przesłanki negatywnej), będzie zobowiązany do odmowy odebrania od małżonków zapewnień lub oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa.

2. Powodem odmowy mogą być w szczególności: brak wymaganego co najmniej rocznego „stażu małżeńskiego”, brak aktu małżeństwa w rejestrze stanu cywilnego, niezachowanie minimalnego terminu 1 miesiąca od chwili złożenia pisemnych zapewnień lub przekroczenie terminu 6 miesięcy od tej chwili, posiadanie przez małżonków wspólnych małoletnich dzieci, albo wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych, brak zgodnych oświadczeń o pełnym i trwałym rozkładzie pożycia, ujawnienie się okoliczności wskazujących na wystąpienie wady oświadczenia woli, brak wspólnego obywatelstwa polskiego małżonków lub brak miejsca zamieszkania w Polsce przy założeniu braku jakiegokolwiek wspólnego obywatelstwa itp.

3. W przypadku odmowy kierownik USC zawiadamia małżonków na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej o przyczynach odmowy i poucza o możliwości ewentualnego domagania się rozwiązania małżeństwa przed sądem.

4. Odmowa kierownika USC nie jest decyzją administracyjną i nie podlega zaskarżeniu. Każdy z małżonków zainteresowanych rozwiązaniem małżeństwa może jednak wówczas wystąpić do sądu z pozwem o rozwód.

5. Odmowa odebrania zapewnień małżonków lub ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa podlega odnotowywaniu w rejestrze rozwodów pozasądowych, co ma przeciwdziałać próbom rozwiązania małżeństwa w innym urzędzie stanu cywilnego.

6. Niezależnie od powyższego zakłada się, że w razie zmiany okoliczności, jeżeli odpadnie występująca wcześniej przeszkoda wyłączająca rozwiązanie małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego, małżonkowie będą mogli złożyć zapewnienia, a następnie oświadczyć wolę rozwiązania małżeństwa – w tym samym lub innym urzędzie – mimo wcześniejszej odmowy kierownika urzędu stanu cywilnego.

F. Unieważnienie rozvodu pozasądowego

1. Zakłada się, że w wyjątkowych przypadkach będzie możliwe unieważnienie rozwodu pozasądowego na skutek orzeczenia sądu. Do okoliczności tych zaliczono wady oświadczeń woli małżonków występujące przy wyrażaniu przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego woli rozwiązania małżeństwa (etap 2), jak również ujawnienie, że w chwili wyrażania tej woli małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci albo wspólne dzieci poczęte, lecz nieurodzone, przy tym w przypadku wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych tylko wówczas, gdy urodziły się żywe.

2. Naruszenie innych wymagań (przesłanek) rozwodu pozasądowego nie powinno dawać podstawy do jego unieważnienia (zakwestionowania). W praktyce takie sytuacje mogłyby się pojawić zupełnie wyjątkowo. Projektowana, kilkietapowa procedura pozasądowego rozwiązania małżeństwa z udziałem kierownika urzędu stanu cywilnego powinna pozwolić na wcześniejsze wykrycie ewentualnych nieprawidłowości.

3. Oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa będzie dotknięte wadą pozwalającą na unieważnienie rozwodu pozasądowego, jeżeli małżonek, który je składał, działał: a) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli; b) pod wpływem bezprawnej groźby drugiego małżonka lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, że składający oświadczenie mógł się obawiać, że jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe; albo c) pod wpływem błędu, wywołanego podstępnie przez drugiego małżonka, uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby małżonek nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa; podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem drugiego małżonka, jeżeli ten o podstępie wiedział. Na wadę oświadczeń woli będzie mógł się powołać tylko ten małżonek, który złożył wadliwe oświadczenie.

4. Przewiduje się również konieczność wykazania dodatkowej przesłanki unieważnienia rozwodu pozasądowego, jaką jest okoliczność, że za dalszym trwaniem małżeństwa przemawia dobro rodziny. Należy bowiem unikać „reaktywowania” małżeństw, które w praktyce już nie funkcjonują.

5. Przewidziano także negatywne przesłanki zasadności powództwa o unieważnienie rozwodu pozasądowego, do których należą:

- w każdym przypadku – śmierć któregośkolwiek z małżonków lub okoliczność, że którykolwiek z małżonków zawarł związek małżeński;
- przy wadach oświadczeń woli – upływ określonego terminu;

- przy stwierdzeniu, że w chwili złożenia oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci – okoliczność, że w chwili orzekania (zamknięcia rozprawy) małżonkowie już takich dzieci nie mają.

6. W razie uwzględnienia powództwa, prawomocne orzeczenie sądu będzie podstawą do dołączenia do aktu małżeństwa kolejnej wzmianki dodatkowej o unieważnieniu rozvodu pozasądowego, co będzie oznaczać, że małżeństwo dalej trwa jako ważne i skuteczne.

7. Orzeczenie o unieważnieniu rozvodu sądowego wywołuje skutek *ex tunc*, co nakazuje przyjąć, że nigdy nie doszło do ustania małżeństwa. W drodze wyjątku zakłada się, że unieważnienie rozvodu pozasądowego nie powinno wpływać na nazwiska, jakie małżonkowie noszą w chwili uprawomocnienia się wyroku. Dotyczy to sytuacji małżonka, który na podstawie art. 59 k.r.o. powrócił do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa. Unieważnienie rozvodu pozasądowego nie będzie też wpływać na pochodzenie dziecka urodzonego po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Ojcostwo takiego dziecka mogło już zostać wcześniej formalnie ustalone i nie ma podstaw do podważania tych ustaleń. Jeśli zaś nie doszło do ustalenia pochodzenia dziecka urodzonego po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, doświadczenie życiowe nakazuje przyjąć, że dziecko to najpewniej nie pochodzi od męża matki, a zatem także w tym przypadku zasadne jest wyłączenie domniemania z art. 62 k.r.o. w okresie po upływie 300 dni od dnia rozwiązania małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego, który został następnie unieważniony.

8. Ponadto unieważnienie rozvodu pozasądowego powinno skutkować przyjęciem, że od chwili wadliwie dokonanego rozwiązania małżeństwa (czyli złożenia przez małżonków zgodnych oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa) strony łączy ustrój rozdzielnosci majątkowej. Wymaga tego bezpieczeństwo obrotu prawnego. Po przeprowadzeniu rozvodu pozasądowego (następnie unieważnionego) mogło bowiem dojść do podziału majątku wspólnego lub dokonania czynności prawnych z osobami trzecimi (w tym wierzycielami). Wskazana tu rozdzielnosc majątkowa nie stanowi jednak przymusowego ustroju majątkowego i będzie mogła zostać zmieniona przez małżonków (ze skutkiem na przyszłość) na zasadach ogólnych, w drodze umowy majątkowej małżeńskiej.

9. O unieważnieniu rozvodu pozasądowego będzie orzekał sąd w procesie cywilnym w postępowaniu odrębnym w sprawach małżeńskich. Procedura ta będzie oparta na zbliżonych zasadach do obowiązującej regulacji dotyczącej unieważnienia małżeństwa. W tym celu

konieczne są zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego, w tym zmiana art. 425 k.p.c., dodanie art. 448 § 3 k.p.c., a także zmiana art. 449 § 1 oraz art. 451 § 2 k.p.c.

10. Opłata sądowa od pozwu o unieważnienie rozvodu pozasądowego wynosiła będzie 200 zł – zmieniony art. 27 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959 i 1237). Wysokość tej opłaty będzie zatem taka sama, jak w przypadku pozwu o unieważnienie małżeństwa.

G. Finansowanie

1. Źródłem finansowania działań urzędów stanu cywilnego związanych z procedurą rozvodu pozasądowego powinna być opłata wnoszona przez małżonków.

2. Wysokość opłaty za całość postępowania została ustalona w tej samej kwocie, co opłata od pozwu o rozwód lub separację, czyli na poziomie 600 zł (art. 26 ust. 1 pkt 1 u.k.s.c.). Opłata została przy tym podzielona w taki sposób, aby z każdym etapem procedury wiązała się odpowiednia płatność. Opłata w wysokości 300 zł jest należna w związku ze składaniem przez małżonków pisemnych zapewnień (etap 1), a kolejna opłata w wysokości 300 zł jest należna w związku ze składaniem oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa (etap 2). Opłata za powyższe czynności będzie stanowić dochód gminy właściwej ze względu na dokonanie tej czynności. Koszty czynności związanych ze składaniem przez małżonków pisemnych zapewnień oraz koszty czynności związanych ze składaniem oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa nie będą pokrywane z dotacji celowej z budżetu państwa.

3. Opłata skarbową w wysokości 20 zł należną będzie od wydania zaświadczenia, o którym mowa w art. 36 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111.

IV. Przepisy przejściowe i końcowe

Projektowana ustawa nie dotyczy postępowań będących w toku (wszczętych w czasie obowiązywania dotychczasowych przepisów i niezakończonych ostatecznie do dnia zmiany).

W art. 6 projektu przewidziano przepis przejściowy, zgodnie z którym dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 33 ustawy zmienianej w art. 5 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 33 ustawy zmienianej w art. 5, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 7 zakłada, że projektowana ustawa powinna wejść w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia. Wprowadzone zmiany są istotne i wymagają przygotowania się do ich stosowania

przez kierowników urzędu stanu cywilnego. Jest również konieczne dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego. Planowany okres *vacatio legis* pozwoli również na przeprowadzenie niezbędnych szkoleń i kampanii informacyjnych.

W związku z powierzeniem procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa kierownikom urzędu stanu cywilnego, którzy dołączać będą do aktu małżeństwa wzmiankę dodatkową o jego rozwiązaniu, uzupełnienia wymaga treść informacji przekazanej Komisji Europejskiej w trybie art. 103 rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111. „Orzeczeniem” stwierdzającym rozwód będzie wzmianka dodatkowa o rozwiązaniu małżeństwa w trybie rozwodu pozasądowego dołączona do aktu małżeństwa i uwidoczniiona w odpisie zupełnym tego aktu.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Przedmiot regulacji zawartej w projekcie nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej. Z tego względu projekt nie wymaga w opinii projektodawców przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

V. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe

Projekt ustawy oddziałuje na następujące podmioty:

1) kierowników urzędu stanu cywilnego, jako organy posiadające uprawnienia do pozasądowego rozwiązania małżeństwa, na podstawie zgodnych oświadczeń małżonków. Będzie do nich należeć obowiązek weryfikacji spełnienia ustawowych przesłanek rozwodu pozasądowego, dokonania odpowiednich wpisów w rejestrze stanu cywilnego, przekazania zapewnień małżonków kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa, przekazania małżonkom pisemnej instrukcji dotyczącej form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa. Będzie konieczne dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego oraz wprowadzenie rejestru rozwodów pozasądowych. Kierownicy urzędu stanu cywilnego będą pozyskiwać i przetwarzać informacje m.in. o wykształceniu małżonków i miejscu ich zamieszkania oraz przekazywać te dane służbom statystyki publicznej. Obecnie liczba urzędów stanu cywilnego 2 257;

2) małżeństwa nieposiadające wspólnych małoletnich dzieci ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych i pozostające w związku małżeńskim dłużej niż rok – poprzez umożliwienie rozwiązania małżeństwa pod kontrolą organu władzy publicznej, jakim jest kierownik urzędu stanu cywilnego. Będzie to wymagać złożenia pisemnych zapewnień, potwierdzających istnienie przesłanek rozwodu pozasądowego (m.in.: nieposiadanie wspólnych małoletnich dzieci, co najmniej roczny staż związku małżeńskiego, zupełny i trwały rozkład pożycia); a także oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, tj. że: nie toczy się między nimi sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa, posiadają obywatelstwo polskie/mają miejsca zamieszkania na terytorium RP, nie mają wspólnych małoletnich dzieci ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych, nastąpił między nimi zupełny i trwały rozkład pożycia. Dane z 2023 r (GUS) wskazują, że liczba rozwodów małżeństw bez małoletnich dzieci wynosiła 24 333.

3) sądy powszechne (sądy okręgowe i sądy apelacyjne) poprzez zmniejszenie wpływu spraw o rozwód. Orzekanie w zakresie unieważnienia rozwodu pozasądowego będzie następowało w wyjątkowych przypadkach (wady oświadczeń woli małżonków, ujawnienie posiadania wspólnych małoletnich dzieci);

4) prokuratorów – poprzez przyznanie legitymacji procesowej do wniesienia powództwa o unieważnienie rozwodu pozasądowego;

5) Ministra Sprawiedliwości – poprzez konieczność wydania rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określającego treść instrukcji dotyczącej form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa;

6) Ministra właściwego do spraw wewnętrznych – poprzez konieczność określenia w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego, obejmujących także wzór protokołu przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego oraz wzór zapewnień małżonków potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego. Minister ten będzie także organem współpracującym przy określaniu treści instrukcji dotyczącej form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństw;

7) Ministra właściwego do spraw informatyzacji – poprzez obowiązek dostosowania funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego – utworzenie, w ramach rejestru stanu cywilnego, odrębnego rejestru rozwodów pozasądowych.

Minister ten będzie także organem współpracującym przy określaniu wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego, obejmujących także wzór protokołu przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego oraz wzór zapewnień małżonków potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.

Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480). W ujęciu pieniężnym projekt nie oddziałuje na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców. W ujęciu niepieniężnym projekt ustawy nie wpłynie na działalność dużych przedsiębiorstw. Jeśli chodzi o sektor mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców, przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z tym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480). W ujęciu niepieniężnym projekt nie wpłynie także na rodzinę, obywateli oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością i starsze.

W ujęciu niemierzalnym projekt ustawy ma wpływ na małżeństwa, które spełniają przesłanki do pozasądowego rozwiązania małżeństwa. Jeśli chodzi o wpływ na sektor finansów publicznych, to źródłem finansowania działań urzędów stanu cywilnego związanych z procedurą rozwodu pozasądowego będzie opłata.

Czynności urzędowe kierownika urzędu stanu cywilnego wykonywane na skutek złożenia przez małżonków zapewnień potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego oraz złożenia przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego będą podlegały opłacie w kwocie po 300 zł.

Opłata za powyższe czynności będzie stanowić dochód gminy właściwej ze względu na dokonanie tej czynności. Koszty tych czynności nie będą pokrywane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Wysokość opłaty za całość postępowania została ustalona w tej samej kwocie, co opłata od pozwu o rozwód lub separację, czyli na poziomie 600 zł. Opłata została podzielona zgodnie z etapami procedury rozvodu pozasądowego: etap 1 – w związku z przyjęciem od małżonków pisemnych zapewnień (300 zł), etap 2 – w związku z przyjęciem od oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa (300 zł).

Opłata skarbową w wysokości 20 zł należną będzie od wydania zaświadczenia, o którym mowa w art. 36 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111. Opłata ta będzie stanowiła dochód gminy właściwej ze względu na siedzibę organu, który wydał zaświadczenie.

Bilans ogólny dla sektora finansów publicznych jest neutralny.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, stosownie do § 27 ust. 3 pkt 4 lit. b uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 5 ustawy z 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) projekt został zamieszczony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie „Rządowy Proces Legislacyjny”.

W toku prac nad projektem ustawy żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa.

Minister do Spraw Unii Europejskiej na etapie uzgodnień nie wyraził opinii na temat zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanych rozwiązań, działań umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości – ministerstwo wiodące Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu <u>pod względem legislacyjnym:</u> Arkadiusz Myrcha, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu <u>opiekun legislacyjny:</u> Łukasz Paszka, Zastępca Dyrektora Departamentu Legislacyjnego e-mail: sekretariat.dl@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 764 Alicja Szkotnicka, główny specjalista, Departament Legislacyjny e-mail: alicja.szkotnicka@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 834 <u>opiekun merytoryczny:</u> Dorota Łopalewska, Dyrektor Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich e-mail: sekretariat.dsrin@ms.gov.pl; tel. 22 23 90 740	Data sporządzenia 19 listopada 2025 r. Źródło: DEREGULACJA Nr w wykazie prac UDER24
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Zgodnie z obowiązującym w Polsce stanem prawnym małżeństwo może zostać rozwiązane wyłącznie przez rozwód orzeczony przez sąd. Konieczną przesłanką rozwodu jest zupełny i trwały rozkład pożycia (art. 56 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 i z 2025 r. poz. 897), dalej: k.r.o.). Ustawodawca pozwala na rozwiązanie związku małżeńskiego tylko wtedy, gdy wobec ustania więzi małżeńskich relacja rodzinna między małżonkami już faktycznie nie istnieje oraz nie ma prognoz na jej wznowienie. Jednakże mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli wskutek niego miałoby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 56 § 2 k.r.o.). Rozwód nie jest również dopuszczalny, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 56 § 3 k.r.o.).

Obecnie sądowy tryb rozwodowy jest obligatoryjny niezależnie od tego, czy małżonkowie pozostają w konflikcie, czy też zgodnie dążą do rozwiązania związku, który faktycznie już nie funkcjonuje. Do uzyskania rozwodu jest konieczne zainicjowanie procesu sądowego przez wytoczenie przez jednego z małżonków powództwa skierowanego przeciwko drugiemu małżonkowi, nawet gdy małżonkowie chcieliby wspólnie i zgodnie przejść przez procedurę rozwodową. Obligatoryjne postępowanie sądowe ma przy tym zastosowanie bez względu na to, jak długo trwało małżeństwo oraz czy pochodzą z niego dzieci.

Wprowadzenie możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa byłoby zgodne z oczekiwaniami społecznymi oraz rekomendowane przez organy eksperckie, w tym Komisję Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego przy Ministrze Sprawiedliwości RP (dalej: KKPR). W stanowisku z 14 stycznia 2025 r. KKPR przedstawiła powody przemawiające za dopuszczalnością i zasadnością ustanowienia takiej procedury oraz jej zasadnicze ramy. Mianowicie wprowadzenie do prawa polskiego możliwości rozwiązania małżeństwa bez zaangażowania sądu powszechnego pozwoli osiągnąć ważne cele, do których należą:

- zwiększenie efektywności systemu prawnego

Na podstawie danych GUS, poniżej przedstawione zostały dane statystyczne dotyczące liczby rozwodów, z uwzględnieniem liczby dzieci w małżeństwie. Dane z okresu 2020–2023 pokazują, że największy odsetek rozwodów dotyczył małżeństw bez dzieci¹⁾.

¹⁾ bez małoletnich dzieci (w wieku poniżej 18 lat)

	2020	2021	2022	2023	udział % (średnia z lat 2020 - 2023)
liczba rozwodów	51 164	60 687	60 162	56 892	
małżeństwa bez dzieci	21 709	25 415	25 719	24 333	42%
małżeństwa z 1 dzieckiem	17 178	20 207	19 381	17 834	33%
małżeństwa z 2 dzieci	10 437	12 750	12 669	12 329	21%
małżeństwa z 3 dzieci	1 510	1 939	1 994	1 992	3%
małżeństwa z 4 dzieci i więcej	330	376	399	404	1%

Rozwód pozasądowy pozwoli odciążyć sądy okręgowe, które rozpoznają sprawy rozwodowe; jest racjonalne umożliwienie odejścia od postępowania sądowego w sprawach, które pod względem prawnym nie są skomplikowane i w których strony prezentują jednolite (zgodne) stanowisko. Projektowane zmiany spowodują, że organy wymiaru sprawiedliwości będą mogły skoncentrować wysiłki na skuteczniejszym niż dotychczas zabezpieczeniu dobra dziecka wobec rozstania się jego rodziców, zwłaszcza w sprawach, w których rodzice są w konflikcie;

- promowanie pozasądowych metod załatwiania spraw cywilnych – rozwiązanie małżeństwa pozostawało jedną z ostatnich spraw, w których nie istnieje alternatywna droga (inna niż sądowa) pozwalająca na osiągnięcie określonych skutków prawnych zamierzonych przez strony;
- zwiększenie autonomii stron – wprowadzenie procedur, u podstaw których leży zgodna wola stron wpisuje się w tendencję do akcentowania prawa samostanowienia podmiotów prawa cywilnego, bez konieczności angażowania organu sądowego w celu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej takich podmiotów;
- skrócenie czasu trwania czynności zmierzających do rozwiązania małżeństwa

Liczba rozwodów według czasu trwania postępowania sądowego²⁾

Lata	Czas trwania postępowania sądowego od dnia pierwszej rejestracji do dnia uprawomocnienia się sprawy w I instancji								Średni czas trwania postęp. sądowego (w m-cach) ³⁾
	do 3 m-cy	powyżej 3 do 6 m-cy	powyżej 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy do 2 lat	powyżej 2 do 3 lat	powyżej 3 do 5 lat	powyżej 5 do 8 lat	ponad 8 lat	
2020	11 056	18 206	19 143	10 488	2 046	673	54	7	9,1
2021	14 470	22 607	20 499	12 150	3 005	1 025	77	10	9,1
2022	14 785	22 064	20 834	10 251	2 605	1 098	100	6	8,8
2023	13 362	21 369	19 500	10 033	2 133	952	117	8	8,8
2024	13 237	21 654	21 075	10 852	2 297	899	152	8	8,9

Zgodnie z przedstawionymi powyżej danymi średni czas trwania postępowania wynosi ok. 9 miesięcy. Uproszczenie czynności rozwodowych pozwoli na szybsze zakończenie związku małżeńskiego w przypadkach, gdy strony są zgodne i nie zachodzi potrzeba ochrony osób trzecich.

Jednocześnie należy zauważyć, że jakkolwiek prawo polskie obecnie nie przewiduje możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa to jego rozwiązanie w takim trybie dokonane za granicą jest uznawane w Polsce na zasadach określonych w Rozporządzeniu Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (wersja przekształcona).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

²⁾ na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości

³⁾ średni czas trwania postępowania sądowego (łącznie z czasem trwania mediacji) od dnia pierwszej rejestracji do dnia uprawomocnienia się sprawy w I instancji – średnia ważona obliczona jako iloraz sumy iloczynów środków przedziałów czasowych i liczby spraw z tych przedziałów do ogólnej liczby wszystkich badanych spraw.

Proponowane rozwiązanie ma na celu **wprowadzenie do prawa polskiego możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa (rozvodu pozasądowego)**. Rozwiązanie małżeństwa będzie następowało w drodze czynności podejmowanych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, który będzie weryfikował spełnienie ustawowych przesłanek rozvodu pozasądowego i dokona odpowiednich wpisów w rejestrze stanu cywilnego.

Proponowana konstrukcja rozvodu pozasądowego ma stanowić wyjątek od reguły rozwiązania małżeństwa przez sąd. Mając na uwadze zasady trwałości małżeństwa i dobra dziecka, w tym wspólnego dziecka poczętego, lecz nieurodzonego jak również względy celowościowe, potrzebę zapewnienia pewności obrotu prawnego oraz respektowania utrwalonych reguł rejestracji stanu cywilnego w Polsce, przewiduje się określone ograniczenia w dostępie do procedury pozasądowej. **Do najważniejszych należą przesłanka nieposiadania wspólnych małoletnich dzieci ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych oraz co najmniej roczny staż związku małżeńskiego.** Konieczną przesłanką jest również **zupelny i trwały rozkład pożycia, co małżonkowie będą potwierdzać składając odpowiednie oświadczenia.** Ze względu na reguły prawa prywatnego międzynarodowego i międzynarodowego postępowania cywilnego zakłada się, że **z rozvodu pozasądowego będą mogli skorzystać tylko małżonkowie będący oboje obywatelami polskimi albo małżonkowie nieposiadający wspólnego obywatelstwa, którzy mają miejsce zamieszkania w Polsce.**

Ważną cechą konstrukcji rozvodu pozasądowego będzie konieczność występowania w pełni zgodnego stanowiska małżonków odnośnie do istnienia przesłanek rozvodu oraz co do woli rozwiązania związku małżeńskiego. Zgoda małżonków musi obejmować także sam tryb przeprowadzenia procedury rozwodowej. Nawet wtedy bowiem, gdy możliwość rozwiązania małżeństwa w drodze pozasądowej nie budzi wątpliwości, małżonkowie zmierzający do zakończenia związku zawsze zachowują możliwość skorzystania z tradycyjnej drogi procesu sądowego.

Projektowana nowelizacja zakłada wskazanie w ustawie podstawowych przesłanek rozvodu pozasądowego (art. 58¹ k.r.o.), jak również podstaw jego unieważnienia (w tym na skutek wystąpienia wad oświadczenia woli). Unieważnienie rozvodu pozasądowego będzie wymagać postępowania przed sądem (art. 58³ k.r.o.), którego dotyczą projektowane zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego. W kodeksie rodzinnym i opiekuńczym określono też podstawowe skutki unieważnienia rozvodu pozasądowego. Z art. 58¹ § 1 in fine i 58² § 1 k.r.o. wynika, że konstytutywnym (koniecznym) elementem rozvodu pozasądowego będzie dołączenie do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o jego rozwiązaniu. Gdy to nastąpi małżeństwo uważane będzie za rozwiązane w chwili oświadczenia przez małżonków – w obecności kierownika urzędu stanu cywilnego – woli rozwiązania małżeństwa. Rozwiązanie zakładające konstytutywny charakter wpisu w rejestrze stanu cywilnego jest już znane w prawie polskim. Przewiduje je art. 1 § 2 k.r.o., który dotyczy zawarcia małżeństwa przed duchownym. W wielu aktach prawnych małżonkowie (jako osoby pozostające w trwałym i nierozdzielalnym związku) korzystają z szeregu uprawnień albo obowiązków. Każde rozwiązanie małżeństwa, czy to pozasądowe, czy sądowe, wywołuje takie same skutki w zakresie praw i obowiązków byłych małżonków. W przypadku zaistnienia przesłanek rozvodu, czy to pozasądowego, czy sądowego, nie można odmawiać małżonkom możliwości rozvodu, z tego powodu, że nastąpi zmiana ich statusu prawnego określonego przepisami innych ustaw. Status prawny małżonków, jaki powstaje wskutek rozvodu (pozasądowego czy sądowego), jest także regulowany – w razie potrzeby – odpowiednimi przepisami odnoszącymi się do byłych małżonków. Skorzystanie z procedury rozvodu pozasądowego (analogicznie, jak skorzystanie z procedury rozvodu sądowego) nie wpływa więc na pewność obrotu prawnego ani nie jest okolicznością mogącą stwarzać ryzyko nadużyć.

Kierownik urzędu stanu cywilnego jako organ, przed którym dokonuje się pozasądowe rozwiązanie małżeństwa

Szczegółowa procedura prowadząca do rozwiązania małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego została przewidziana w ramach zmiany ustawy z 28 listopada 2024 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 594), zwanej dalej: „Prawo o aktach stanu cywilnego” lub „p.a.s.c.”). Przyjęte rozwiązania uwzględniają konstrukcje i mechanizmy stosowane do tej pory w Prawie o aktach stanu cywilnego.

Procedura rozvodu pozasądowego, choć opierająca się na zgodnej woli małżonków, będzie pozostawać pod kontrolą organu władzy publicznej. Szczególnym wyrazem tej kontroli jest projektowane rozwiązanie, zgodnie z którym będzie konieczne dołączenie do aktu małżeństwa konstytutywnej wzmianki o rozwiązaniu małżeństwa.

Projekt przyjmuje koncepcję tzw. „odmiejscowienia” czynności podejmowanych przez małżonków w urzędzie stanu cywilnego, co wpisuje się w dotychczasowe rozwiązania Prawa o aktach stanu cywilnego. Poszczególne czynności mogą być dokonywane przed wybranym przez małżonków (dowolnym) kierownikiem urzędu stanu cywilnego w Polsce.

Za wskazaniem kierownika urzędu stanu cywilnego jako organu odpowiedzialnego za procedurę rozvodu pozasądowego przemawiają argumenty takie jak:

- łatwy dostęp do urzędu stanu cywilnego – urzędy takie funkcjonują w prawie wszystkich gminach w Polsce;

- odpowiednie przygotowanie zawodowe i doświadczenie kierownika urzędu stanu cywilnego – instytucja rozwodu pozasądowego została zaprojektowana przy uwzględnieniu rozwiązań oraz procedur funkcjonujących od wielu lat w Prawie o aktach stanu cywilnego, w tym w szczególności przy wykorzystaniu mechanizmów analogicznych do tych, jakie są przewidziane przy zawarciu małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego; przy rozwiązaniu związku małżeńskiego racjonalne wydaje się wskazanie tego samego organu, który jest zaangażowany w procedurę zawarcia małżeństwa;
- uproszczenie formalności oraz obiegu dokumentów, które są weryfikowane lub sporządzane przy rozwiązaniu małżeństwa – kierownik urzędu stanu cywilnego ma bezpośredni dostęp do rejestru stanu cywilnego oraz do rejestru PESEL, co pozwala na przeprowadzenie weryfikacji określonych okoliczności (jeżeli małżonkowie mają nadane numery PESEL), a także na zakończenie procedury przez dołączenie do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku;
- istotne przyspieszenie procedury rozwiązania małżeństwa – w przypadku czynności dokonywanych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa w całości eliminowany jest obieg dokumentów, w innych przypadkach natomiast ma to wyłączenie charakter wewnętrzny (następuje pomiędzy urzędami stanu cywilnego);
- możliwość połączenia procedury rozwiązania małżeństwa z niezwłocznym złożeniem oświadczenia o powrocie do nazwiska noszonego przed jego zawarciem – organem właściwym do przyjmowania takich oświadczeń jest bowiem również kierownik urzędu stanu cywilnego (art. 59 k.r.o.);
- możliwość ustalenia opłaty administracyjnej za czynności dokonywane w urzędzie stanu cywilnego na niewygórowanym poziomie (**analogicznym do opłaty sądowej w sprawie rozwodowej**), co ma służyć pokryciu poniesionych przez urzędy stanu cywilnego kosztów zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a jednocześnie nie przekreśli szerokiej dostępności (w ujęciu fiskalnym) rozwodu pozasądowego dla obywateli. Stała opłata od złożenia pozwu rozwodowego wynosi 600 zł. Identyczna stawka za procedurę rozwodową niezależnie od organu prowadzącego (sąd lub USC) gwarantuje równość traktowania obywateli i nie stawia jednej ścieżki w uprzywilejowanej pozycji. Opłata będzie stanowiła dochód gminy właściwej ze względu na dokonanie tej czynności;
- zabezpieczenie urzędowego charakteru czynności dokonywanych przez małżonków, pozwalające na podkreślenie znaczenia samego małżeństwa, uwydatnienie powagi i konsekwencji rozwiązania związku, co ma skłonić małżonków do refleksji, przy jednoczesnym ustawowym określeniu minimalnego „czasu do namysłu” między zainicjowaniem procedury i złożeniem definitywnych oświadczeń wskazujących na wolę rozwiązania związku małżeńskiego.

Procedura rozwodu pozasądowego

W ramach projektowanego rozwiązania przyjęto dwuetapową procedurę pozasądowego rozwiązania małżeństwa, która ma się zakończyć dołączeniem do aktu małżeństwa przez kierownika urzędu stanu cywilnego wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku małżeńskiego.

1. Etap pierwszy – pisemne zapewnienia małżonków

- 1.1. Małżonkowie, którzy zamierzają rozwiązać małżeństwo mogą udać się do wybranego urzędu stanu cywilnego w celu złożenia pisemnych zapewnień, potwierdzających istnienie przesłanek rozwodu pozasądowego.
- 1.2. Małżonkowie powinni stawić się w urzędzie stanu cywilnego osobiście i być jednocześnie obecni przy składaniu przewidzianych prawem zapewnień. Jeżeli z jakichkolwiek względów nie jest możliwe wypełnienie przesłanki jednoczesnej obecności małżonków w urzędzie, w grę wchodzi rozwiązanie małżeństwa na drodze sądowej.
- 1.3. Niezbędną przesłanką rozpoczęcia procedury rozwiązania małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego jest okoliczność, że w polskim rejestrze stanu cywilnego znajduje się akt małżeństwa. Tylko wtedy, po dopełnieniu wszystkich niezbędnych formalności, będzie możliwe dołączenie do tego aktu wzmianki dodatkowej oznaczającej rozwiązanie związku małżeńskiego.
- 1.4. Jest przy tym możliwe, że akt małżeństwa nie figuruje w elektronicznym rejestrze stanu cywilnego, ponieważ małżeństwo zostało zawarte przed wejściem w życie ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego z 2014 r. Oznacza to, że po zawarciu związku sporządzono tradycyjny (papierowy) akt małżeństwa znajdujący się w odpowiedniej księdze stanu cywilnego przechowywanej w jednym z urzędów stanu cywilnego w Polsce. W takim przypadku, jeśli akt małżeństwa nie został wcześniej przeniesiony do rejestru stanu cywilnego, kierownik urzędu stanu cywilnego z urzędu inicjuje procedurę przeniesienia takiego aktu do rejestru (art. 124–125 p.a.s.c.).

- 1.5. Z zastrzeżeniem wypełnienia pozostałych przesłanek ustawowych, w niektórych wypadkach możliwe będzie rozwiązanie w Polsce małżeństwa zawartego za granicą. Zgodnie z przepisami Prawa o aktach stanu cywilnego zagraniczny akt małżeństwa może zostać wprowadzony do polskiego rejestru w trybie transkrypcji (art. 104 i nast. p.a.s.c.). Umieszczenie zagranicznego aktu małżeństwa w krajowym rejestrze nie jest procedurą kosztowną ani skomplikowaną.
- 1.6. Niezależnie od oświadczeń małżonków składanych w ramach zapewnień, kierownik urzędu stanu cywilnego sprawdza poszczególne przesłanki rozwodu pozasądowego, korzystając z odpowiednich procedur i instrumentów.
- 1.7. Na podstawie dokumentów tożsamości małżonków kierownik urzędu stanu cywilnego weryfikuje ich obywatelstwo. Jeżeli małżonkowie nie są oboje obywatelami polskimi, niezbędne jest stwierdzenie, że nie posiadają oni żadnego innego wspólnego obywatelstwa, ale mają w Polsce miejsce zamieszkania (choć niekoniecznie w ramach tego samego gospodarstwa domowego). Niezależnie do weryfikacji ze strony kierownika urzędu stanu cywilnego, w ramach zapewnień przewidzianych ustawą, sami małżonkowie składają, pod rygorem odpowiedzialności karnej, oświadczenia dotyczące ich obywatelstwa i ewentualnie także miejsca zamieszkania.
- 1.8. Wskazane przesłanki dotyczące obywatelstwa lub miejsca zamieszkania służą zagwarantowaniu jurysdykcji polskich organów jako właściwych dla rozwiązania małżeństwa (zob. w szczególności art. 3 Rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111 oraz art. 1103¹ Kodeksu postępowania cywilnego), jak również przesądzeniu, że do rozwiązania małżeństwa stosowane będzie polskie prawo materialne – zob. art. 54 ustawy Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 503)). Konstrukcja rozwodu pozasądowego przewidziana w projektowanej regulacji jest bowiem ściśle powiązana z materialnoprawną regulacją polskiego Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w ramach której jest realizowana m.in. zasada ochrony małżeństwa (art. 18 Konstytucji RP). W konsekwencji wykluczyć należy sytuację, w której małżeństwo w pozasądowym trybie przewidzianym przez prawo polskie chciałoby rozwiązać małżonkowie, dla których właściwe jest inne prawo niż polskie. Małżonkowie tacy będą jednak mogli rozwiązać małżeństwo przed polskim sądem, przy założeniu, że istnieje w Polsce jurysdykcja krajowa wynikająca z rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111 lub z innych przepisów międzynarodowego postępowania cywilnego. W postępowaniu sądowym istnieją odpowiednie mechanizmy służące ustaleniu treści prawa obcego i jego zastosowaniu, jeżeli prawo to jest właściwe w rozstrzyganej sprawie.
- 1.9. W razie wątpliwości odnośnie do posiadania przez małżonków wspólnego obywatelstwa (w rozumieniu art. 2 ust. 3 p.p.m.), jak również w razie wątpliwości dotyczących miejsca zamieszkania w Polsce małżonków niebędących obywatelami tego samego państwa, kierownik urzędu stanu cywilnego może podjąć postępowanie wyjaśniające, domagając się od małżonków dodatkowych dokumentów. Jeśli nie dojdzie do usunięcia takich wątpliwości kierownik urzędu stanu cywilnego odmówi odebrania od małżonków zapewnień i poinformuje ich o możliwości rozwiązania małżeństwa przed sądem. Jak już wskazano, w zależności od dokonanych ustaleń, zakładając istnienie w Polsce jurysdykcji krajowej, sąd będzie mógł orzec rozwód także na podstawie prawa obcego.
- 1.10. Treść aktu małżeństwa każdorazowo pozwoli stwierdzić, czy jest spełniona przesłanka minimalnego stażu małżeńskiego. Oczekiwanie, by małżeństwo trwało co najmniej jeden rok ma wykluczyć nieprzemyślnie inicjowanie rozwodów pozasądowych, a także zniechęcać do poehopnego zawierania małżeństw czy też do aranżowania związków fikcyjnych, zawieranych z zamiarem ich niezwłocznego rozwiązania.
- 1.11. Kierownik urzędu stanu cywilnego dokonuje także sprawdzenia w rejestrze PESEL, czy małżonkowie mają wspólnie małoletnie dzieci. Z racji jednak na niepełną tzw. parentyzację w rejestrze PESEL, a także uwzględniając okoliczność, że dzieci małżonków mogły się urodzić za granicą bez uwzględnienia tego faktu w polskich rejestrach, jest konieczne złożenie przez małżonków, pod rygorem odpowiedzialności karnej, oświadczeń dotyczących braku wspólnych małoletnich dzieci.
- 1.12. Małżonkowie zobowiązani są zawrzeć w pisemnych zapewnieniach oświadczenie o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżeńskiego. W związku z tym, że „zupełny i trwały rozkład pożycia” jest pojęciem prawnym, a nie ściśle faktycznym, a zarazem okoliczności świadczące o jego wystąpieniu mają w części charakter osobisty i nie poddają się w pełni obiektywnej weryfikacji, w tym przypadku należało odstąpić od wprowadzania odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Małżonkowie są zobowiązani także zawrzeć w pisemnych zapewnieniach oświadczenie, że nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych. Wprowadzenie tej regulacji ma na celu lepsze zabezpieczenie interesów małoletnich dzieci, poprzez objęcie tym zabezpieczeniem również dzieci poczętych, lecz nieurodzonych. Powyższe zapobiegnie też wykorzystywaniu nowej instytucji dla celów innych niż rzeczywista chęć zakończenia związku małżeńskiego, który faktycznie nie funkcjonuje i umożliwienie małżonkom ponownego

ułożenia życia rodzinnego. Ponieważ zwłaszcza na wczesnym etapie ciąży małżonkowie mogą nie być świadomi poczęcia dziecka, w tym przypadku należało odstąpić od wprowadzenia odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

- 1.13. Małżonkowie nie mogą inicjować przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego czynności zmierzających do rozwiązania małżeństwa, jeżeli toczy się już między nimi sądowe postępowanie o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa. Jeśli jednak dojdzie do cofnięcia powództwa i umorzenia przez sąd wymienionych spraw sądowych, rozważana negatywna przesłanka rozwodu pozasądowego odpadnie.
- 1.14. W ramach pierwszego etapu procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa kierownik urzędu stanu cywilnego wyjaśnia małżonkom doniosłość związku małżeńskiego, przepisy regulujące rozwód pozasądowy, a także przekazuje im pisemną informację dotyczącą form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa.
- 1.15. Złożenie przez małżonków zapewnień stanowi niezbędny element procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa, jednak nie obliguje małżonków do kontynuowania tej procedury. Przed złożeniem oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa musi upłynąć co najmniej miesięczny termin, obejmujący „czas do namysłu” (tempus deliberandi), w którym może dojść do pojednania między małżonkami i ponownego nawiązania przez nich więzi małżeńskich.

2. Etap drugi – oświadczenia małżonków o rozwiązaniu małżeństwa

- 2.1. Rozpoczęcie drugiego etapu procedury rozwodu pozasądowego jest możliwe dopiero po upływie 1 miesiąca od daty odebrania od małżonków pisemnych zapewnień. Przewidziano, że zapewnienia są ważne przez okres 6 miesięcy od daty ich złożenia przez małżonków zamierzających rozwiązać małżeństwo w drodze rozwodu pozasądowego. Małżonkowie powinni zatem ponownie pojawić się w wybranym urzędzie stanu cywilnego w celu dopełnienia formalności związanych z rozwiązaniem małżeństwa, w ciągu 6 miesięcy od złożenia zapewnień. Zakłada się, że w razie niedochowania wskazanego terminu, procedura rozwodu pozasądowego nie może być kontynuowana, lecz musiałaby zostać ewentualnie rozpoczęta od początku.
- 2.2. Kierownik urzędu stanu cywilnego sprawdza, czy upłynął jeden miesiąc od chwili złożenia zapewnień przez małżonków, a ponadto czy nie upłynął okres ważności tych zapewnień (6 miesięcy). Oprócz sprawdzenia, czy dotrzymane zostały wskazane wyżej terminy, kierownik urzędu stanu cywilnego, przed którym stawia się małżonkowie zainteresowani pozasądowym rozwiązaniem małżeństwa, będzie zobowiązany ponownie zweryfikować przewidziane prawem przesłanki, w tym sprawdzić tożsamość małżonków, czas trwania związku małżeńskiego, zbadać obywatelstwo oraz (ewentualnie) miejsce zamieszkania małżonków.
- 2.3. Małżonkom należy raz jeszcze wyjaśnić doniosłość związku małżeńskiego oraz poinformować ich, że rozwiązanie małżeństwa wymaga dołączenia stosownej wzmianki dodatkowej do aktu małżeństwa.
- 2.4. Małżonkowie zobowiązani będą do złożenia oświadczeń, że:
 - nie toczy się między nimi sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa;
 - posiadają obywatelstwo polskie, a w przypadku gdy nie mają wspólnego obywatelstwa oświadczenie o tym, że mają miejsca zamieszkania na terytorium RP;
 - nie mają wspólnych małoletnich dzieci;
 - nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych;
 - nastąpił między nimi zupełny i trwały rozkład pożycia.

Wszystkie powyższe oświadczenia, poza dwoma ostatnimi, są składane pod rygorem odpowiedzialności karnej, przy tym każdy z małżonków w osobnym oświadczeniu potwierdza świadomość tej odpowiedzialności.

- 2.5. Wypełnienie przewidzianych w ustawie wymagań, w tym odebranie wskazanych oświadczeń, pozwoli kierownikowi urzędu stanu cywilnego przyjąć od małżonków zgodne oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa.
- 2.6. Wszystkie oświadczenia składane przez małżonków w ramach drugiego etapu procedury rozwodu pozasądowego mają formę ustną i są dokumentowane odpowiednim protokołem.
- 2.7. Po podpisaniu protokołu obejmującego złożenie wymaganych prawem oświadczeń, małżonek, który chce powrócić do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa może to uczynić w ramach tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. Oświadczenie to przyjmowane jest na podstawie art. 90 p.a.s.c. W przypadku niezłożenia oświadczenia o

powrocie do nazwiska w toku procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa, zakłada się, że będzie możliwe odrębne złożenie tego oświadczenia przed wybranym kierownikiem urzędu stanu cywilnego w terminie wynikającym z art. 59 k.r.o., liczonym od chwili ustania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego. (art. 59 k.r.o.).

3. Chwila rozwiązania małżeństwa oraz znaczenie wzmianki dodatkowej

- 3.1. Ostatnim elementem procedury rozwodu pozasądowego jest dołączenie przez kierownika urzędu stanu cywilnego do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku.
- 3.2. Dołączenie takiej wzmianki będzie miało charakter konstytutywny (konieczny). Gdy do tego dojdzie, skutek w postaci rozwiązania małżeństwa nastąpi już z chwilą zgodnego złożenia przez małżonków przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczeń o rozwiązaniu łączącego ich związku małżeńskiego.
- 3.3. Konstytutywny charakter wzmianki jest zgodny z zasadą bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego. Dwuetapowa procedura pozasądowego rozwiązania małżeństwa kończy się dopiero z chwilą formalnego odnotowania rozwiązania związku w rejestrze stanu cywilnego przez organ publiczny, co przyjmuje postać wzmianki dodatkowej dołączonej do aktu małżeństwa. W rejestrze stanu cywilnego zostanie odnotowana także data dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.
- 3.4. Jedynymi dokumentami występującymi w obrocie prawnym, które będą stanowić potwierdzenie rozwiązania małżeństwa w trybie pozasądowym będą odpisy aktu małżeństwa. Odpis skrócony będzie zawierał specjalną adnotację o rozwodzie pozasądowym, zaś odpis zupełny pełną treść wzmianki dodatkowej. Rozwiązanie takie jest w pełni komplementarne z zasadą wyłączności dowodowej aktów stanu cywilnego przewidzianej w art. 3 Prawa o aktach stanu cywilnego. Podobnej funkcji nie mogą pełnić protokoły lub zaświadczenia sporządzane przez kierowników urzędu stanu cywilnego.
- 3.5. Uzyskanie odpisu skróconego lub zupełnego aktu małżeństwa, który potwierdza rozwiązanie związku małżeńskiego w drodze rozwodu pozasądowego, możliwe jest po wniesieniu stosownej opłaty administracyjnej w dowolnym urzędzie stanu cywilnego w Polsce.
- 3.6. Nadanie dołączeniu wzmianki dodatkowej charakteru konstytutywnego ma również na celu umożliwienie uznawania przeprowadzonych w Polsce rozwodów pozasądowych za granicą, zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. Przyjęcie, że koniecznym elementem procedury rozwiązania małżeństwa będzie czynność organu publicznego o charakterze rejestracyjnym (tj. dołączenie wzmianki dodatkowej), dokonana po uprzedniej ocenie określonych przesłanek ustawowych, daje podstawy do traktowania rozwodu pozasądowego, realizowanego w drodze wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa, jako „orzeczenia” w szerokim rozumieniu tego słowa aktualnym na gruncie regulacji unijnych (zob. wyrok TSUE z 15 listopada 2022 r w sprawie C-646/20). Zastosowanie w tym przypadku zasad przewidzianych dla uznawania orzeczeń zminimalizuje ryzyko odmowy przyznania skuteczności polskiemu rozwodowi pozasądowemu w przypadku powoływania się na taki rozwód za granicą.
- 3.7. Zgodnie z art. 36 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111, na potrzeby uznania rozwodu pozasądowego w innych państwach Unii Europejskiej kierownik urzędu stanu cywilnego będzie wydawał zaświadczenie przy użyciu formularza zamieszczonego w załączniku II do powołanego rozporządzenia. Wraz z zaświadczeniem wydawany będzie odpis zupełny aktu małżeństwa zawierający wzmiankę dodatkową o rozwiązaniu małżeństwa, której będzie dotyczyło zaświadczenie.

Rejestr rozwodów pozasądowych

W związku z koncepcją „odmiejscowienia” rozwodów pozasądowych, każdy z przedstawionych wcześniej etapów procedury rozwiązania małżeństwa może mieć miejsce w innym urzędzie stanu cywilnego. **Decyzję co do tego, w którym urzędzie dopełnić określonych formalności podejmują małżonkowie.** Można przy tym oczekiwać, że cała procedura przebiegnie najszybciej i najbardziej sprawnie, jeśli poszczególne czynności (w tym zwłaszcza złożenie oświadczeń wymaganych podczas drugiego etapu) zostaną dokonane przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa. Kierownik ten, będący „gospodarzem aktu małżeństwa”, może wówczas niezwłocznie dołączyć do aktu wzmiankę dodatkową o rozwodzie pozasądowym. Otwiera to możliwość uzyskania przez małżonków odpisu aktu małżeństwa z adnotacją/wzmianką o rozwiązaniu związku małżeńskiego jeszcze podczas tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. Jeżeli natomiast złożenie pisemnych zapewnień małżonków (etap 1) lub ich ustnych oświadczeń (etap 2) dokonane zostało w innym urzędzie stanu cywilnego, dopełnienie całej procedury – w postaci dołączenia stosownej

wzmianki dodatkowej – zawsze będzie miało miejsce w urzędzie stanu cywilnego właściwym dla sporządzenia aktu małżeństwa. Może się z tym wiązać konieczność oczekiwania na zarejestrowanie rozwiązania małżeństwa, choć projektowana regulacja zakłada, że powinno to nastąpić niezwłocznie.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa obrotu, a także przyspieszenia procedury rozwodu pozasądowego przewiduje się utworzenie, w ramach rejestru stanu cywilnego, odrębnego rejestru rozwodów pozasądowych. Jest to rozwiązanie wzorowane na funkcjonującym od 2015 r. rejestrze uznań (por. art. 19 ust. 2 p.a.s.c.).

W rejestrze rozwodów pozasądowych, do którego dostęp będzie miał każdy kierownik urzędu stanu cywilnego, gromadzone będą informacje dotyczące złożonych przez małżonków zapewnień, ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, a także – w niektórych przypadkach – oświadczeń o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa. W rejestrze zamieszczane będą także elektroniczne odpisy odpowiednich dokumentów, na podstawie których możliwe będzie dołączenie – przez kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa – wzmianek dodatkowych o rozwiązaniu małżeństwa oraz (ewentualnie) o zmianie nazwiska. Dzięki wskazanemu rozwiązaniu procedura rozwodu pozasądowego będzie się mogła zakończyć zanim do urzędu właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa dotrą wszystkie niezbędne dokumenty w tradycyjnej (papierowej) formie.

Ważnym zadaniem rejestru rozwodów pozasądowych będzie także odnotowywanie przypadków odmowy odebrania przez kierownika urzędu stanu cywilnego pisemnych zapewnień małżonków lub przyjęcia ich ustnych oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Istotnie ograniczy to możliwość nadużywania lub obejścia przepisów ustawy poprzez próby ponownego złożenia zapewnień lub oświadczeń w różnych urzędach stanu cywilnego w sytuacji, gdy wcześniej miała już miejsce umotywowana odmowa przyjęcia takich zapewnień lub oświadczeń.

Odmowa odebrania zapewnień małżonków lub przyjęcia ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa

We wszystkich przypadkach, w których kierownik urzędu stanu cywilnego stwierdzi brak którejkolwiek z ustawowych przesłanek rozwodu pozasądowego (lub gdy stwierdzi istnienie przesłanki negatywnej), będzie zobowiązany do odmowy odebrania od małżonków zapewnień lub oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa.

Powodem odmowy mogą być w szczególności:

- brak wymaganego co najmniej rocznego „stażu małżeńskiego”,
- brak aktu małżeństwa w rejestrze stanu cywilnego,
- niezachowanie minimalnego terminu 1 miesiąca od chwili złożenia pisemnych zapewnień lub przekroczenie terminu 6 miesięcy od tej chwili,
- posiadanie przez małżonków wspólnych małoletnich dzieci, albo wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych,
- brak zgodnych oświadczeń o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia,
- ujawnienie się okoliczności wskazujących na wystąpienie wady oświadczenia woli,
- brak wspólnego obywatelstwa polskiego małżonków lub brak miejsca zamieszkania w Polsce przy założeniu braku jakiegokolwiek wspólnego obywatelstwa itp.

W przypadku odmowy, kierownik USC zawiadamia małżonków na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo w postaci elektronicznej o przyczynach odmowy i poucza o możliwości ewentualnego domagania się rozwiązania małżeństwa przed sądem.

Odmowa kierownika USC nie jest decyzją administracyjną i nie podlega zaskarżeniu. Każdy z małżonków zainteresowanych rozwiązaniem małżeństwa będzie mógł jednak wówczas wystąpić do sądu z pozwem o rozwód.

Odmowa odebrania zapewnień małżonków lub ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa podlega odnotowywaniu w rejestrze rozwodów pozasądowych, co ma przeciwdziałać próbom rozwiązania małżeństwa w innym urzędzie stanu cywilnego.

Niezależnie od powyższego zakłada się, że w razie zmiany okoliczności, jeżeli odpadnie występująca wcześniej przeszkoda wyłączająca rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, małżonkowie będą mogli złożyć zapewnienia, a następnie oświadczyć wolę rozwiązania małżeństwa – w tym samym lub innym urzędzie – mimo wcześniejszej odmowy kierownika urzędu stanu cywilnego.

Unieważnienie rozwodu pozasądowego

Zakłada się, że w wyjątkowych przypadkach możliwe będzie unieważnienie rozwodu pozasądowego na skutek orzeczenia sądu. Do okoliczności tych zaliczono wady oświadczeń woli małżonków występujące przy wyrażaniu przed kierownikiem

urzędu stanu cywilnego woli rozwiązania małżeństwa (etap 2), jak również ujawnienie, że w chwili wyrażania tej woli małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci albo wspólne dzieci poczęte, lecz nieurodzone, przy tym w przypadku wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych tylko wówczas, gdy urodziły się żywe.

Naruszenie innych wymagań (przesłanek) rozvodu pozasądowego nie powinno dawać podstawy do jego unieważnienia (zakwestionowania). W praktyce takie sytuacje mogłyby się pojawić zupełnie wyjątkowo. Projektowana, kilkietapowa procedura pozasądowego rozwiązania małżeństwa z udziałem kierownika urzędu stanu cywilnego powinna pozwolić na wcześniejsze wykrycie ewentualnych nieprawidłowości.

Oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa będzie dotknięte wadą pozwalającą na unieważnienie rozvodu pozasądowego, jeżeli małżonek, który je składał, działał:

- a) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- b) pod wpływem bezprawnej groźby drugiego małżonka lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, że składający oświadczenie mógł się obawiać, że jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe; albo
- c) pod wpływem błędu, wywołanego podstępnie przez drugiego małżonka, uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby małżonek nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa; podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem drugiego małżonka, jeżeli ten o podstępie wiedział.

Na wadę oświadczeń woli będzie mógł się powołać tylko ten małżonek, który złożył wadliwe oświadczenie.

Przewiduje się również konieczność wykazania dodatkowej przesłanki unieważnienia rozvodu pozasądowego, jaką jest okoliczność, że za dalszym trwaniem małżeństwa przemawia dobro rodziny. Należy bowiem unikać „reaktywowania” małżeństw, które w praktyce już nie funkcjonują.

Przewidziano także negatywne przesłanki zasadności powództwa o unieważnienie rozvodu pozasądowego, do których należą:

- w każdym przypadku – śmierć któregośkolwiek z małżonków lub okoliczność, że którykolwiek z małżonków zawarł związek małżeński;
- przy wadach oświadczeń woli – upływ określonego terminu;
- przy stwierdzeniu, że w chwili złożenia oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci – okoliczność, że w chwili orzekania (zamknięcia rozprawy) małżonkowie już takich dzieci nie mają.

W razie uwzględnienia powództwa, prawomocne orzeczenie sądu będzie podstawą do dołączenia do aktu małżeństwa kolejnej wzmianki dodatkowej o unieważnieniu rozvodu pozasądowego, co będzie oznaczać, że małżeństwo dalej trwa jako ważne i skuteczne.

Orzeczenie o unieważnieniu rozvodu sądowego wywołuje skutek *ex tunc*, co nakazuje przyjąć, że nigdy nie doszło do ustania małżeństwa. W drodze wyjątku zakłada się, że unieważnienie rozvodu pozasądowego nie powinno wpływać na nazwiska, jakie małżonkowie noszą w chwili uprawomocnienia się wyroku. Dotyczy to sytuacji małżonka, który na podstawie art. 59 k.r.o. powrócił do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa.

Unieważnienie rozvodu pozasądowego nie będzie też wpływać na pochodzenie dziecka urodzonego po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Ojcostwo takiego dziecka mogło już zostać wcześniej formalnie ustalone i nie ma podstaw do podważania tych ustaleń. Jeśli zaś nie doszło do ustalenia pochodzenia dziecka urodzonego po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, doświadczenie życiowe nakazuje przyjąć, że dziecko to najpewniej nie pochodzi od męża matki, a zatem także w tym przypadku zasadne jest wyłączenie domniemania z art. 62 k.r.o. w okresie po upływie 300 dni od dnia rozwiązania małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego, który został następnie unieważniony.

Unieważnienie rozvodu pozasądowego powinno skutkować przyjęciem, że od chwili wadliwie dokonanego rozwiązania małżeństwa (czyli złożenia przez małżonków zgodnych oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa) strony łączy ustrój rozdzielności majątkowej. Wymaga tego bezpieczeństwo obrotu prawnego. Po przeprowadzeniu rozvodu pozasądowego (następnie unieważnionego) mogło bowiem dojść do podziału majątku wspólnego lub dokonania czynności prawnych z osobami trzecimi (w tym wierzycielami). Wskazana tu rozdzielność majątkowa nie stanowi przymusowego ustroju majątkowego i będzie mogła zostać zmieniona przez małżonków (ze skutkiem na przyszłość) na zasadach ogólnych, w drodze umowy majątkowej małżeńskiej.

O unieważnieniu rozvodu pozasądowego orzekał będzie sąd w procesie cywilnym w postępowaniu odrębnym w sprawach małżeńskich. Procedura ta będzie oparta na zbliżonych zasadach do obowiązującej regulacji dotyczącej unieważnienia małżeństwa. W tym celu konieczne są zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego, w tym zmiana art. 425 k.p.c., dodanie art. 448 § 3 k.p.c., a także zmiana art. 449 § 1 oraz art. 451 § 2 k.p.c.

Opłata sądowa od pozwu o unieważnienie rozvodu pozasądowego wynosiła będzie 200 zł – zmieniony art. 27 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959 i 1237 oraz z 2025 r. poz. 769). Wysokość tej opłaty będzie zatem taka sama jak w przypadku pozwu o unieważnienie małżeństwa.

Opłata skarbową w wysokości 20 zł należną będzie od wydania zaświadczenia, o którym mowa w art. 36 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111.

Dodatkowe informacje

Projektując nowe rozwiązania należało mieć na względzie, że małżeństwo w prawie polskim podlega ochronie konstytucyjnej, co wynika wprost z art. 18 Konstytucji RP. Z przepisów Konstytucji RP oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyprowadza się też zasadę trwałości związku małżeńskiego. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie, lecz nie jest jednoznaczna z zasadą nierozwiązywalności małżeństwa. Konstytucja nie zastrzega rozwiązania małżeństwa do wyłącznej kognicji sądów (por. art. 48 ust. 2 Konstytucji RP). Już w obowiązującym stanie prawnym wiele czynności determinujących stan cywilny jednostki dokonywanych jest w ramach procedur pozasądowych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego (m.in. uznanie ojcostwa, zmiana nazwiska).

Możliwość rozwiązania małżeństwa pod kontrolą organu władzy publicznej, jakim jest kierownik urzędu stanu cywilnego, nie stanowi naruszenia postanowień Konstytucji RP. Projektowane rozwiązanie dobrze wpisuje się w obowiązujące zasady konstytucyjne. W szczególności należy przywołać następujące normy Konstytucji RP, które są istotne w kontekście rozvodu pozasądowego:

- art. 18 Konstytucji RP, który zakłada, że małżeństwo pozostaje pod ochroną – należy zaznaczyć, że projektowany model pozasądowego rozwiązania małżeństwa nie oznacza „rozvodu na żądanie”; małżonkowie, którzy chcą skorzystać z nowej procedury poza wyrażeniem woli rozwiązania małżeństwa będą musieli wypełnić określone przesłanki; niezmiennie przesłanką konieczną rozwiązania małżeństwa, znajdującą zastosowanie niezależnie od trybu jego rozwiązania (tak w procesie sądowym, jak i w procedurze pozasądowej), pozostaje zupełny i trwały rozkład pożycia małżonków; z nowej procedury będą zatem mogły skorzystać wyłącznie osoby, między którymi więzi małżeńskie faktycznie już ustały;
- art. 47 Konstytucji RP, który stanowi o prawie do ochrony życia prywatnego i rodzinnego oraz do decydowania o swoim życiu osobistym – pozasądowa procedura rozwiązania małżeństwa opierająca się na zgodnej woli małżonków wpisuje się we wskazane wartości konstytucyjne, zwiększa też prawdopodobieństwo zachowania dobrych relacji pomiędzy dotychczasowymi małżonkami, co ma doniosłe znaczenie społeczne;
- art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, który przewiduje zasadę proporcjonalności – nie ma podstaw do większej (sądowej) ingerencji organów państwa w życie obywateli, którzy są w stanie zapewnić realizację swoich praw w ramach działań podejmowanych przy bardziej ograniczonej kontroli państwa;
- art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który wyraża prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny sąd – na silne podkreślenie zasługuje, że projektowane unormowanie stanowi tylko alternatywę dla małżonków, wypełniających określone przesłanki, nie eliminuje natomiast sądowego trybu rozwiązania małżeństwa; małżonek, który uzna, że jego interesy lepiej zabezpieczy tryb sądowy będzie mógł wystąpić o rozwiązanie związku do sądu, w tym również wtedy, gdy w danym małżeństwie nie ma wspólnych małoletnich dzieci.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Łotwa⁴⁾

Katalog zamknięty przesłanek rozwiązania związku małżeńskiego określono w dziale „Prawo rodzinne” łotewskiego kodeksu cywilnego oraz rozdziale P ustawy o notariacie. Ogólne ramy instytucji małżeństwa opisano w dziale „Prawo rodzinne” łotewskiego kodeksu cywilnego.

Na Łotwie małżeństwo może rozwiązać wyłącznie sąd lub notariusz (notārs). Sąd może rozwiązać małżeństwo na wniosek jednego małżonka lub obojga małżonków. Notariusz może rozwiązać małżeństwo, jeżeli małżonkowie osiągnęli porozumienie co do rozwiązania łączącego ich związku małżeńskiego oraz jeżeli nie mają wspólnego małoletniego dziecka

⁴⁾ https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/divorce-and-legal-separation/lv_pl

ani majątku wspólnego, natomiast w przypadku gdy mają wspólne małoletnie dziecko lub majątek wspólny, jeżeli zawarli pisemne porozumienie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, prawa do osobistej styczności z dzieckiem, obowiązku alimentacyjnego wobec dziecka oraz podziału majątku wspólnego.

Jednym z warunków wstępnych otrzymania rozwodu na tych zasadach jest zatem osiągnięcie porozumienia między małżonkami co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi zrodzonymi z małżeństwa, obowiązku alimentacyjnego oraz podziału majątku wspólnego.

Jeżeli małżeństwo ma zostać rozwiązane przez sąd, sąd musi orzec o rozkładzie pożycia małżeńskiego. Uznaje się, że do rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, jeżeli małżonkowie zamieszkują oddzielnie i nie można oczekiwać, że ponownie wspólnie zamieszkają. Jednym z warunków wstępnych otrzymania rozwodu na tych zasadach jest zatem osiągnięcie porozumienia między małżonkami co do wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi zrodzonymi z małżeństwa, obowiązku alimentacyjnego oraz podziału majątku wspólnego. Jeżeli małżonkowie nie osiągną takiego porozumienia, zagadnienia te zostaną rozstrzygnięte przez sąd jednocześnie z pozwem o rozwód.

Estonia⁵⁾

W Estonii rozwodu może udzielić urząd stanu cywilnego lub notariusz za porozumieniem małżonków na podstawie wspólnego pisemnego wniosku lub sąd w oparciu o powództwo wniesione przez jednego z małżonków przeciwko drugiemu małżonkowi. Ten drugi scenariusz dotyczy sytuacji, w której jedno z małżonków nie wyraża zgody na rozwód lub na warunki jego przeprowadzenia, lub sytuacji, w której urząd stanu cywilnego nie jest organem właściwym do udzielenia rozwodu. Urząd stanu cywilnego lub notariusz może udzielić rozwodu za porozumieniem małżonków na podstawie wspólnego pisemnego wniosku, jeżeli obojduje małżonkowie zamieszkują na terytorium Estonii.

Słowenia⁶⁾

W prawie słoweńskim wyróżnia się:

- rozwód na zgodny wniosek małżonków

W przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków sąd udziela rozwodu na podstawie art. 96 kodeksu rodzinnego (Družinski zakonik), pod warunkiem że małżonkowie doszli do porozumienia w sprawie opieki, wychowywania i utrzymania wszelkich wspólnych dzieci oraz w sprawie kontaktów dzieci z rodzicami zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego oraz pod warunkiem że przedłożyli, w formie aktu notarialnego opatrzonego klauzulą wykonalności, umowę w sprawie podziału majątku wspólnego, w sprawie prawa do zajmowania wspólnego mieszkania oraz w sprawie alimentów na rzecz małżonka, który nie posiada środków utrzymania oraz pozostaje bezrobotny nie z własnej winy. Zanim sąd udzieli rozwodu, ustala, czy porozumienie między małżonkami reguluje kwestie opieki, wychowania i utrzymania wszelkich wspólnych dzieci oraz kontaktów między dziećmi a rodzicami, tak aby porozumienie to służyło dobru dzieci. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie między małżonkami nie służy dobru dzieci, oddala wniosek o rozwiązanie małżeństwa na zgodny wniosek małżonków.

- rozwód na podstawie umowy zawartej przed notariuszem

Jeżeli małżonkowie, którzy nie mają wspólnych dzieci, nad którymi wykonują władzę rodzicielską, chcą się rozwieść i zawrzeć porozumienie w sprawie podziału majątku wspólnego, w sprawie prawa do zajmowania wspólnego mieszkania oraz w sprawie alimentów na rzecz małżonka, który nie posiada środków utrzymania oraz pozostaje bezrobotny nie z własnej winy, zwracają się do notariusza z wnioskiem o sporządzenie umowy rozwodowej w formie aktu notarialnego. Małżeństwo ustaje z chwilą podpisania aktu notarialnego. Akt ten stanowi podstawę prawną do wprowadzenia wzmianki o rozwodzie do rejestru stanu cywilnego. Notariusz przesyła akt do jednostki administracyjnej odpowiedzialnej za wprowadzanie wzmianek o rozwodzie do rejestru stanu cywilnego w terminie ośmiu dni od zawarcia umowy przed notariuszem (art. 97 kodeksu rodzinnego).

- rozwód na podstawie wniosku o orzeczenie rozwodu (postępowanie nieprocesowe)

Jeżeli z jakiegokolwiek innego powodu nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego, którekolwiek z małżonków może wnieść o rozwód. Jeżeli sąd orzeka o rozwiązaniu małżeństwa w trybie opisanym w poprzednim zdaniu, w takim przypadku orzeka również w sprawie opieki, wychowania i utrzymania wszelkich wspólnych dzieci małżonków, a także kontaktów dzieci z rodzicami zgodnie z kodeksem. Zanim sąd wyda orzeczenie w trybie opisanym w poprzednim zdaniu, ustala, jakie rozwiązanie najlepiej służy dobru dziecka (art. 98 kodeksu rodzinnego).

⁵⁾ https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/divorce-and-legal-separation/ee_pl

⁶⁾ https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/divorce-and-legal-separation/si_pl

Przed złożeniem wniosku o orzeczenie rozwodu lub zwróceniem się o rozwód na zgodny wniosek małżonkowie korzystają z uprzedniego poradnictwa małżeńskiego w ośrodku pomocy społecznej (center za socialno delo), chyba że:

- nie mają wspólnych dzieci, nad którymi wykonują władzę rodzicielską;
- jedno z małżonków jest niepełnosprawne intelektualnie;
- miejsce zamieszkania lub pobytu jednego z małżonków jest nieznane;
- jedno z małżonków mieszka lub oboje małżonkowie mieszkają za granicą.

Celem uprzedniego poradnictwa małżeńskiego jest udzielenie małżonkom pomocy w ustaleniu, czy łącząca ich więź została zerwana do tego stopnia, że doszło do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego w przypadku co najmniej jednego z małżonków, czy też istnieje możliwość utrzymania małżeństwa. Małżonkowie uczestniczą w uprzednim poradnictwie małżeńskim osobiście, bez obecności swoich pełnomocników (art. 200 kodeksu rodzinnego).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Kierownik urzędu stanu cywilnego	2 257 liczba urzędów stanu cywilnego	Informacja ogólnodostępna	Organ posiadający uprawnienia do pozasądowego rozwiązania małżeństwa, na podstawie zgodnych oświadczeń małżonków. Weryfikacja spełnienia ustawowych przesłanek rozwodu pozasądowego. Dokonanie odpowiednich wpisów w rejestrze stanu cywilnego. Przekazanie zapewnień małżonków kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa. Dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego. Obowiązek prowadzenia rejestru rozwodów pozasądowych. Pozyskiwanie i przetwarzanie informacji m.in. o wykształceniu małżonków i miejscu ich zamieszkania. Następnie przekazywanie tych danych służbom statystyki publicznej. Przekazanie małżonkom pisemnej instrukcji dotyczącej form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa.
Małżeństwa nieposiadające wspólnych małoletnich dzieci i pozostające w związku małżeńskim dłużej niż rok	24 333 liczba rozwodów małżeństw bez małoletnich dzieci – dane z 2023 r.	GUS	Możliwość rozwiązania małżeństwa pod kontrolą organu władzy publicznej, jakim jest kierownik urzędu stanu cywilnego. Obowiązek złożenia pisemnych zapewnień, potwierdzających istnienie przesłanek rozwodu pozasądowego (m.in.: nieposiadanie wspólnych małoletnich dzieci ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych, co najmniej roczny staż związku małżeńskiego, zupełny i trwały rozkład pożycia). Zobowiązanie do złożenia oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, tj. że:

			– nie toczy się między nimi sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa, – posiadają obywatelstwo polskie/oświadczenie, że mają miejsca zamieszkania na terytorium RP, – nie mają wspólnych małoletnich dzieci, – nastąpił między nimi zupełny i trwały rozkład pożycia.
Sądy powszechne	Sądy okręgowe – 47 Sądy apelacyjne – 11	Ministerstwo Sprawiedliwości	Zmniejszenie wpływu spraw o rozwód. Orzekanie w zakresie unieważnienia rozwodu pozasądowego – w wyjątkowych przypadkach (wady oświadczeń woli małżonków, ujawnienie posiadania wspólnych małoletnich dzieci).
Prokuratorzy	5863	Mały Rocznik statystyczny GUS 2024	Możliwość wniesienia powództwa o unieważnienie rozwodu pozasądowego.
Minister Sprawiedliwości	1	Informacja ogólnodostępna	Określenie w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, treści instrukcji dotyczącej form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa.
Minister właściwy do spraw wewnętrznych	1	Informacja ogólnodostępna	Organ współpracujący przy określaniu treści instrukcji dotyczącej form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa. Określenie w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego, obejmujących także wzór protokołu przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego oraz wzór zapewnień małżonków potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.
Minister właściwy do spraw informatyzacji	1	Informacja ogólnodostępna	Dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego – utworzenie, w ramach rejestru stanu cywilnego, odrębnego rejestru rozwodów pozasądowych. Organ współpracujący przy określaniu wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego, obejmujących także wzór protokołu przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego oraz wzór zapewnień małżonków potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.
Gminy	2479 gmin	Główny Urząd Statystyczny	Dochód z opłaty administracyjnej za czynności dokonywane w urzędzie stanu cywilnego na poziomie 600 zł, co ma służyć pokryciu poniesionych przez urzędy stanu

			cywilnego kosztów zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.
--	--	--	---

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) projekt ustawy został zamieszczony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie „Rządowy Proces Legislacyjny”.

Projekt ustawy dotyczy funkcjonowania samorządu terytorialnego, w związku z czym został przedłożony do zaopiniowania Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt został przekazany do konsultacji publicznych i opiniowania.

Projekt został skierowany do opiniowania do następujących podmiotów:

Sądu Najwyższego; Naczelnego Sądu Administracyjnego; Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych; Krajowej Rady Komorniczej; Krajowej Rady Sądownictwa; Krajowej Rady Prokuratorów; Krajowej Izby Radców Prawnych; Naczelnej Rady Adwokackiej; Rzecznika Praw Obywatelskich; Rzecznika Praw Dziecka; Sądów apelacyjnych (sądów okręgowych i sądów rejonowych); Prokuratur regionalnych (prokuratur okręgowych, prokuratur rejonowych).

W ramach konsultacji publicznych projekt został skierowany do następujących podmiotów:

Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego Rzeczypospolitej Polskiej; Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, Krajowej Rady Notarialnej, Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych w Polsce, Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”, Stowarzyszenia Sędziów „Themis”, Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Fundacji Court Watch Polska, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Fundacji im. Stefana Batorego, Porozumienia Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych, Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, Krajowej Rady Kuratorów, Rady Dialogu Społecznego, Polskiego Związku Pracodawców Prawniczych, Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, Komitetu Ochrony Praw, Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostały omówione w raporcie z konsultacji.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0 (2026)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem												
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Wydatki ogółem	-8,47											-8,47
budżet państwa	-8,47											-8,47
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Saldo ogółem	-8,47											-8,47
budżet państwa	-8,47											-8,47
JST												

pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Źródła finansowania	Źródłem finansowania działań urzędów stanu cywilnego związanych z procedurą rozvodu pozasądowego będzie opłata administracyjna wnoszona przez małżonków. Opłata będzie stanowiła dochód gminy właściwej ze względu na dokonanie tej czynności. Z uwagi na to, że dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego nie było planowane w ramach planowania wydatków z cz. 27 na rok 2026, realizacja zadania będzie możliwa po podniesieniu limitów w części 27 – Informatyzacja.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wysokość opłaty administracyjnej za całość postępowania została ustalona w tej samej kwocie, co opłata od pozwu o rozwód lub separację, czyli na poziomie 600 zł. Opłata administracyjna została podzielona zgodnie z etapami procedury rozvodu pozasądowego: – etap 1 – w związku z przyjęciem od małżonków pisemnych zapewnień (300 zł) – etap 2 – w związku z przyjęciem od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa (300 zł). Opłata skarbową w wysokości 20 zł należną będzie od wydania zaświadczenia, o którym mowa w art. 36 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111. Opłatę administracyjną otrzymuje ten urząd, w którym faktycznie będą dokonywane określone czynności. <u>Koszty czynności związanych ze składaniem przez małżonków pisemnych zapewnień oraz koszty czynności związanych ze składaniem oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa nie będą pokrywane z dotacji budżetowej.</u> <u>Dodatkowe informacje:</u> Proponowane rozwiązanie ma na celu wprowadzenie do prawa polskiego możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa (rozvodu pozasądowego). Podkreślić należy także, że przewiduje się określone ograniczenia w dostępie do procedury pozasądowej. Zauważenia wymaga, że nawet wtedy, gdy możliwość rozwiązania małżeństwa w drodze pozasądowej nie budzi wątpliwości, małżonkowie zmierzający do zakończenia związku zawsze zachowują możliwość skorzystania z tradycyjnej drogi procesu sądowego. W 2023 r. liczba rozwodów małżeństw bez dzieci wyniosła 24 333. Wysokość opłaty administracyjnej za całość postępowania została ustalona w tej samej kwocie, co opłata od pozwu o rozwód lub separację, czyli na poziomie 600 zł. Liczba gmin w Polsce – 2 479, liczba USC – 2257. Gdyby wszystkie sprawy były prowadzone przez USC, wtedy ok. 14,6 mln zł trafiłoby do budżetów gmin (ok. 5890 zł/gminę) – wariant maksymalny. Natomiast w sytuacji gdy z proponowanego rozwiązania skorzystałoby ok. 50% małżeństw, wtedy wpływ do budżetu państwa byłby odpowiednio mniejszy tj. 7,3 mln zł, natomiast do budżetu 1 gminy wpłynęłoby ok. 2 945 zł. Podkreślić należy, że proponowane rozwiązanie jest fakultatywne, zatem oszacowanie zmniejszenia dochodów po stronie sądów powszechnych, a z drugiej strony zwiększenie wpływów do budżetów gmin obciążone mogłoby być dużym błędem i odbiegać znacząco od realnych skutków. Mając to na uwadze, ewentualne skutki finansowe nie zostały wykazane w tabeli. Obciążenie pracą w urzędach stanu cywilnego Przyjmując założenie, że 50% rozwodów będzie przeprowadzone w USC (12 166) oraz biorąc pod uwagę liczbę urzędów stanu cywilnego (2 257), obciążenie takimi sprawami wyniosłoby średnio <u>6 rozwodów na jeden urząd w skali roku</u>, co nie powinno mieć znacznego wpływu na obciążenie pracą w USC. Modyfikacja systemu teleinformatycznego											

	Konieczne jest dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego. Ministerstwo Cyfryzacji wyceniło koszty realizacji wskazanej inicjatywy na 8 474 590,24 zł brutto. Zakres prac obejmuje prace wytwórcze – analizę biznesową rozwiązania oraz prace wytwórcze w obszarze oprogramowania – frontendowe i backendowe, testy wewnętrzne, testy bezpieczeństwa, testy UAT, testy wydajnościowe, testy regresyjne, szkolenia (materiały szkoleniowe – instrukcje, filmy, przeprowadzenie szkoleń w formie webinarów). Prace zakładają: – wytworzenie narzędzi, w szczególności do obsługi zapewnień i protokołów przyjęcia oświadczeń o rozwodzie, w tym nowe wzory dokumentów i ich implementacja w systemie, – budowę rejestru rozwodów pozasądowych wraz z funkcjonalnościami go obsługującymi, – budowę logiki obsługi procesów, wymiany danych, wglądu do danych wraz z określonym zestawem uprawnień w ramach przyznanych ról w systemie, – zmiany w obszarze odpisów aktów małżeństwa i wzmianek, – gromadzenie dokumentacji dotyczącej rozwodów pozasądowych i jej wymiana oraz tworzenie zleceń rejestracji skutków oświadczeń o rozwodzie, w tym wzmianki na akcie małżeństwa. Konieczne będą także zmiany w obszarze modułu raportów, w tym zapewnienie rozliczalności zadań na potrzeby finansowania zadań zleconych. Nie przewiduje się dodatkowych kosztów utrzymania systemu.
--	---

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480).						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością i starsze	Brak wpływu.						
Niemierzalne	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością i starsze	Wpływ na małżeństwa, które spełniają przesłanki do pozasądowego rozwiązania małżeństwa został opisany w pkt. 2 i 4 OSR.						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☒ nie dotyczy								

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☒ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

Uproszczenie procedur i skrócenie czasu ich trwania

- Łatwy dostęp do urzędu stanu cywilnego – urzędy takie funkcjonują w prawie wszystkich gminach w Polsce.
- Uproszczenie formalności oraz obiegu dokumentów, które są weryfikowane lub sporządzane przy rozwiązywaniu małżeństwa – kierownik urzędu stanu cywilnego będzie miał bezpośredni dostęp do rejestru stanu cywilnego oraz do rejestru PESEL, co pozwala na przeprowadzenie weryfikacji określonych okoliczności, a także na zakończenie procedury przez dołączenie do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku.
- Istotne przyspieszenie procedury rozwiązania małżeństwa – w przypadku czynności dokonywanych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa w całości eliminowany jest obieg dokumentów, w innych przypadkach natomiast ma to wyłączenie charakter wewnętrzny (następuje pomiędzy urzędami stanu cywilnego).
- Możliwość połączenia procedury rozwiązania małżeństwa z niezwłocznym złożeniem oświadczenia o powrocie do nazwiska noszonego przed jego zawarciem – organem właściwym do przyjmowania takich oświadczeń jest również kierownik urzędu stanu cywilnego.

Obowiązki informacyjne

- W ramach pierwszego etapu procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa kierownik urzędu stanu cywilnego wyjaśnia małżonkom doniosłość związku małżeńskiego, przepisy regulujące rozwód pozasądowy, a także przekazuje im pisemną instrukcję dotyczącą form wsparcia w kryzysie małżeńskim oraz skutków rozwiązania małżeństwa.
- W przypadku odmowy odebrania zapewnień małżonków lub przyjęcia ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa kierownik USC zawiadamia małżonków na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej o przyczynach odmowy i poucza o możliwości ewentualnego domagania się rozwiązania małżeństwa przed sądem.
- Koniecznym i ostatnim elementem procedury rozwodu pozasądowego będzie dołączenie przez kierownika urzędu stanu cywilnego do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku.
- W związku z przyjętym rozwiązaniem, jedynymi dokumentami występującymi w obrocie prawnym, które będą stanowić potwierdzenie rozwiązania małżeństwa w trybie pozasądowym będą odpisy aktu małżeństwa. Odpis skrócony będzie zawierał specjalną adnotację o rozwodzie pozasądowym, zaś odpis zupełny pełną treść wzmianki dodatkowej.
- Przeprowadzenie niezbędnych szkoleń i kampanii informacyjnych.

Oświadczenia

Złożenie oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, tj. że:

- nie toczy się między nimi sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa,
- posiadają obywatelstwo polskie/oświadczenie, że mają miejsca zamieszkania na terytorium RP,
- nie mają wspólnych małoletnich dzieci, ani wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych,
- nastąpił między nimi zupełny i trwały rozkład pożycia.

Wszystkie powyższe oświadczenia, poza ostatnim, składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej, przy czym każdy z małżonków w osobnym oświadczeniu potwierdza świadomość tej odpowiedzialności. Wszystkie oświadczenia składane przez małżonków w ramach tego etapu procedury rozvodu pozasądowego mają formę ustną i są dokumentowane odpowiednim protokołem.

Rejestr

W celu zapewnienia bezpieczeństwa obrotu, a także przyspieszenia procedury rozvodu pozasądowego przewiduje się utworzenie, w ramach rejestru stanu cywilnego, odrębnego rejestru rozwodów pozasądowych. Jest to rozwiązanie wzorowane na funkcjonującym od 2015 r. rejestrze uznań. W rejestrze rozwodów pozasądowych, do którego dostęp będzie miał każdy kierownik urzędu stanu cywilnego, będą gromadzone informacje dotyczące złożonych przez małżonków zapewnień, ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, a także ewentualnych oświadczeń o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa.

Wydziały cywilne w sądach okręgowych

Projekt w nieznacznym stopniu może wpłynąć na odciążenie wydziałów cywilnych w sądach okręgowych i przyspieszenie rozpoznawania spraw również tych niezwiązanych z rozwodami m.in. z uwagami na to, że małżonkowie zmierzający do zakończenia związku zawsze zachowują możliwość skorzystania z tradycyjnej drogi procesu sądowego. Na obecnym etapie jest brak podstaw do przyjęcia założeń w tym zakresie i wskazania ile osób (małżeństw) rzeczywiście może z tego rozwiązania skorzystać.

W 2023 r. do sądów powszechnych wpłynęło 9 246 610 spraw cywilnych, w tym do sądów okręgowych (w których rozpatrywane są sprawy rodzinne o rozwód i separację) 435 163 sprawy. W tym samym roku wpływ spraw do repertorium C (procesowe cywilne) I instancji do sądów okręgowych wyniósł 210 462 sprawy, w tym 80 718 spraw o rozwód. Liczba rozwodów małżeństw bez dzieci wyniosła 24 333, co stanowi odpowiednio 0,26% spraw cywilnych, 5,59% udziału spraw w sądach okręgowych, 11,56% spraw w wydziałach cywilnych tych sądów i 30,15% spraw o rozwód.

Przyjmując założenie, że ok. 50% osób skorzystałoby z proponowanego rozwiązania wpływ spraw w sądach okręgowych mógłby się zmniejszyć o ok. 2,8%, a w wydziałach cywilnych o ok. 5,78% (12 166 spraw). Należy podkreślić, że są to wyłącznie szacunki, a realny wpływ będzie można określić po kilku latach funkcjonowania tego rozwiązania.

9. Wpływ na rynek pracy

Wejście w życie przedmiotowej zmiany nie będzie miało negatywnego wpływu na sytuację i rozwój regionalny oraz na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☒ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☒ inne: urzędy stanu cywilnego	

Omówienie wpływu	Wpływ na sądy powszechne oraz urzędy stanu cywilnego został opisany w pkt 4 OSR. Dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego – przewiduje się utworzenie, w ramach rejestru stanu cywilnego, odrębnego rejestru rozwodów pozasądowych. Zakłada się, że zakres przetwarzania danych osobowych w związku z wejściem w życie projektowanych rozwiązań będzie tożsamy z zakresem przetwarzania danych (przez ten sam podmiot – USC i MC – obsługujące rejestr), jaki jest obecnie w związku z przetwarzaniem danych na podstawie prawomocnych wyroków orzekających rozwód.
------------------	--

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Zakłada się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Wprowadzone zmiany są istotne i wymagają przygotowania się do ich stosowania przez kierowników urzędu stanu cywilnego. Konieczne jest również dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru

stanu cywilnego. Podmioty, których przepisy dotyczą, powinny mieć również odpowiedni czas na przeprowadzenie niezbędnych szkoleń i kampanii informacyjnych.
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?
Jest planowane przeprowadzenie ewaluacji efektów projektu po upływie pełnych trzech lat funkcjonowania nowego rozwiązania za pomocą następujących mierników: 1. Liczba rozwodów przeprowadzonych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. 2. Wpływ spraw do sądów I instancji dotyczących unieważnienia rozwodu przeprowadzonego poza sądem. 3. Liczba unieważnionych rozwodów pozasądowych.
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)
Brak załączników.

RAPORT Z KONSULTACJI

projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych
ustaw (UDER24)

Niniejszy raport został sporządzony na podstawie § 51 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.), zwanej dalej „Regulaminem pracy Rady Ministrów”.

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UDER24) ma na celu wprowadzenie do polskiego prawa możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa (rozvodu pozasądowego).

1.	Omówienie i opiniowania	wyników	przeprowadzonych	konsultacji	publicznych
----	----------------------------	---------	------------------	-------------	-------------

Projekt ustawy został skierowany do uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych.

Zgodnie z § 52 Regulaminu pracy Rady Ministrów projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

1) W dniu 27 czerwca 2025 r. projekt ustawy został skierowany do **konsultacji publicznych** (zgodnie z § 36 ust. 1 Regulaminu pracy Rady Ministrów). W związku z pilnym charakterem projektu, termin na zajęcie stanowiska wynosił 14 dni od dnia udostępnienia.

Projekt skierowano do następujących podmiotów:

Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego Rzeczypospolitej Polskiej, Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, Krajowej Rady Notarialnej, Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych w Polsce, Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”, Stowarzyszenia Sędziów „Themis”, Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną, Fundacji Court Watch Polska, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Fundacji im. Stefana Batorego, Porozumienia Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych, Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, Krajowej Rady Kuratorów, Rady Dialogu Społecznego, Polskiego Związku Pracodawców Prawniczych, Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, Komitetu Ochrony Praw, Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

W ramach konsultacji publicznych uwagi do projektu ustawy zgłosiły następujące podmioty:

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce, Krajowa Rada Notarialna, Stowarzyszenie Praw Obywatelskich, Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP, Fundacja Wsparcia Przedsiębiorczości, Polska Federacja Ruchów Obrony Życia.

2) W dniu 30 czerwca 2025 r. projekt ustawy został wysłany do **zaopiniowania** (stosownie do § 38 ust. 1 Regulaminu pracy Rady Ministrów). W związku z pilnym charakterem projektu, termin na zajęcie stanowiska wynosił 14 dni od dnia udostępnienia.

Projekt został skierowany do zaopiniowania do następujących podmiotów:

Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Krajowej Rady Komorniczej, Krajowej Rady Sądownictwa, Krajowej Rady Prokuratorów, Krajowej Rady Radców Prawnych, Naczelnej Rady Adwokackiej, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Sądów Apelacyjnych (sądów okręgowych i sądów rejonowych), Prokuratur Regionalnych (prokuratur okręgowych, prokuratur rejonowych).

W ramach opiniowania uwagi do projektu ustawy zgłosiły następujące podmioty:

Sąd Najwyższy, Krajowa Rada Sądownictwa, Krajowa Rada Komornicza, Krajowa Rada Radców Prawnych, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prokuratura Krajowa, Prokuratura Okręgowa w Warszawie.

3) Stanowiska podmiotów, które zgłosiły uwagi do projektu w ramach konsultacji publicznych i opiniowania, oraz stanowisko projektodawcy w przedmiocie tych uwag zostały ujęte w zbiorczej tabeli uwag zgłoszonych w ramach opiniowania i konsultacji publicznych (§ 51 ust. 2 pkt 2 Regulaminu Pracy Rady Ministrów).

Pisma zawierające stanowiska podmiotów, do których skierowano projekt do konsultacji publicznych i opiniowania, zostały zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny w dniu 14 sierpnia 2025 r.

Tabela zawierająca stanowisko projektodawcy w przedmiocie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych i opiniowania została zamieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny w dniu 21 sierpnia 2025 r.

4) W dniu 17 czerwca 2025 r. projekt ustawy został skierowany do **zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego** – zgodnie z art. 8 ust. 1 *ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (Dz.U. z 2024 r. poz. 949)*.

Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego, zwana dalej „KWRiST”, upoważniła Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli KWRiST do wydania wiążącej opinii o projekcie.

Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli KWRiST podjął decyzję o odroczeniu wydania opinii o projekcie do czasu przekazania nowego tekstu projektu ustawy – po zakończeniu konsultacji publicznych i opiniowania.

Etap konsultacji publicznych i opiniowania zakończono w dniu 24 lipca 2025 r.

W dniu 6 sierpnia 2025 r. projekt wraz z uzasadnieniem i OSR oraz projektami podstawowych aktów wykonawczych, opracowanych z uwzględnieniem wyników konsultacji publicznych i opiniowania, przekazano do Zespołu ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli, zwracając się o wydanie wiążącej opinii KWRiST w przedmiocie projektu.

Do uwag przedstawicieli KWRiST odniesiono się w piśmie dnia 10 lipca 2025 r. oraz w tabeli stanowiącej załącznik do pisma Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2025 r. kierującego projekt do zaopiniowania przez Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli KWRiST.

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu terytorialnego (§ 50 ust. 3 w zw. z § 38 Regulaminu Pracy Rady Ministrów) i stanowiskiem organu wnioskującego zawarto w oddzielnej tabeli.

W dniu 20 sierpnia 2025 r. Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli KWRiST **pozytywnie** zaopiniował rozwiązania zawarte w projekcie.

5) Dokumenty zawierające stanowisko przedstawicieli KWRiST w przedmiocie projektu zostały zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny w dniu 14 i 21 sierpnia 2025 r.

Tabela zawierająca zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania przez KWRiST (§ 50 ust. 3 w zw. z i § 38 Regulaminu Pracy Rady Ministrów) wraz ze stanowiskiem organu wnioskującego została zamieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny w dniu 21 sierpnia 2025 r.

2. Przedstawienie wyników konsultacji projektu z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym

Projekt ustawy nie wymagał przedłożenia instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia. Minister do spraw Unii Europejskiej uznał, że zaprojektowane zmiany należy uznać za wystarczające, z zastrzeżeniem uzupełnienia bądź modyfikacji proponowanych zmian po ukształtowaniu się wyraźnego kierunku wykonania wyroków¹⁾ w orzecznictwie i zaaprobowanej przez Komisję Europejską praktyce. Jednocześnie uwagi zgłoszone przez Ministra do spraw Unii Europejskiej zostały uwzględnione w treści projektu ustawy lub wyjaśnione podczas konferencji uzgodnieniowej.

3. Wskazanie podmiotów, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa

W toku prac nad projektem ustawy żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677).

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
-----	---------------------------	--	---------------------------------	---------------

Zestawienie uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UDER24) zgłoszonych w toku konsultacji publicznych i opiniowania				
1.	Sąd Najwyższy	uwaga ogólna	Przedmiot projektu ustawy UDER24 nie należy do sfery gospodarki. Odległych i jedynie pośrednich powiązań z tą sferą można się dopatrywać w związku z oczekiwanym „odciążeniem” sądów okręgowych od pewnego odsetka spraw rozwodowych po ewentualnym wejściu w życie ustawy UDER24 i przeznaczenia poświęcanego im czasu na sprawy związane z gospodarką, należące do właściwości rzeczowej sądów rozpoznających rozwody. Projekt nasuwa uwagi dotyczące w szczególności samej dopuszczalności wprowadzenia pozasądowej formy rozwodu przy jednoczesnym zachowaniu bardzo restrykcyjnego unormowania przesłanek orzeczenia rozwodu, które mają charakter ocenny.	Uwaga niezasadna - zbyt ogólna. Projektując nowe rozwiązania dostrzeżono, że małżeństwo w prawie polskim podlega ochronie konstytucyjnej, co wynika wprost z art. 18 Konstytucji RP. Z przepisów Konstytucji RP oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyprowadza się też zasadę trwałości związku małżeńskiego. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie, lecz nie jest jednoznaczna z zasadą nierozwiązywalności małżeństwa. Konstytucja nie zastrzega rozwiązania małżeństwa do wyłącznej kognicji sądów (por. art. 48 ust. 2 Konstytucji RP). Już w obowiązującym stanie prawnym, wiele czynności determinujących stan cywilny jednostki, jest dokonywanych w ramach procedur pozasądowych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego (m.in. uznanie ojcostwa, zmiana nazwiska).
2.	Krajowa Rada Notarialna	uwaga ogólna	Istnieją zastrzeżenia co do kształtu przesłanek pozytywnych i negatywnych projektowanego rozwodu, co uzasadnia gruntowną, nie tylko w zakresie wyżej wskazanego założenia podmiotowego, rewizję projektu.	Uwaga niezasadna - zbyt ogólna. Powyższa uwaga została sformułowana bardzo ogólnie i przedstawiona bez uzasadnienia. Uniemożliwia to odniesienie się do jej istoty.
3.	Sąd Najwyższy	uwaga ogólna - rola	Społecznie bardziej pożądane wydaje się wieloaspektowe	Uwaga niezasadna - zbyt ogólna.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
	Rzecznik Praw Obywatelskich	sądu w sprawach rodzinnych	usprawnienie/zreformowanie pracy sądów niż przekazywanie części spraw (w szczególności osobowych rodzinnych, postrzeganych jako błahe) innym organom. Istnieje zasadnicza wątpliwość, czy instytucja pozasądowego rozvodu rzeczywiście będzie służyła realizacji podstawowego celu projektu, jakim jest odciążenie sądów okręgowych i skrócenie czasu trwania sądowego postępowania w sprawach o rozwód. Wszak z doświadczeń Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że jeśli małżonkowie zgodnie chcą rozwiązać związek małżeński, a do tego nie mają małoletnich dzieci, to postępowanie sądowe jest zazwyczaj szybkie i sprawne.	Nie jest negowana przez projektodawców kwestia konieczności reformy sądownictwa celem zwiększenia efektywności pracy sądów, jednak jednym z głównych postulatów wielu środowisk jest właśnie ograniczenie kognicji sądów powszechnych. Głównym celem projektowanej ustawy nie jest odciążenie pracą sądów okręgowych, ale przede wszystkim wzmocnienie autonomii woli małżonków. Niemniej jednak, w sądach okręgowych, do których w ostatnich latach lawinowo wpłynęły pozwy o kredyty denominowane/ indeksowane do CHF (a także innych walut), czas oczekiwania na rozpoznanie sprawy o rozwód (także tych bez orzekania o winie, wszak sędziowie zobowiązani są do wyznaczania spraw według kolejności wpływu, a nie skomplikowania postępowania sądowego), zdecydowanie się wydłużył. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, jego celem jest: a) zwiększenie efektywności systemu prawnego – rozwód pozasądowy pozwoli odciążyć sądy okręgowe, które rozpoznają sprawy rozwodowe; umożliwienie odejścia od postępowania sądowego w sprawach, które pod względem prawnym nie są skomplikowane i w których strony prezentują jednolite (zgodne) stanowisko, jest racjonalne; zarazem, projektowane zmiany spowodują, że organy wymiaru sprawiedliwości będą mogły skoncentrować wysiłki na skuteczniejszym niż dotychczas zabezpieczeniu dobra dziecka w sytuacji rozstania się jego rodziców, zwłaszcza w sprawach, w których rodzice pozostają w konflikcie; b) promowanie pozasądowych metod załatwiania spraw cywilnych – rozwiązanie małżeństwa pozostawało jedną z ostatnich spraw, w których nie istnieje alternatywna droga (inna niż sądowa), pozwalająca na osiągnięcie określonych skutków prawnych zamierzonych przez strony; c) zwiększenie autonomii stron – wprowadzenie procedur, u podstaw których leży zgodna wola stron, wpisuje się w tendencję do akcentowania prawa samostanowienia podmiotów prawa cywilnego, bez konieczności angażowania organu sądowego w celu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej takich podmiotów; d) skrócenie czasu trwania czynności zmierzających do rozwiązania małżeństwa – uproszczony zespół czynności pozasądowych pozwala na szybsze zakończenie związku małżeńskiego w przypadkach, gdy strony są zgodne i nie zachodzi potrzeba ochrony osób trzecich.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
4.	Sąd Najwyższy	uwaga ogólna dotycząca zgodności z Konstytucją	Wydaje się, że konstytucyjny aspekt dopuszczalności rozwodu pozasądowego powinien być poddany dogłębnej refleksji. Wątpliwości odnośnie do zgodności projektu UDER24 z art. 18 Konstytucji - Przypomnienia wymaga, iż projekt ustawy przewidujący możliwość rozwodu przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego (dalej USC) wskutek zgodnych oświadczeń małżonków był wniesiony do Sejmu VII kadencji 11.06.2013 r. (EK-020-676/13) [https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekty/7-020-676-2013/\$file/7-020-676-2013.pdf (dostęp 04.07.2025 r.)]. Przewidziane było w nim, między innymi, dodanie do k.r.o. art. 61a o brzmieniu: „§ 1. Ustanie małżeństwa następuje także w przypadku jego rozwiązania przez zgodne oświadczenia woli obojga małżonków, złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. § 2. Rozwiązanie małżeństwa w sposób wskazany w § 1 nie jest dopuszczalne, jeżeli małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci. § 3. W terminie 30 dni od złożenia oświadczenia każdy z małżonków może cofnąć oświadczenie o rozwiązaniu związku małżeńskiego. Cofnięcie	Uwaga niezasadna. Zgodnie z treścią art. 18 Konstytucji RP, „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”. W orzecznictwie TK wskazuje się, że „przepis ten nakazuje [...] podejmowanie przez państwo takich działań, które umacniają więzi między osobami tworzącymi rodzinę, a zwłaszcza więzi istniejące między rodzicami i dziećmi oraz między małżonkami” (wyrok TK z dnia 18 maja 2005 r., sygn. akt K 16/04). Wynika z tego, że procedura rozwiązania małżeństwa powinna zakładać odpowiednie wyważenie, z jednej strony, prawa jednostek do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji) oraz, z drugiej strony, wyrażonego w art. 18 Konstytucji nakazu ochrony więzi między osobami, które zawarły związek małżeński. Konstytucja nie wymaga jednak, aby rozwiązanie małżeństwa w każdym przypadku musiało być dokonywane na podstawie orzeczenia sądowego. Świadczy o tym treść art. 48 ust. 2 Konstytucji, zgodnie z którym „Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu”. Z przepisu tego wynika, że spośród więzi międzyludzkich, wymienionych w art. 18 Konstytucji, wyłącznie rodzicielstwo zostało uznane za więź, której rozwiązanie (polegające na pozbawieniu praw rodzicielskich) wymaga rozstrzygnięcia sądowego. Zastrzeżenia takiego nie uczyniono w odniesieniu do małżeństwa. Dlatego też gdy chodzi o rozwiązanie małżeństwa w sytuacji braku sporu między małżonkami co do rozkładu pożycia i chęci zakończenia relacji małżeńskiej, a także gdy nie ma konieczności rozstrzygnięcia o władzy rodzicielskiej, to ustawodawca ma możliwość wprowadzenia regulacji zakładających, że nie jest w tym przypadku niezbędne uzyskanie orzeczenia sądowego. Należy dodać, że tego typu rozwiązania występują w wielu krajach europejskich. Podkreślenia wymaga, że projektowany rozwód pozasądowy nie będzie miał zastosowania w przypadku, gdy małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dzieci. Poza tym rozwiedzeni pozasądowo małżonkowie będą zobowiązani do alimentacji na zasadach ogólnych, określonych w art. 60 § 1 K.r.o. Projekt zawiera ponadto regulacje zabezpieczające przed pochopnym zakończeniem więzi małżeńskiej, polegające na tym, że – po pierwsze – do rozwodu pozasądowego nie może dojść, gdy małżeństwo trwa krócej niż rok, a po drugie – procedura rozwodu będzie rozłożona w czasie (tj. najpierw małżonkowie składają tzw.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			oświadczenia po upływie tego terminu jest bezskuteczne. § 4. Cofnięcie oświadczenia przez jednego z małżonków nie wymaga zgody drugiego małżonka. § 5. Rozwiązanie małżeństwa następuje z upływem trzydziestodniowego terminu, o którym mowa w § 3.	zapewnienia, potwierdzające występowanie przesłanek rozwodu, a oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa mogą złożyć nie wcześniej niż miesiąc później). Założenia projektu nie pozbawiają instytucji małżeństwa ochrony i opieki, o których mowa w art. 18 Konstytucji RP. Ochrona i opieka będzie w dalszym ciągu zapewniona, aczkolwiek innymi środkami prawnymi, nieco inaczej niż dotychczas wyważającymi wchodzące w grę wartości konstytucyjne, do których należy wspomniane wyżej prawo człowieka do decydowania o własnym życiu osobistym. Wspomniany projekt ustawy przewidujący możliwość rozwodu przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego (dalej USC) wskutek zgodnych oświadczeń małżonków wniesiony do Sejmu VII kadencji 11.06.2013 r. przewidywał inną procedurę rozwiązania małżeństwa w ramach tzw. rozwodu na żądanie. Nie wymagał rocznego stażu małżeńskiego ani nie ustanawiał przesłanki zupełnego i trwałego rozkładu pożycia.
5.	Sąd Najwyższy Prokuratura Krajowa	uwaga ogólna	Problem spójności unormowań poświęconych skutkom zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego w przypadku dopuszczenia pozasądowych rozwodów – Projekt UDER24 nie przewiduje zmian odnośnie do unormowania separacji ani też odstąpienia od negatywnych przesłanek rozwodowych, gdy rozwód miałby nastąpić przez kierownikiem USC.	Uwaga częściowo zasadna. 1) Rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego nie jest dopuszczalne, jeżeli między małżonkami toczy się sprawa o rozwód, separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu i o unieważnienie małżeństwa. W postępowaniu w sprawie o separację, strona pozwana może żądać rozwodu, a wówczas – jeśli Sąd ustali, że nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego oraz że nie zachodzą negatywne przesłanki do orzeczenia rozwodu – orzeknie rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Z uwagi na powyższe art. 89 a ust.2 p.a.s.c jako przesłankę negatywną winien wymieniać oprócz sprawy o rozwód, także sprawę o separację, w której strona pozwana zażądała rozwodu (w innych sprawach o separację już nie, gdyż separacja nie powoduje ustania małżeństwa; poza tym skoro była separacja tym łatwiejszy powinien być rozwód) ale także o unieważnienie małżeństwa. Ustalenie istnienia małżeństwa jest nieadekwatne, gdy rozważamy rozwód. Co do ustalenia nieistnienia małżeństwa to nie jest to przeszkoda z uwagi na deklaracyjny charakter wyroku. Ewentualny rozwód pozasądowy nie byłby przeszkodą o ustalenia nieistnienia małżeństwa. 2) Uwaga częściowo zasadna. W postępowaniu w sprawie o separację, strona pozwana może żądać rozwodu, a wówczas – jeśli Sąd ustali, że nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego oraz że nie zachodzą negatywne przesłanki do orzeczenia rozwodu

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
		uwaga ogólna (art. 89a ust 2 p.a.s.c.)	Przepis wyłącza rozwód pozasądowy jedynie w przypadku, gdy pomiędzy małżonkami toczy się postępowanie rozwodowe, pomijając inne postępowania: o separację, unieważnienie małżeństwa czy ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa Propozycja brzmienia przepisu: Art. 89a. ust. 2 p.a.s.c. Rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego nie jest możliwe, jeżeli między małżonkami toczy się sprawa o rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa, ustalenie istnienia bądź nieistnienia małżeństwa.	– orzeknie rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Z uwagi na powyższe, składając zapewnienie, że zachodzą przesłanki do rozwiązania związku małżeńskiego w trybie pozasądowym oraz oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa, małżonkowie winni zadeklarować nie tylko, że nie toczy się między nimi sprawa o rozwód, ale także, że nie toczy się między nimi sprawa o separację, w której strona pozwana zażądała rozwodu. Należy zatem zgodzić się ze stanowiskiem, zgodnie z którym powinno się wykluczyć możliwość orzeczenia rozwodu pozasądowego w sytuacji, gdy toczy się już przed sądem powszechnym postępowanie o rozwód lub o separację, w którym strona pozwana domaga się rozwodu. Powyższe wynika z faktu, że procedura rozwodu pozasądowego jest wyjątkiem w stosunku do procedury sądowej. Aby więc zapobiec wydaniu dwóch odrębnych rozstrzygnięć w dwóch różnych trybach, ale w tym samym przedmiocie i między tymi samymi stronami, zasadne jest wprowadzenie przywołanego ograniczenia. W wyniku uwzględnienia uwagi, dodano do art. 89b ust. 2 pkt. 3 p.a.s.c. i art. 89c ust. 4 pkt 5 ppkt a p.a.s.c. słowa: „i separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu”. Jednocześnie, w sytuacji kiedy rozwiązanie małżeństwa nastąpi w drodze rozwodu pozasądowego (w tym zostanie naniesiona konstytutywna wzmianka) - mimo toczącego się postępowania sądowego o rozwód - powyższe postępowanie o rozwód będzie podlegało umorzeniu na podstawie art. 355 k.p.c. (wydanie wyroku stało się zbędne).
	IWS	uwaga ogólna (art. 89a ust 2 p.a.s.c.)	W projekcie zaproponowano regulację, która wyłącza dopuszczalność rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, gdy między małżonkami toczy się sprawa o rozwód. Nie jest jasne (zwłaszcza w kontekście proponowanej konstrukcji konstytutywności wzmianki dodatkowej), jakie skutki następowałyby, gdyby do takiej sytuacji jednak doszło. Z proponowanego brzmienia przepisów wynika, że nie jest przeszkodą do uzyskania rozwodu pozasądowego trwająca sprawa sądowa o separację (przy czym zgodnie z art. 439 § 3 k.p.c. strona pozwana w sprawie o separację może	

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			również żądać rozwodu). Zagadnienie wymaga jednoznacznego przesądzenia.	
6.	Sąd Najwyższy	uwaga ogólna	Kierownik USC, mimo iż jest organem publicznym, ma kompetencje do dokonania weryfikacji oświadczeń małżonków, o jakich mowa w projekcie UDER24 o mniejszym zakresie niż kompetencje sądu (choćby zasygnalizowane odnośnie do tzw. „zgodnej” separacji). W konsekwencji, o ile projekt UDER24 zostałby przyjęty w aktualnej wersji, to ochrona małżeństwa i samych małżonków, nie mających wspólnych małoletnich dzieci, gdy zgodnie wnoszą o rozwód wybierając jego pozasądową formę, byłaby zdecydowanie słabsza od ochrony małżonków i dzieci, które nie są wspólnymi małoletnimi dziećmi, gdy małżonkowie zgodnie żądają separacji w postępowaniu nieprocesowym, choć (odmiennie od rozwodu) separacja nie powoduje ustania małżeństwa. W obowiązującym stanie prawnym ustalenie występowania przesłanek orzeczenia rozwodu jest zadaniem sądu. Skłania to do oceny, iż projektowana koncepcja nie jest trafna. O ile zostałaby, co do zasady, dopuszczony rozwód pozasądowy, to wydaje się, iż od małżonków należałoby oczekiwać oświadczeń wskazujących na stan ich więzi małżeńskich (ale nie w formie	Uwaga niezasadna. 1) Małżonkowie są zobowiązani zawrzeć w pisemnych zapewnieniach oświadczenie o pełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżeńskiego. W związku z tym, że „pełny i trwały rozkład pożycia” jest pojęciem prawnym, a nie ściśle faktycznym, a zarazem okoliczności świadczące o jego wystąpieniu, mają w części charakter osobisty, kierownik USC upewni się, czy małżonkowie rozumieją, że trwały i pełny rozkład pożycia małżeńskiego, to trwałe ustanie więzi intymnych, gospodarczych i uczuciowych. Jeśli na skutek treści oświadczeń małżonków, kierownik USC poweźmie w tym zakresie wątpliwości, odmówi przyjęcia zapewnień. Uwagi c.d. Ponieważ jednak jest to kwestia trudna do zweryfikowania i opiera się w zasadzie tylko na zgodnych twierdzeniach małżonków, kierownik USC będzie odmawiał przyjęcia zapewnień, gdy z treści samych oświadczeń małżonków będzie wynikało, że więzi te nie ustały, lub gdy nie zostaną spełnione pozostałe ustawowe przesłanki rozwodu pozasądowego. Skoro w postępowaniu sądowym ustala się istnienie trwałego i pełnego rozkładu pożycia małżeńskiego na podstawie oświadczeń małżonków, nie ma powodów, aby uznać, iż kierownik USC nie jest w stanie takich oświadczeń odebrać i dokonać ich weryfikacji. 2) Projektując nowe rozwiązania dostrzeżono, że małżeństwo w prawie polskim podlega ochronie konstytucyjnej, co wynika wprost z art. 18 Konstytucji RP. Z przepisów Konstytucji RP oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyprowadza się też zasadę trwałości związku małżeńskiego. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie, lecz nie jest jednoznaczna z zasadą nierozwiązywalności małżeństwa. Konstytucja nie zastrzega rozwiązania małżeństwa do wyłącznej kognicji sądów (por. art. 48 ust. 2 Konstytucji RP). Już w obowiązującym stanie prawnym, wiele czynności determinujących stan cywilny jednostki, jest dokonywanych w ramach procedur pozasądowych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego (m.in. uznanie ojcostwa, zmiana nazwiska). Możliwość rozwiązania małżeństwa pod kontrolą organu władzy publicznej, jakim jest kierownik urzędu stanu cywilnego, nie stanowi naruszenia postanowień Konstytucji RP. Projektowane rozwiązanie dobrze wpisuje się w obowiązujące zasady konstytucyjne. W szczególności należy przywołać następujące normy Konstytucji RP, które są istotne w kontekście rozwodu pozasądowego: art. 18 Konstytucji RP, który zakłada, że małżeństwo
	Sąd Najwyższy	uwaga ogólna		

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
	Fundacja Wsparcia Przedsiębiorców	uwaga ogólna	powtórzenia formuły ustawowej, iż rozkład pożycia jest zupełny i trwały), co do zasady weryfikowalnych. Przykładowo taki charakter miałyby oświadczenia, iż od wskazanego (możliwie precyzyjnie określonego) czasu małżonkowie „żyją w rozłączeniu” (pojęcie występujące w k.r.o., przykładowo w art. 52 § 2 k.r.o, art. 107 § 1 k.r.o.), nie wykonują obowiązku wspólnego pożycia i nie wyrażają woli jego podjęcia. Propozycja zmian zawarta w formacie 1417 zakładała odstępnie od procedury sądowej orzeczenia rozwodu na rzecz pozasądowego rozwiązania małżeństwa w drodze zgodnego oświadczenia woli stron składanego przed kierownikiem USC lub notariuszem (powierzenie równoległe tym dwóm osobom możliwości dokonywania w tym zakresie czynności nie było przypadkowe) w ramach prostej i szybszej niż postępowanie przed sądem procedury. Tymczasem propozycja zawarta w projekcie wydaje się być nadmiernie skomplikowana i nie adresuje drugiej części proponowanego rozwiązania, a więc umożliwienia rozwiązywania małżeństwa przez notariusza. Wprowadzenie równoległej możliwości skorzystania z kierownika USC lub notariusza było kluczowym założeniem	pozostaje pod ochroną – należy zaznaczyć, że projektowany model pozasądowego rozwiązania małżeństwa nie oznacza „rozvodu na żądanie”; małżonkowie, którzy chcą skorzystać z nowej procedury, poza wyrażeniem woli rozwiązania małżeństwa, będą musieli wypełnić określone przesłanki; niezmiennie przesłanką konieczną rozwiązania małżeństwa, znajdującą zastosowanie niezależnie od trybu jego rozwiązania (tak w procesie sądowym, jak i w procedurze pozasądowej), pozostaje zupełny i trwały rozkład pożycia małżonków; z nowej procedury będą zatem mogły skorzystać wyłącznie osoby, między którymi więzi małżeńskie faktycznie już ustały; Art. 47 Konstytucji RP, który stanowi o prawie do ochrony życia prywatnego i rodzinnego oraz do decydowania o swoim życiu osobistym – pozasądowa procedura rozwiązania małżeństwa, opierająca się na zgodnej woli małżonków, wpisuje się we wskazane wartości konstytucyjne, zwiększa też prawdopodobieństwo zachowania dobrych relacji pomiędzy dotychczasowymi małżonkami, co ma doniosłe znaczenie społeczne; art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, który przewiduje zasadę proporcjonalności – nie ma podstaw do większej (sądowej) ingerencji organów państwa w życie obywateli, którzy są w stanie zapewnić realizację swoich praw w ramach działań podejmowanych przy bardziej ograniczonej kontroli państwa; art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który wyraża prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny sąd – na silne podkreślenie zasługuje, że projektowane unormowanie stanowi tylko alternatywę dla małżonków, wypełniających określone przesłanki, nie eliminuje natomiast sądowego trybu rozwiązania małżeństwa; małżonek, który uzna, że jego interesy lepiej zabezpieczy tryb sądowy, będzie mógł wystąpić o rozwiązanie związku do sądu, w tym również wtedy, gdy w danym małżeństwie nie ma wspólnych małoletnich dzieci. 3) Rozwiązanie małżeństwa będzie następowało w drodze czynności podejmowanych przed kierownikiem USC, który będzie weryfikował spełnienie ustawowych przesłanek rozwodu pozasądowego i dokona odpowiednich wpisów w rejestrze stanu cywilnego. Ze względu na rodzaj czynności wykonywanych przez kierownika USC oraz publiczny charakter tych zadań, kierownika USC uznać należy za osobę zaufania publicznego. Procedura rozwodu pozasądowego, choć opierająca się na zgodnej woli małżonków, będzie pozostawać pod kontrolą tego organu publicznego. Szczególnym wyrazem tej kontroli jest projektowane rozwiązanie, zgodnie z którym konieczne jest dołączenie do aktu małżeństwa konstytucyjnej wzmianki o rozwiązaniu małżeństwa.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
IWS		uwaga ogólna	dla zapewnienia należytej ochrony praw obywateli i bezpieczeństwa prawnego. W odniesieniu do całego projektu ustawy, pewne wątpliwości może budzić powierzenie przyjmowania oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa wyłącznie kierownikom u.s.c. Osoby te nie muszą posiadać wykształcenia prawniczego a mają dokonywać oceny okoliczności obecnie weryfikowanych przez sądy okręgowe. Ponadto, obciążenie ich dodatkowymi obowiązkami w dużych rozmiarach grozi znaczącym ograniczeniem szybkości załatwiania innych spraw. Obawy te są szczególnie uzasadnione w wielkich miastach. Zapewnieniu sprawności postępowania oraz realnemu ułatwieniu obywatelom szybkiego oraz spokojnego załatwienia tych trudnych i stresujących spraw mogłoby sprzyjać wprowadzenie właściwości przemiennej kierowników USC oraz notariuszy, przy zachowaniu jednolitych i prawnie określonych opłat. Zdaniem Krajowej Rady Notarialnej model powierzenia rozwodów pozasądowych kierownikom USC nie jest optymalny. Przede wszystkim nie uwzględnia, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego notariusz sprawuje jurysdykcję	Za wskazaniem kierownika urzędu stanu cywilnego, jako organu odpowiedzialnego za procedurę rozwodu pozasądowego, przemawiają liczne argumenty: a) łatwy dostęp do urzędu stanu cywilnego – urzędy takie funkcjonują we wszystkich gminach w Polsce; obecnie w Polsce działa 2255 urzędów stanu cywilnego; w każdej gminie jest USC, a w większych gminach miejskich jest więcej niż jeden USC; b) odpowiednie przygotowanie zawodowe i doświadczenie kierownika urzędu stanu cywilnego – instytucja rozwodu pozasądowego została zaprojektowana przy uwzględnieniu rozwiązań oraz procedur funkcjonujących od wielu lat w ustawie - Prawo o aktach stanu cywilnego, w tym w szczególności przy wykorzystaniu mechanizmów analogicznych do tych, jakie są przewidziane przy zawarciu małżeństwa przed kierownikiem USC; racjonalne wydaje się wskazanie - przy rozwiązaniu związku małżeńskiego - tego samego organu, który jest zaangażowany w procedurę zawarcia małżeństwa; c) projekt przyjmuje koncepcję tzw. „odmiejscowienia” czynności podejmowanych przez małżonków w urzędzie stanu cywilnego, co wpisuje się w dotychczasowe rozwiązania ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego. Poszczególne czynności mogą być dokonywane przed wybranym przez małżonków (dowolnym) kierownikiem USC w Polsce. d) uproszczenie formalności oraz obiegu dokumentów, które są weryfikowane lub sporządzane przy rozwiązaniu małżeństwa – kierownik USC ma bezpośredni dostęp do rejestru stanu cywilnego oraz do rejestru PESEL, co pozwala na przeprowadzenie weryfikacji określonych okoliczności, a także na zakończenie procedury przez dołączenie do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku; e) istotne przyspieszenie procedury rozwiązania małżeństwa – w przypadku czynności dokonywanych przed kierownikiem USC właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa jest w całości eliminowany obieg dokumentów, w innych przypadkach natomiast ma to wyłączenie charakter wewnętrzny (następuje pomiędzy urzędami stanu cywilnego); f) możliwość połączenia procedury rozwiązania małżeństwa z niezwłocznym złożeniem oświadczenia o powrocie do nazwiska noszonego przed jego zawarciem – organem
	Krajowa Rada Notarialna			

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			prewencyjną, w ramach której notariusz między innymi udziela stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej. Jak celnie wskazano w judykaturze, podczas sporządzania aktu notarialnego notariusz powinien przybrać pozycję głównego regulatora sfery obrotu i bezpieczeństwa prawnego umawiających się stron. W ten sposób zajmuje miejsce w systemie, w którym kontrolowanym przez państwo operatorom pozostawia się troskę o regulację pewnych rodzajów działalności. Powierzenie prowadzenia spraw rozwodowych notariuszom umożliwiłoby w szczególności sprawne i kompleksowe rozstrzygnięcie spraw majątkowych małżonków, a także ochronę strony słabszej, albowiem wyjaśnienia notariusza na temat konsekwencji rozwodu, również w sferze majątkowej, gwarantują podjęcie przemyślanej decyzji rozwodowej.	właściwym do przyjmowania takich oświadczeń jest bowiem również kierownik urzędu stanu cywilnego (art. 59 k.r.o.); g) możliwość ustalenia opłaty skarbowej za czynności dokonywane w urzędzie stanu cywilnego na niewygórowanym poziomie (analogicznym do opłaty sądowej w sprawie rozwodowej), co ma służyć pokryciu poniesionych przez urzędy stanu cywilnego kosztów zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a jednocześnie nie przekreśli szerokiej dostępności (w ujęciu fiskalnym) rozwodu pozasądowego dla obywateli; h) zabezpieczenie urzędowego charakteru czynności dokonywanych przez małżonków, pozwalające na podkreślenie znaczenia samego małżeństwa, uwytatnienie powagi i konsekwencji rozwiązania związku, co ma skłonić małżonków do refleksji, przy jednoczesnym ustawowym określeniu minimalnego „czasu do namysłu” między zainicjowaniem procedury i złożeniem definitywnych oświadczeń, wskazujących na wolę rozwiązania związku małżeńskiego. Ustawodawca w art. 8 ust. 1 p.a.s.c. wskazuje na wymogi, które musi spełniać osoba ubiegająca się o zatrudnienie na stanowisku kierownika USC oraz stanowisku zastępcy kierownika USC (niebędąca wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta). Osoba starająca się o wskazane stanowiska: 1) musi posiadać obywatelstwo polskie, pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzystać z pełni praw publicznych; 2) nie może być skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe; 3) musi posiadać: a) dyplom ukończenia wyższych studiów prawnych lub administracyjnych potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra, lub b) dyplom potwierdzający ukończenie wyższych studiów prawnych lub administracyjnych za granicą, o którym mowa w art. 326 ust. 1 PrSzkolWyżiN, albo uznany za równoważny polskiemu dyplomowi potwierdzającemu uzyskanie tytułu zawodowego magistra zgodnie z art. 327 ust. 1 PrSzkolWyżiN, lub c) dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra i świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie administracji;

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				4) musi posiadać łącznie co najmniej trzyletni staż pracy na stanowiskach urzędniczych w urzędach lub w samorządowych jednostkach organizacyjnych, w służbie cywilnej, w urzędach państwowych lub w służbie zagranicznej, z wyjątkiem stanowisk pomocniczych i obsługi. Analiza ogłoszeń o naborze na wolne stanowiska kierownika USC oraz jego zastępcy pozwala na wskazanie dodatkowych (fakultatywnych) wymogów, które najczęściej są stawiane kandydatom na te stanowiska. W szczególności można wyróżnić: 1) znajomość przepisów prawa z zakresu aktów stanu cywilnego oraz innych ustaw regulujących uprawnienia i obowiązki kierownika USC, 2) komunikatywność, 4) zdolność analitycznego myślenia, 6) sumienność. Z przyczyn wypunktowanych powyżej - zasadnym jest powierzenie kierownikom USC przeprowadzenia procedury rozvodu pozasądowego. Przewidziane szkolenia dla kierowników USC, w zakresie projektowanej ustawy, zapewnią prawidłowe funkcjonowanie nowej instytucji w porządku prawnym.
7.	Krajowa Rada Sądownictwa	uwagi ogólne natury konstytucyjnej	W świetle art. 18 Konstytucji projekt narusza zasadę trwałości małżeństwa umożliwiając jego rozwiązanie w trybie administracyjnym, przed kierownikiem USC, co znacznie obniża próg ochrony instytucji małżeństwa.	Uwaga niezasadna. Zgodnie z treścią art. 18 Konstytucji RP, „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”. W orzecznictwie TK wskazuje się, że „przepis ten nakazuje [...] podejmowanie przez państwo takich działań, które umacniają więzi między osobami tworzącymi rodzinę, a zwłaszcza więzi istniejące między rodzicami i dziećmi oraz między małżonkami” (wyrok TK z dnia 18 maja 2005 r., sygn. akt K 16/04). Wynika z tego, że procedura rozwiązywania małżeństwa powinna zakładać odpowiednie wyważenie, z jednej strony, prawa jednostek do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji) oraz, z drugiej strony, wyrażonego w art. 18 Konstytucji nakazu ochrony więzi między osobami, które zawarły związek małżeński. Konstytucja nie wymaga jednak, aby rozwiązanie małżeństwa w każdym przypadku musiało być dokonywane na podstawie orzeczenia sądownego. Świadczy o tym treść art. 48 ust. 2 Konstytucji, zgodnie z którym „Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu”. Z przepisu tego wynika, że spośród więzi międzyludzkich, wymienionych w art. 18 Konstytucji, wyłącznie rodzicielstwo zostało uznane za więź, której rozwiązanie (polegające na pozbawieniu praw rodzicielskich) wymaga rozstrzygnięcia sądowego. Zastrzeżenia takiego nie uczyniono w odniesieniu do małżeństwa. Dlatego też gdy chodzi o rozwiązanie małżeństwa w sytuacji braku sporu między małżonkami co do rozkładu pożycia i chęci zakończenia relacji małżeńskiej, a także gdy nie ma konieczności rozstrzygnięcia o władzy rodzicielskiej, to ustawodawca ma możliwość wprowadzenia regulacji zakładających, że nie jest w tym przypadku niezbędne uzyskanie orzeczenia sądowego. Należy dodać, że tego typu rozwiązania występują w wielu krajach europejskich. Podkreślenia wymaga, że projektowany rozwód pozasądowy nie będzie miał zastosowania w przypadku, gdy małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dzieci. Poza tym rozwiędzeni pozasądowo małżonkowie będą zobowiązani do alimentacji na zasadach ogólnych, określonych w art. 60 § 1 K.r.o. Projekt zawiera ponadto regulacje zabezpieczające przed pochopnym zakończeniem więzi małżeńskiej, polegające na tym, że – po pierwsze – do rozwodu pozasądowego nie może dojść, gdy małżeństwo trwa krócej niż rok, a po drugie – procedura rozwodu będzie rozłożona w czasie (tj. najpierw małżonkowie składają tzw. zapewnienia, potwierdzające występowanie przesłanek rozwodu, a oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa mogą złożyć nie wcześniej niż miesiąc później). Założenia projektu nie pozbawiają instytucji małżeństwa ochrony i opieki, o których mowa w art. 18 Konstytucji RP. Ochrona i opieka będzie w dalszym ciągu zapewniona, aczkolwiek innymi środkami prawnymi, nieco inaczej niż dotychczas wyważającymi wchodzące w grę wartości konstytucyjne, do których należy wspomniane wyżej prawo człowieka do decydowania o własnym życiu osobistym. Wspomniany projekt ustawy przewidujący możliwość rozwodu przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego (dalej USC) wskutek zgodnych oświadczeń małżonków wniesiony do Sejmu VII kadencji 11.06.2013 r. przewidywał inną procedurę rozwiązania małżeństwa w ramach tzw. rozwodu na żądanie. Nie wymagał rocznego stażu małżeńskiego ani nie ustanawiał przesłanki zupełnego i trwałego rozkładu pożycia.
8.	Polska Federacja Ruchów Obrony Życia	uwaga ogólna dotycząca	Wprowadzenie rozwodu pozasądowego, w praktyce „na życzenie” obojga małżonków bezdzietnych lub z pełnoletnimi już dziećmi, godzi w	Uwaga niezasadna. Projektodawca nie podziela stanowiska, zgodnie z którym projekt stanowi kolejny destrukcyjny krok po rezygnacji z przeprowadzania procesu pojednawczego w sprawach rozwodowych. Podobnie nie sposób zgodzić się z tym, że proponowane rozwiązania

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
		zgodności z Konstytucją	powagę i znaczenie instytucji małżeństwa. Proponowane rozwiązania w uzyskaniu rozwodu poza sądem idą tak daleko, że formalności z tym związane mogą być przeprowadzone w każdym urzędzie stanu cywilnego na terenie kraju. Takie rozwiązanie prawne stanie się kolejnym sygnałem dla małżonków, którzy przeżywają jakikolwiek kryzys w związku, do ułatwionego rozwodu często bez należytej rozwagi. Będzie to prowadzić do oczywistej banalizacji znaczenia związku małżeńskiego i powszechności rozwodów oraz sprzyjać rozpadowi tkanki społecznej i nietrwałości więzi rodzinnej. Rozwiązania te są w oczywistej sprzeczności z Konstytucją RP oraz Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym, które podkreślają znaczenie i potrzebę istnienia małżeństwa i rodziny).	zniszczyć spójność społeczną i poczucie wzajemnej odpowiedzialności. Projektowany model pozasądowego rozwiązania małżeństwa nie jest tożsamy z „rozwozem na żądanie”. Konieczną przesłanką rozwiązania małżeństwa, niezależnie od trybu jego rozwiązania, pozostaje zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Z nowej – pozasądowej – procedury będą mogły skorzystać wyłącznie osoby, między którymi więzi małżeńskie faktycznie już ustały. Oświadczenia wiedzy o ustaniu tych więzi będą składać oboje małżonkowie, jednocześnie obecni przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego. Projektowane rozwiązania wprowadzające m.in. wymóg co najmniej rocznego stażu małżeńskiego oraz konieczny czas do namysłu – co najmniej miesięczny okres pomiędzy złożeniem zapewnienia, a złożeniem oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, zapobiegają pochopnym decyzjom. Tryb pozasądowego rozwiązania małżeństwa został zastrzeżony wyłącznie dla małżonków nieposiadających małoletnich dzieci. Należy zauważyć, że w postępowaniu w sprawach o rozwód, w przypadku gdy małżonkowie nie mają małoletnich dzieci, sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe wyłącznie do zeznań małżonków, które co do zasady nie są składane pod odpowiedzialnością karną. Projektując nowe rozwiązania uwzględniono, że małżeństwo w prawie polskim podlega ochronie konstytucyjnej, co wynika wprost z art. 18 Konstytucji RP. Z przepisów Konstytucji RP oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyprowadza się też zasadę trwałości związku małżeńskiego. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie, lecz nie jest jednoznaczna z zasadą nierozwiązywalności małżeństwa. Konstytucja nie zastrzega rozwiązania małżeństwa do wyłącznej kognicji sądów (por. art. 48 ust. 2 Konstytucji RP). Już w obowiązującym stanie prawnym, wiele czynności determinujących stan cywilny jednostki, jest dokonywanych w ramach procedur pozasądowych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego (m.in. uznanie ojcostwa, zmiana nazwiska). Możliwość rozwiązania małżeństwa pod kontrolą organu władzy publicznej, jakim jest kierownik urzędu stanu cywilnego, nie stanowi naruszenia postanowień Konstytucji RP. Zgodnie z treścią art. 18 Konstytucji RP, „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”. W orzecznictwie TK wskazuje się, że „przepis ten nakazuje [...] podejmowanie przez państwo takich działań, które umacniają więzi między osobami tworzącymi rodzinę, a zwłaszcza więzi istniejące między rodzicami i dziećmi oraz między małżonkami” (wyrok TK z 18 maja 2005 r., sygn. akt K 16/04). Wynika z tego, że procedura

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				rozwiązania małżeństwa powinna zakładać odpowiednie wyważenie, z jednej strony, prawa jednostek do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji) oraz, z drugiej strony, wyrażonego w art. 18 Konstytucji nakazu ochrony więzi między osobami, które zawarły związek małżeński. Konstytucja nie wymaga jednak, aby rozwiązanie małżeństwa w każdym przypadku musiało być dokonywane na podstawie orzeczenia sądowego. Świadczy o tym treść art. 48 ust. 2 Konstytucji, zgodnie z którym „Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu”. Z przepisu tego wynika, że spośród więzi międzyludzkich, wymienionych w art. 18 Konstytucji, wyłącznie rodzicielstwo zostało uznane za więź, której rozwiązanie (polegające na ingerencji we władzę rodzicielską) wymaga rozstrzygnięcia sądowego. Zastrzeżenia takiego nie uczyniono w odniesieniu do małżeństwa.
9.	Polska Federacja Ruchów Obrony Życia	uwaga ogólna dotycząca naruszenia zasady równości	Prawo rodzinne nie różnicuje rodzaju małżeństwa. Konstrukcja prawna budująca związek małżeński jest taka sama zarówno w odniesieniu do małżeństw bezdzietnych, jak i do małżeństw z pełnoletnimi czy małoletnimi dziećmi. Tymczasem projektodawcy nowej ustawy wprowadzają rozróżnienia godzące w równość małżeństw. Wprowadzają bowiem jakby dwa rodzaje małżeństw: te z małoletnimi dziećmi oraz te mniej ważne, bez małoletnich dzieci, których funkcjonowanie można bagatelizować prawnie oferując szybki i łatwy rozwód	Uwaga niezasadna. Projekt ustawy o wprowadzeniu rozvodu pozasądowego stanowi wyważoną i nowoczesną odpowiedź na oczekiwania społeczne i potrzebę odciążenia sądownictwa od spraw niespornych. Projektowane przepisy nie różnicują małżeństw. Uproszczona procedura rozwiązania małżeństwa jest przewidziana wyłącznie dla małżonków nieposiadających małoletnich dzieci, bowiem w przypadku, gdy małżonkowie posiadają małoletnie dzieci, w sprawie o rozwód sąd rozwodowy pełni także funkcję sądu opiekuńczego - ma obowiązek orzec o władzy rodzicielskiej (co jak wskazano w uwadze nr 3 stanowi wyłączną kognicję sądu), o kontaktach z dziećmi, o obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania małoletniego dziecka małżonków. Z tego względu rozwiązanie małżeństwa przez rozwód małżonków posiadających małoletnie dzieci może nastąpić wyłącznie przed sądem. Projektowane uregulowanie zostało starannie skonstruowane, w oparciu o wymogi konstytucyjne oraz standardy unijne, zapewniając odpowiednie mechanizmy kontroli, bezpieczeństwa i ochrony interesów obywateli.
10.	Polska Federacja Ruchów Obrony Życia	uwaga ogólna	Projekt z jednej strony wprowadza maksymalne ułatwienia dla rozwodów pozasądowych, a z drugiej utrudnienia, jeżeli jeden z małżonków chciałby unieważnić w ten sposób uzyskany rozwód na drodze administracyjnej. W	Uwaga niezasadna. O unieważnieniu rozvodu pozasądowego będzie orzekał sąd w procesie cywilnym w postępowaniu odrębnym w sprawach małżeńskich. W ocenie projektodawcy nie jest możliwa inna droga aniżeli sądowa, w celu stwierdzenia unieważnienia rozvodu. Procedura ta będzie oparta na zbliżonych zasadach do obowiązującej regulacji dotyczącej

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			takiej sytuacji konieczne byłoby postępowanie sądowe, co z pewnością jest trudniejsze dla wielu osób	unieważnienia małżeństwa. W tym celu konieczne są zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego, w tym zmiana art. 425 k.p.c., dodanie art. 448 § 3 k.p.c., a także zmiana art. 449 § 1 oraz art. 451 § 2 k.p.c. Projekt zakłada, że w wyjątkowych przypadkach będzie możliwe unieważnienie rozvodu pozasądowego na skutek orzeczenia sądu. Do okoliczności tych zaliczono wady oświadczeń woli małżonków, występujące przy wyrażaniu przed kierownikiem USC woli rozwiązania małżeństwa (etap 2), jak również ujawnienie, że w chwili wyrażania tej woli, małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci. Naruszenie innych wymagań (przesłanek) rozvodu pozasądowego, nie daje podstawy do jego unieważnienia. W praktyce jednak takie sytuacje mogą się pojawić zupełnie wyjątkowo. Projektowana, kilkietapowa procedura pozasądowego rozwiązania małżeństwa, z udziałem kierownika USC, powinna umożliwić wcześniejsze wykrycie ewentualnych nieprawidłowości.
11.	Krajowa Rada Sądownictwa Polska Federacja Ruchów Obrony Życia	uwaga ogólna uwaga ogólna	Kierownik USC nie jest organem wyposażonym w instrumenty odpowiednie do merytorycznej oceny przesłanek rozvodu. Urzędnik Stanu Cywilnego, który według projektu ustawy przyjmuje zgodne oświadczenia małżonków o trwałym i zupełnym rozkładzie pożycia małżeńskiego, nie ma żadnych sposobów weryfikacji prawdziwości tych oświadczeń. Może to prowadzić do nadużyć, co nie sprzyja rzetelności postępowania administracyjnego. Sąd ma w tej kwestii prawne możliwości ustalenia prawdy obiektywnej o rzeczywistym rozkładzie pożycia	Uwaga niezasadna - zbyt ogólna. Odpowiedź, jak powyżej - w pkt 1 oraz w pkt 6 ppkt 3. W projektowanej ustawie małżonkowie są zobowiązani zawrzeć w pisemnych zapewnieniach, potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego, oświadczenie o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżeńskiego (art. 89 b ust. 1 i ust. 2 pkt 6 p.a.s.c. Zupełny i trwały rozkład pożycia jest pojęciem prawnym, a nie ściśle faktycznym, a zarazem okoliczności świadczące o jego wystąpieniu mają w części charakter osobisty. W związku z tym, że „zupełny i trwały rozkład pożycia” jest związany z okolicznościami ściśle osobistymi, które świadczące o jego wystąpieniu, kierownik USC upewni się, czy małżonkowie rozumieją, że trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego, to trwałe ustanie więzi intymnych, gospodarczych i uczuciowych, a także brak woli obojga małżonków ich ponownego nawiązania. Jeśli na skutek treści oświadczeń małżonków kierownik USC poweźmie w tym zakresie wątpliwości, odmówi przyjęcia zapewnień. Jest to kwestia trudna do zweryfikowania i opiera się w zasadzie tylko na zgodnych twierdzeniach małżonków. Zatem kierownik USC będzie odmawiał przyjęcia tych zapewnień jedynie wtedy, gdy z treści samych oświadczeń małżonków będzie wynikało, że więzi te nie ustały, lub gdy nie zostaną spełnione pozostałe ustawowe przesłanki rozvodu pozasądowego. Skoro w postępowaniu sądowym sąd ustala istnienie trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego na podstawie oświadczeń małżonków, nie ma

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
	Krajowa Rada Radców Prawnych		Brak instrumentów dla kierowników USC do zbadania i oceny, czy doszło do zupełnego i trwałego rozkładu pożycia .	powodów, aby uznać, iż kierownik USC nie jest w stanie takich oświadczeń odebrać i dokonać ich weryfikacji. Odpowiednie przygotowanie zawodowe i doświadczenie kierownika USC dają gwarancję, że będzie on kompetentny do realizacji tych czynności. Zgodnie z art. 229 k.p.c. w postępowaniu sądowym nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Tym samym, jeśli jednocześnie obecni małżonkowie złożą zgodne oświadczenia o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżeńskiego, ich twierdzenia w tym zakresie zostaną uznane za prawdziwe, jeśli nie będą budzić wątpliwości. Kierownik USC ma analogiczne kompetencje do sądu w zakresie weryfikacji przesłanek koniecznych rozwodu. Formuła zupełnego i trwałego rozkładu pożycia jest spójna z systemem sądowym, co ma znaczenie w kontekście oceny zgodności projektowanego rozwiązania z art.18 Konstytucji. Zapobieganie to rozróżnianiu przesłanek rozwodu w zależności od wybranego trybu (postępowanie sądowe/ procedura pozasądowa) i w ten właśnie sposób uchroni przed zarzutem „rozwodu na żądanie”. Co więcej, pominięcie przesłanki „zupełnego i trwałego rozkładu pożycia” oznaczałoby nierówność wobec prawa – tylko małżonkowie posiadający dzieci mieliby obowiązek udowodnienia, że łączące ich więzi (emocjonalne, materialne i seksualne) całkowicie i trwale ustały (art. 56§ 1 Kodeks rodzinny i opiekuńczy). Nadto podkreślić należy, że instytucja rozwodu pozasądowego została zaprojektowana przy uwzględnieniu rozwiązań oraz procedur funkcjonujących od wielu lat w ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego [1], w tym w szczególności przy wykorzystaniu mechanizmów analogicznych do tych, jakie są przewidziane przy zawarciu małżeństwa przed kierownikiem USC. Procedura rozwodu pozasądowego, choć opierająca się na zgodnej woli małżonków, będzie pozostawać pod kontrolą tego organu publicznego. Szczególnym wyrazem tej kontroli jest projektowane rozwiązanie, zgodnie z którym jest konieczne dołączenie do aktu małżeństwa konstytutywnej wzmianki o rozwiązaniu małżeństwa oraz możliwość odmowy przyjęcia oświadczeń. Jeżeli kierownik USC poweźmie jakiegokolwiek wątpliwości, to odmówi przyjęcia oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Ze względu na rodzaj czynności wykonywanych przez kierownika USC oraz publiczny charakter tych zadań, kierownika USC uznać należy za osobę zaufania publicznego.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
12.	Krajowa Rada Sądownictwa	uwaga ogólna	Nie przewidziano ograniczenia czasowego, w którym kierownik USC może procedować rozwód pozasądowy na podstawie pisemnych zapewnień małżonków, co oznacza, że nawet po upływie znacznego czasu od ich złożenia hipotetycznie możliwe będzie rozwiązanie małżeństwa, bez ponownej weryfikacji przesłanek rozwodu.	Uwaga niezasadna. Z projektu wynika, że zapewnienia są ważne przez okres 6 miesięcy od daty ich złożenia przez obydwój małżonków, zamierzających złożyć oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego - art. 89b ust. 7 p.a.s.c.: "Zapewnienia, o których mowa w ust. 1, są ważne przez okres 6 miesięcy od daty ich złożenia przez małżonków zamierzających rozwiązać małżeństwo w drodze rozwodu pozasądowego".
13.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP	uwaga ogólna	Małżonkowie powinni mieć wybór, czy chcą rozwiązać się pozasądowo przed kierownikiem USC, czy też przed notariuszem.	Uwaga niezasadna. Rozwiązanie małżeństwa będzie następowało w drodze czynności podejmowanych przed kierownikiem USC, który będzie weryfikował spełnienie ustawowych przesłanek rozwodu pozasądowego i dokona odpowiednich wpisów w rejestrze stanu cywilnego. Ze względu na rodzaj czynności wykonywanych przez kierownika USC oraz publiczny charakter tych zadań, kierownika USC uznać należy za osobę zaufania publicznego. Procedura rozwodu pozasądowego, choć opierająca się na zgodnej woli małżonków, będzie pozostawać pod kontrolą tego organu publicznego. Szczególnym wyrazem tej kontroli jest projektowane rozwiązanie, zgodnie z którym konieczne jest dołączenie do aktu małżeństwa konstytutywnej wzmianki o rozwiązaniu małżeństwa. Za wskazaniem kierownika urzędu stanu cywilnego, jako organu odpowiedzialnego za procedurę rozwodu pozasądowego, przemawiają liczne argumenty: a) łatwy dostęp do urzędu stanu cywilnego – urzędy takie funkcjonują we wszystkich gminach w Polsce; obecnie w Polsce działa 2255 urzędów stanu cywilnego; w każdej gminie jest USC, a w większych gminach miejskich jest więcej niż jeden USC; b) odpowiednie przygotowanie zawodowe i doświadczenie kierownika urzędu stanu cywilnego – instytucja rozwodu pozasądowego została zaprojektowana przy uwzględnieniu rozwiązań oraz procedur funkcjonujących od wielu lat w ustawie - Prawo o aktach stanu cywilnego, w tym w szczególności przy wykorzystaniu mechanizmów analogicznych do tych, jakie są przewidziane przy zawarciu małżeństwa przed kierownikiem USC; racjonalne wydaje się wskazanie - przy rozwiązaniu związku

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				małżeńskiego - tego samego organu, który jest zaangażowany w procedurę zawarcia małżeństwa; c) projekt przyjmuje koncepcję tzw. „odmiejscowienia” czynności podejmowanych przez małżonków w urzędzie stanu cywilnego, co wpisuje się w dotychczasowe rozwiązania ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego. Poszczególne czynności mogą być dokonywane przed wybranym przez małżonków (dowolnym) kierownikiem USC w Polsce. d) uproszczenie formalności oraz obiegu dokumentów, które są weryfikowane lub sporządzane przy rozwiązaniu małżeństwa – kierownik USC ma bezpośredni dostęp do rejestru stanu cywilnego oraz do rejestru PESEL, co pozwala na przeprowadzenie weryfikacji określonych okoliczności, a także na zakończenie procedury przez dołączenie do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu związku; e) istotne przyspieszenie procedury rozwiązania małżeństwa – w przypadku czynności dokonywanych przed kierownikiem USC właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa jest w całości eliminowany obieg dokumentów, w innych przypadkach natomiast ma to wyłączenie charakter wewnętrzny (następuje pomiędzy urzędami stanu cywilnego); f) możliwość połączenia procedury rozwiązania małżeństwa z niezwłocznym złożeniem oświadczenia o powrocie do nazwiska noszonego przed jego zawarciem – organem właściwym do przyjmowania takich oświadczeń jest bowiem również kierownik urzędu stanu cywilnego (art. 59 k.r.o.); g) możliwość ustalenia opłaty skarbowej za czynności dokonywane w urzędzie stanu cywilnego na niewygórowanym poziomie (analogicznym do opłaty sądowej w sprawie rozwodowej), co ma służyć pokryciu poniesionych przez urzędy stanu cywilnego kosztów zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a jednocześnie nie przekreśli szerokiej dostępności (w ujęciu fiskalnym) rozwodu pozasądowego dla obywateli; h) zabezpieczenie urzędowego charakteru czynności dokonywanych przez małżonków, pozwalające na podkreślenie znaczenia samego małżeństwa, uwydatnienie powagi i konsekwencji rozwiązania związku, co ma skłonić małżonków do refleksji, przy jednoczesnym ustawowym określeniu minimalnego „czasu do namysłu” między

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				zainicjowaniem procedury i złożeniem definitywnych oświadczeń, wskazujących na wolę rozwiązania związku małżeńskiego. Ustawodawca w art. 8 ust. 1 p.a.s.c. wskazuje na wymogi, które musi spełniać osoba ubiegająca się o zatrudnienie na stanowisku kierownika USC oraz stanowisku zastępcy kierownika USC (niebędąca wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta). Osoba starająca się o wskazane stanowiska: 1) musi posiadać obywatelstwo polskie, pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzystać z pełni praw publicznych; 2) nie może być skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe; 3) musi posiadać: a) dyplom ukończenia wyższych studiów prawnych lub administracyjnych potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra, lub b) dyplom potwierdzający ukończenie wyższych studiów prawnych lub administracyjnych za granicą, o którym mowa w art. 326 ust. 1 PrSzkolWyżiN, albo uznany za równoważny polskiemu dyplomowi potwierdzającemu uzyskanie tytułu zawodowego magistra zgodnie z art. 327 ust. 1 PrSzkolWyżiN, lub c) dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra i świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie administracji; 4) musi posiadać łącznie co najmniej trzyletni staż pracy na stanowiskach urzędniczych w urzędach lub w samorządowych jednostkach organizacyjnych, w służbie cywilnej, w urzędach państwowych lub w służbie zagranicznej, z wyjątkiem stanowisk pomocniczych i obsługi. Analiza ogłoszeń o naborze na wolne stanowiska kierownika USC oraz jego zastępcy pozwala na wskazanie dodatkowych (fakultatywnych) wymogów, które najczęściej są stawiane kandydatom na te stanowiska. W szczególności można wyróżnić: 1) znajomość przepisów prawa z zakresu aktów stanu cywilnego oraz innych ustaw regulujących uprawnienia i obowiązki kierownika USC, 2) komunikatywność, 4) zdolność analitycznego myślenia,

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				6) sumiennosc. Z przyczyn wypunktowanych powyżej - zasadnym jest powierzenie kierownikom USC przeprowadzenia procedury rozvodu pozasądowego. Przewidziane szkolenia dla kierowników USC, w zakresie projektowanej ustawy, zapewnią prawidłowe funkcjonowanie nowej instytucji w porządku prawnym.
14.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP	uwaga ogólna	Projekt przyznaje Kierownikom USC uprawnienia w zakresie kształtowania sytuacji prawnej obywateli, wykraczające poza przyznane im w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku Prawo o aktach stanu cywilnego kompetencje, nie dokonując jednocześnie żadnych zmian w tym przepisie.	Uwaga niezasadna. Art. 9 ust. 1 p.a.s.c. uprawnia kierowników urzędu stanu cywilnego do wszelkich czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego. Trudno wywodzić, że procedura rozvodu pozasądowego nie mieści się we wskazanym pojęciu "czynności rejestracyjnych". Bardzo podobnie przedstawia się kwestia zawarcia małżeństwa (tam też nie chodzi tylko o "czystą" rejestrację, ale o przyjmowanie określonych zapewnień i oświadczeń). W związku z powyższym nie zachodzi potrzeba zmiany wskazanego przepisu.
15.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP	uwaga ogólna	Projekt pomija fakt, że Kierownicy USC nie posiadają w chwili obecnej kompetencji wymaganych dla prawidłowego prowadzenia procedur w zakresie dokumentowania oświadczeń o ustaniu związku małżeńskiego i nie przewiduje żadnych procedur, które pozwoliły by takie kompetencje Kierownikom USC uzyskać.	Uwaga niezasadna. Odpowiedź, jak w pkt 6 ppkt 1 oraz pkt 6 ppkt 3. Dodatkowo należy podkreślić, że projektodawcy przewidzieli konieczność zapewnienia kierownikom USC stosownych szkoleń.
16.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP	uwaga ogólna	Projekt nie określa jednoznacznie charakteru prawnego „rozvodu pozasądowego”, wobec czego nie jest jasne czy jest on czynnością prawną, decyzją czy jakąś innym nie znanym dotąd zdarzeniem prawnym (w tym ostatnim przypadku należałoby znowelizować art. 2 ust. 1 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego poprzez	Uwaga niezasadna. Nie jest rolą przepisów jednoznacznie określać charakter prawny określonej instytucji - należy to do doktryny prawa. Rozwód pozasądowy kształtuje stan cywilny przede wszystkim na skutek oświadczeń małżonków. Z tego powodu najbliższej tej instytucji do czynności prawnej, niemniej skuteczność rozvodu pozasądowego warunkowana jest kontrolą kierownika USC i wpisaniem wzmianki dodatkowej. W kontekście katalogu z art. 2 ust. 1 p.a.s.c podobne wątpliwości można mieć też co do innych instytucji kształtujących stan cywilny, w tym niejednolicie kwalifikowanego uznania ojcostwa. Problemem jest nie regulacja rozvodu pozasądowego, lecz wadliwa częściowo

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			dodanie „rozvodu pozasądowego”, do katalogu sposobów kształtowania stanu cywilnego).	konstrukcja art. 2 ust. 1 p.a.s.c, a projektowana ustawa nie jest miejscem, aby poprawić treść tego przepisu. Należy przy tym podkreślić, że wskazanie czynności prawnej, jako źródła kształtującego stan cywilny, nie koresponduje z częścią poglądów doktryny, które nie przypisują zawarcia małżeństwa charakteru czynności prawnej, ale traktują je jako zdarzenie prawne sui generis. Podobny problem wyłania się na gruncie instytucji uznania ojcostwa, które w doktrynie prawa rodzinnego jest określane jako „szczególne, specyficzne zdarzenie prawne [...które] nie jest ani czynnością prawną ani czynnością podobną do czynności prawnej”. Należy wreszcie zauważyć, że w katalogu zdarzeń kształtujących stan cywilny nie uwzględniono zdarzeń prawnych, a z takim mamy do czynienia w przypadku określenia ojcostwa małżeńskiego w drodze domniemania pochodzenia dziecka od męża matki. Ojcostwo małżeńskie nie jest bowiem określone przez samo zdarzenie naturalne (urodzenie dziecka), ale przez sytuację prawną (zdarzenie prawne), w której to następuje (pozostawanie w związku małżeńskim w chwili urodzenia dziecka).
17.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP	uwaga ogólna	Projekt miesza w nowelizowanych ustawach przepisy o charakterze materialnym z przepisami o charakterze proceduralnym, normującymi zasady postępowania tak stron, jak i Kierowników USC w toku uzyskiwania „rozvodu pozasądowego”.	Uwaga niezasadna. Przesłanki materialnoprawne rozvodu pozasądowego określone są w k.r.o. w art. 58¹ k.r.o, zaś kwestie proceduralne - w art. 18-90 p.a.s.c.
18.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP	uwaga ogólna	Projekt pomija milczeniem sytuację dzieci poczętych, a nie narodzonych w chwili zaistnienia „rozvodu pozasądowego”.	Uwaga niezasadna. Sytuacja dzieci poczętych, a nienarodzonych w chwili udzielenia rozvodu pozasądowego i rozvodu sądowego jest identyczna, kształtuje ją domniemanie z art. 62 § 1 k.r.o.
19.	Krajowa Rada Komornicza	uwaga ogólna	Należy wprowadzić obowiązek przedłożenia przez małżonków notarialnej umowy o podział majątku	Uwaga niezasadna. Rozwiązanie małżeństwa będzie następowało w drodze czynności podejmowanych przed kierownikiem USC, który będzie weryfikował spełnienie ustawowych przesłanek rozvodu pozasądowego i dokona odpowiednich wpisów w rejestrze stanu cywilnego.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			wspólnego lub złożenia oświadczenia, że takiego majątku nie posiadają.	Przesłanki materialnoprawne rozvodu pozasądowego określone są w Kodeksie rodzinnym i nieletnich w art. 58¹, analogicznie do treści art. 56 k.r.o. Powyższe zapobiega rozróżnieniu przesłanek rozvodu w zależności od wybranego trybu (postępowanie sądowe/ procedura pozasądowa). Brak jest powodów uzasadniających uzależnienie udzielenia rozvodu pozasądowego od obowiązku przedłożenia przez małżonków notarialnej umowy o podział majątku wspólnego lub złożenia oświadczenia, że takiego majątku nie posiadają. Wymaganie podziału majątku wspólnego stawiałoby w gorszej sytuacji małżonków, którzy pozostawali w takim domyślnym ustroju majątkowym w porównaniu do małżonków, którzy zdecydowali się na rozdzielną własność majątkową, nadto część małżonków może być zdecydowana na rozwód ale zarazem nie widzieć potrzeby lub nie mieć woli dokonania podziału majątku wspólnego w tym samym czasie, co będą mogli zrobić też zgodnie w późniejszym czasie albo części małżonków może nie być stać na dokonanie podziału majątku wspólnego. Należy podkreślić, że celem projektowanej ustawy jest nie tylko odciążenie pracą sądów okręgowych, ale przede wszystkim wzmocnienie autonomii woli małżonków. Wprowadzenie procedur, u podstaw których leży zgodna wola stron, wpisuje się w tendencję do akcentowania prawa samostanowienia podmiotów prawa cywilnego, bez konieczności angażowania organu sądowego w celu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej tych podmiotów.
20.	Krajowa Rada Komornicza	uwaga ogólna	Wskazane jest szybkie odnotowanie stanu cywilnego dłużników w rejestrze i wydanie dokumentu poświadczającego rozwód pozasądowy.	Uwaga niezasadna. Cała procedura rozvodu pozasądowego przebiegnie najszybciej i najbardziej sprawnie, jeśli poszczególne czynności (w tym zwłaszcza złożenie oświadczeń wymaganych podczas drugiego etapu) zostaną dokonane przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa. Kierownik ten, będący „gospodarzem aktu małżeństwa”, może wówczas niezwłocznie dołączyć do aktu wzmiankę dodatkową o rozwodzie pozasądowym. Otwiera to możliwość uzyskania przez małżonków odpisu aktu małżeństwa z adnotacją/wzmianką o rozwiązaniu związku małżeńskiego jeszcze podczas tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. W tym przypadku nie zachodzi więc niebezpieczeństwo, że w okresie między złożeniem oświadczeń o rozwodzie a uzyskaniem dokumentu potwierdzającego rozwiązanie małżeństwa, może dojść do zajęcia majątku wspólnego, a nawet jego sprzedaży – w

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				przypadkach wskazanych w art. 864 § 2 k.p.c. Jeżeli natomiast złożenie pisemnych zapewnień małżonków (etap 1) lub ich ustnych oświadczeń (etap 2) dokonane zostało w innym urzędzie stanu cywilnego, dopełnienie całej procedury – w postaci dołączenia stosownej wzmianki dodatkowej – zawsze będzie miało miejsce w urzędzie stanu cywilnego właściwym dla sporządzenia aktu małżeństwa. Może się z tym wiązać konieczność oczekiwania na zarejestrowanie rozwiązania małżeństwa, choć projektowana regulacja zakłada, że powinno to nastąpić niezwłocznie. Również zatem w tym przypadku nie istnieje w rzeczywistości ryzyko, że w okresie między złożeniem oświadczeń o rozwodzie a uzyskaniem dokumentu potwierdzającego rozwiązanie małżeństwa, może dojść do zajęcia majątku wspólnego, a nawet jego sprzedaży. Brzmienie przepisów art. 89 c ust. 8 Prawa o aktach stanu cywilnego: „Kierownik urzędu stanu cywilnego, który przyjął oświadczenia małżonków o rozwiązaniu małżeństwa, rejestruje przyjęcie tych oświadczeń w rejestrze rozwodów pozasądowych i zamieszcza w rejestrze odwzorowanie cyfrowe protokołu. Oryginał protokołu przesyła się kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa w terminie jednego dnia roboczego od dnia sporządzenia tego protokołu” i art. 89d ust. 1 p.a.s.c.: „Kierownik urzędu stanu cywilnego właściwy ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa, na podstawie wpisu o oświadczeniach małżonków zamieszczonego w rejestrze rozwodów pozasądowych, niezwłocznie dołącza do aktu małżeństwa wzmiankę dodatkową o rozwiązaniu małżeństwa” dają gwarancję, że czynności objęte treścią tych przepisów zostaną wykonane kierownikowi USC bez zbędnej zwłoki.
21.	Krajowa Rada Komornicza	uwaga ogólna	Teoretycznie, w okresie między złożeniem oświadczeń o rozwodzie a uzyskaniem dokumentu potwierdzającego rozwiązanie małżeństwa, może dojść do zajęcia majątku wspólnego, a nawet jego sprzedaży – w przypadkach wskazanych w art. 864 § 2 k.p.c.	Uwaga niezasadna. W projektowanym przepisie art. 58(2) § 1 k.r.o. przewidziano, że po dołączeniu do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa małżeństwo uważa się za rozwiązane w chwili złożenia przez małżonków, w obecności kierownika urzędu stanu cywilnego, oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Wynika z tego, że skutek rozwiązania małżeństwa i powstania rozdzielności majątkowej między małżonkami będzie następował już od chwili złożenia przez małżonków oświadczeń woli o rozwiązaniu małżeństwa. Oświadczenie to będzie miało zatem skutek wsteczny.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				Pozostawanie dłużnika w związku małżeńskim jest w kilku przypadkach podstawą i warunkiem legalności czynności egzekucyjnych podejmowanych przez komornika. Zgodnie z art. 776(1) § 1 k.p.c. tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim jest podstawą do prowadzenia egzekucji nie tylko z majątku osobistego dłużnika, lecz także z pobranego przez niego wynagrodzenia za pracę lub dochodów uzyskanych z prowadzenia przez niego innej działalności zarobkowej oraz z korzyści uzyskanych z jego praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy. Z kolei na podstawie art. 845 § 24 k.p.c. tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do zajęcia ruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego. Jeżeli zajęta ruchomość wchodzi w skład majątku wspólnego, dalsze czynności egzekucyjne dopuszczalne są na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko obojgu małżonkom. Podobnie, stosownie do art. 923(1) § 1 k.p.c. tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do zajęcia nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego. Dalsze czynności egzekucyjne dopuszczalne są na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko obojgu małżonkom. Wreszcie zgodnie z art. 8912 § 1 k.p.c. na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim można prowadzić egzekucję z rachunku wspólnego dłużnika i jego małżonka. Zaproponowany w projekcie okres pomiędzy złożeniem przez małżonków oświadczeń woli o rozwiązaniu małżeństwa a wpisaniem do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o jego rozwiązaniu został ograniczony do minimum i wydaje się, że nie powinien rodzić problemów w zakresie prowadzenia ewentualnego postępowania egzekucyjnego. Na potwierdzenie powyższego należy również wskazać, że w przypadku postępowania rozwodowego prowadzonego przed sądem okręgowym uzyskanie prawomocnego wyroku ze stwierdzeniem prawomocności również zabiera określoną ilość czasu, a nie funkcjonuje żaden rejestr rozwodów, na podstawie którego byli małżonkowie mogliby od razu dostać „zaświadczenie o rozwodzie”. Dopiero po uzyskaniu wyroku ze stwierdzeniem prawomocności dysponują oni ważnym w obrocie prawnym dokumentem, na podstawie którego można stwierdzić ustanie wspólności majątkowej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				Przywołane wątpliwości wydają się mieć, na gruncie powyższych rozważań, wyłącznie charakter teoretyczny. Na uwagę zasługuje także fakt, iż co prawda rozwód powoduje ustanie wspólności majątkowej małżeńskiej i od tej pory każdy z małżonków nabywa przedmioty i zaciąga zobowiązania na własny rachunek, jednakże niezależnie od orzeczenia rozwodu, wspólne długi w dalszym ciągu obciążają obu małżonków. Ponadto postępowania rozwodowe wraz z podziałem majątku raczej należą do rzadkości.
22.	Prokuratura Okręgowa w Warszawie	uwaga ogólna	Zastrzeżenia wywołują możliwość unieważnienia przez sąd pozasądowego rozwodu oraz pozycji mężczyzn w procesie rozwodowym i opieki na małoletnimi dziećmi.	Uwaga niezasadna. Zastrzeżenia są zbyt ogólne i zgłoszone bez uzasadnienia.
23.	IWS	art. 58(1) § 1 k.r.o.	W proponowanym przepisie wprowadzona została materialnoprawna przesłanka rozwodu pozasądowego w postaci zupełnego i trwałego rozkładu pożycia. Wydaje się to zbędne. W proponowanym brzmieniu nie jest jasne, jaka jest sankcja braku zupełnego i trwałego rozkładu pożycia (zwłaszcza wobec proponowanego brzmienia art. 584 § 3 k.r.o.). Niejednoznaczność sankcji (z art. 584 k.r.o.) zdaje się wynikać stąd, że brak zupełnego i trwałego rozkładu pożycia nie stanowi okoliczności pozwalającej na wystąpienie z powództwem o unieważnienie rozwodu pozasądowego). Brak jednoznacznego rozstrzygnięcia na poziomie legislacyjnym w tym zakresie może stać się źródłem kontrowersji i np. podstawą wytaczania powództw o ustalenie	Uwaga niezasadna. Projektowany model pozasądowego rozwiązania małżeństwa nie jest tożsamy z „rozwozem na żądanie”. Konieczną przesłanką rozwiązania małżeństwa, niezależnie od trybu jego rozwiązania, pozostaje zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Z nowej – pozasądowej – procedury będą zatem mogły skorzystać wyłącznie osoby, między którymi więzi małżeńskie faktycznie już ustały. Oświadczenia wiedzy o ustaniu tychże więzi będą składać oboje małżonkowie, jednocześnie obecni przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego. Powyższe zapobiegnie rozróżnieniu przesłanek rozwodu w zależności od wybranego trybu (postępowanie sądowe/ procedura pozasądowa) i w ten właśnie sposób uchroni przed zarzutem „rozwozu na żądanie”. Co więcej, pominięcie przesłanki „zupełnego i trwałego rozkładu pożycia” oznaczałoby nierówność wobec prawa – tylko małżonkowie posiadający dzieci mieliby obowiązek udowodnienia, że łączące ich więzi (emocjonalne, materialne i seksualne) całkowicie i trwale ustały. Małżonkowie są zobowiązani zawrzeć w pisemnych zapewnieniach oświadczenie o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżeńskiego. W związku z tym, że „zupełny i trwały rozkład pożycia” jest pojęciem prawnym, a nie ściśle faktycznym, a zarazem okoliczności świadczące o jego wystąpieniu, mają w części charakter osobisty, kierownik USC upewni się, czy małżonkowie rozumieją, że trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego, to trwałe ustanie więzi intymnych, gospodarczych i uczuciowych.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			„nieistnienia” rozvodu pozasądowego na podstawie art. 189 KPC. Ponadto, pojęcie zupełnego i trwałego rozkładu pożycia stanowi kategorię prawną, podlegającą interpretacji sądów i będącą przedmiotem bogatego orzecznictwa SN oraz dorobku doktryny. Projekt wymusza ocenę tego pojęcia przez małżonków, którzy nie mają odpowiedniej wiedzy prawniczej w tym zakresie. Z proponowaną treścią art. 584 KRO zdecydowanie bardziej spójna i jednoznaczna jest koncepcja oparcia rozvodu pozasądowego na przesłance oświadczeń małżonków o woli rozwiązania małżeństwa. Wątpliwości budzi posłużenie się konstrukcją konstytucyjnego charakteru wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa. Jedyne odstępstwo od zasady deklaratoryjnego charakteru wpisów w aktach stanu cywilnego, jakim jest sporządzenie aktu małżeństwa zawartego przed duchownym, nie przekonuje do proponowanej konstrukcji. Konstytucyjność tego wpisu jest w doktrynie prawa rodzinnego przedmiotem krytyki, w niektórych przypadkach prowadzącej nawet do zakwestionowania takiego jego charakteru (por. K. Pietrzykowski, w: Kodeks rodzinny i opiekuńczy, red. K. Pietrzykowski, Legalis 2025, kom do art. 1, pkt 6; A. Mączyński, Znaczenie prawne aktu małżeństwa w świetle kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa o	Jeśli na skutek treści oświadczeń małżonków, kierownik USC nie poweźmie w tym zakresie wątpliwości i spełnione zostaną pozostałe ustawowe przesłanki rozvodu pozasądowego, to odbierze od małżonków zapewnienia, że nie zachodzą przesłanki do rozwiązania związku małżeńskiego w trybie pozasądowym. Konstytucyjny charakter wzmianki jest zgodny z zasadą bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego. Dwuetapowa procedura pozasądowego rozwiązania małżeństwa ma ulec zakończeniu dopiero z chwilą formalnego odnotowania przez organ publiczny rozwiązania związku w rejestrze stanu cywilnego. Owo odnotowanie przyjmie postać wzmianki dodatkowej, dołączonej do aktu małżeństwa. Gdy do tego dojdzie, skutek w postaci rozwiązania małżeństwa nastąpi już z chwilą zgodnego złożenia przez małżonków, przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, oświadczeń o rozwiązaniu łączącego ich związku małżeńskiego. Jedynymi dokumentami, występującymi w obrocie prawnym, stanowiącymi potwierdzenie rozwiązania małżeństwa w trybie pozasądowym, będą odpisy aktu małżeństwa: odpis skrócony będzie zawierać specjalną adnotację o rozwodzie pozasądowym, zaś odpis zupełny – pełną treść wzmianki dodatkowej. Rozwiązanie takie jest w pełni komplementarne z zasadą wyłączności dowodowej aktów stanu cywilnego. Podobnej funkcji nie mogą pełnić protokoły lub zaświadczenia, sporządzane przez kierowników urzędu stanu cywilnego. Nadanie dołączeniu wzmianki dodatkowej charakteru konstytucyjnego ma również na celu umożliwienie uznawania za granicą, przeprowadzonych w Rzeczypospolitej Polskiej, rozwodów pozasądowych, zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Rady (UE) 2019/1111 z 25 czerwca 2019 roku w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (wersja przekształcona). Przyjęcie, że koniecznym elementem procedury rozwiązania małżeństwa, jest czynność organu publicznego o charakterze rejestracyjnym (tj. dołączenie wzmianki dodatkowej), dokonana po uprzedniej ocenie zaistnienia określonych przesłanek ustawowych, daje podstawy do traktowania rozvodu pozasądowego, realizowanego w drodze umieszczenia wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa, jako „orzeczenia” w szerokim rozumieniu tego słowa, aktualnym na gruncie regulacji unijnych (zob. wyrok TSUE z 15 listopada 2022 roku w sprawie C-646/20).

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			aktach stanu cywilnego, w: M. Pazdan (red.), Valeat acquitas. Księga pamiątkowa ofiarowana Księdzu Profesorowi Remigiuszowi Sobańskiemu, Katowice 2000) Mimo, iż przez większość doktryny zaakceptowany został pogląd o konstytutywnym charakterze sporządzenia aktu małżeństwa zawartego przed duchownym, w orzecznictwie SN widoczna jest tendencja do łagodzenia skutków prawnych tej regulacji (por. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 maja 2023 r., III CZP 71/22). Propozycja przepisu: Art. 58¹ § 1. Małżeństwo zostaje rozwiązane, gdy małżonkowie, pozostający w związku małżeńskim dłużej niż rok i niemający wspólnych małoletnich dzieci, jednocześnie obecni, złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa (rozwód pozasądowy).	
24.	Rzecznik Praw Obywatelskich	art. 58(1) § 3 k.r.o.	Czy kierownik urzędu stanu cywilnego będzie posiadał kompetencję do oceny, czy między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia. Jest to bowiem jedna z przesłanek rozwodu, wyrażona w proponowanym art. 58(1) § 1 K.r.o.	Uwaga niezasadna. Projekt zakłada, że w wyjątkowych przypadkach będzie możliwe unieważnienie rozwodu pozasądowego na skutek orzeczenia sądu. Do okoliczności tych zaliczono wady oświadczeń woli małżonków, występujące przy wyrażaniu przed kierownikiem USC woli rozwiązania małżeństwa (etap 2), jak również ujawnienie, że w chwili wyrażania tej woli, małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci. Naruszenie innych wymagań (przesłanek) rozwodu pozasądowego, nie daje podstawy do jego unieważnienia. W praktyce jednak

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			Dyskusyjna jest regulacja zawarta w projektowanym art. 58(3) § 3 K.r.o., zgodnie z którą unieważnienie rozwodu pozasądowego może nastąpić wyłącznie z przyczyn określonych w paragrafach poprzedzających (m.in. gdy jeden z małżonków w chwili składania oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa działał w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, działał pod wpływem groźby bezprawnej albo pod wpływem błędu), jeżeli za dalszym trwaniem małżeństwa przemawia dobro rodziny. Zatem jeżeli sąd rozpoznający sprawę oceni, że utrzymywanie małżeństwa nie sprzyja dobru rodziny, to rozwód pozasądowy – nawet gdy oświadczenie woli jednego z małżonków obarczone było poważną wadą, w tym wywołaną celowo przez drugiego z małżonków – nie zostanie unieważnione. Biorąc zaś pod uwagę fakt, że zgodnie z projektowanym art. 58(2) § 2 K.r.o. rozwód pozasądowy wywołuje skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy rozkładu pożycia, to w przypadku uznania przez sąd, że – pomimo iż oświadczenie jednego z małżonków było obarczone wadami uzasadniającymi unieważnienie rozwodu pozasądowego – za dalszym trwaniem małżeństwa nie przemawia dobro rodziny, małżonek, który złożył wadliwe oświadczenie, zostanie pozbawiony możliwości dochodzenia	takie sytuacje mogą się pojawić zupełnie wyjątkowo. Projektowana, kilkustopniowa procedura pozasądowego rozwiązania małżeństwa, z udziałem kierownika USC, powinna umożliwić wcześniejsze wykrycie ewentualnych nieprawidłowości. Uwagi c.d. Oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa będzie dotknięte wadą pozwalającą na unieważnienie rozwodu pozasądowego, jeżeli małżonek, który je składał, działał: a) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli; b) pod wpływem bezprawnej groźby drugiego małżonka lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, że składający oświadczenie mógł się obawiać, że jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe, albo c) pod wpływem błędu, wywołanego podstępnie przez drugiego małżonka, uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby małżonek nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa; podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem drugiego małżonka, jeżeli ten o podstępie wiedział. Na wadę oświadczeń woli będzie mógł się powołać tylko ten małżonek, który złożył wadliwe oświadczenie. Projekt przewiduje również konieczność wykazania dodatkowej przesłanki unieważnienia rozwodu pozasądowego, jaką jest okoliczność, że za dalszym trwaniem małżeństwa przemawia dobro rodziny. Należy bowiem unikać „reaktywowania” małżeństw, które w praktyce już nie funkcjonują. Przewidziano także negatywne przesłanki zasadności powództwa o unieważnienie rozwodu pozasądowego, do których należą: - w każdym przypadku – śmierć któregośkolwiek z małżonków lub okoliczność, że którykolwiek z małżonków zawarł związek małżeński; - przy wadach oświadczeń woli – upływ określonego terminu; - przy stwierdzeniu, że w chwili złożenia oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa małżonkowie mieli wspólne małoletnie dzieci – okoliczność, że w chwili orzekania (zamknięcia rozprawy) małżonkowie już takich dzieci nie mają. W sytuacji, kiedy zostanie oddalone powództwo o unieważnienie rozwodu pozasądowego, gdyż za dalszym trwaniem małżeństwa nie będzie przemawiać dobro rodziny - mimo, że oświadczenie małżonka zostało dotknięte wadą - w dalszym ciągu temu małżonkowi będzie przysługiwało prawo do alimentów na podstawie art. 60 § 1 k.r.o., z możliwością wydłużenia terminu 5-letniego, zgodnie z art. 60 § 3 k.r.o. .

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			alimentów od drugiego małżonka na zasadach określonych w art. 60 § 2 K.r.o.	Nadto, wspomniana przez RPO okoliczność, że brak unieważnienia mógłby w wyjątkowej sytuacji pozbawić stronę prawa do alimentów na podstawie art. 60 § 2 k.r.o., może zostać uwzględniona w ramach oceny przesłanki "jeżeli za dalszym trwaniem małżeństwa przemawia dobro rodziny", skoro małżonek potrzebowałby szerszego wsparcia niż wynikające z niedostatku. Klauzula generalna "dobra rodziny" jest na tyle pojemna, że pozwala ograniczyć możliwość wydania niesprawiedliwych orzeczeń, dotyczących unieważnienia.
25.	Prokuratura Krajowa	art. 58(1) § 6 k.r.o.	Projekt przewiduje nieograniczone w czasie i zakresie uprawnienie prokuratora do żądania unieważnienia rozvodu pozasądowego. Taka konstrukcja jest archaiczna, nieproporcjonalna, wzorowana na kontrowersyjnej legitymacji prokuratora z art. 22 k.r.o. Propozycja brzmienia przepisu: „§ 6a Prokurator może wnieść powództwo o unieważnienie rozvodu pozasądowego wyłącznie w terminie 5 lat od dnia dołączenia wzmianki do aktu małżeństwa o rozwodzie, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające ochronę dobra dziecka lub interesu publicznego.”	Uwaga niezasadna. Projektowany przepis nawiązuje do art. 22 k.r.o., który jest podstawą do wystąpienia przez prokuratora z powództwem o unieważnienie oraz ustalenie istnienia lub nieistnienia każdego małżeństwa. Jest to przepis szczególnie w rozumieniu art. 7 zd. 2 k.p.c., który wyznacza legitymację czynną prokuratora w procesie cywilnym. Zgodnie z tym ostatnim przepisem prokurator może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, a także wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego. Przepis ten wyraźnie ogranicza jednak uprawnienia prokuratora do wszczęcia postępowania w sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego do sytuacji określonych w ustawie. Brak podstaw aby czasowo ograniczać legitymację procesową prokuratora w sprawach o unieważnienie rozvodu pozasądowego, zwłaszcza z uwagi na dobro dziecka, skoro sama instytucja dotyczy jedynie małżonków, którzy nie mają małoletnich dzieci. Zaprojektowane rozwiązanie jest analogiczne do unieważnienia małżeństwa. Wiele powództw prokuratora nie jest ograniczone czasem, np. wspomniany art. 22 k.r.o, 61[16] i 86 k.r.o (z małymi wyjątkami) oraz art. 127 k.ro. Gdyby wprowadzać ograniczenia czasowe należałoby przeprowadzić szerszą reformę i zapewnić systemową spójność takich rozwiązań. Poza tym, zgodnie z projektem, sąd może unieważnić rozwód pozasądowy "jeżeli za dalszym trwaniem małżeństwa przemawia dobro rodziny", co stanowi barierę przeciw wspomnianym w piśmie Prokuratury Krajowej ewentualnym bezzasadnym powództwom prokuratorów.
26.	Zarząd Główny Stowarzyszeń	art. 58(2) § 1 k.r.o.	Projektodawca w artykule tym wprowadza nie znaną prawu instytucję poprzez sformułowanie „po dołączeniu	Uwaga niezasadna.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
	ia Notariuszy Rp		do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa małżeństwo uważa się za rozwiązane w chwili złożenia przez małżonków, w obecności kierownika urzędu stanu cywilnego, oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa”; takie zawieszenie stanu cywilnego małżonków prowadzi na przykład do sytuacji wykluczającej ich z obrotu nieruchomościami w okresie, gdy złożyli oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa, a nie została dokonana czynność dołączenia wzmianki do aktu stanu cywilnego, jak też utrudnia ustalenia w zakresie ustawowego domniemania ojcostwa co do męża matki dziecka.	Cała procedura rozwodu pozasądowego przebiegnie najszybciej i najbardziej sprawnie, jeśli poszczególne czynności (w tym zwłaszcza złożenie oświadczeń wymaganych podczas drugiego etapu) zostaną dokonane przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa. Kierownik ten, będący „gospodarzem aktu małżeństwa”, może wówczas niezwłocznie dołączyć do aktu wzmiankę dodatkową o rozwodzie pozasądowym. Otwiera to możliwość uzyskania przez małżonków odpisu aktu małżeństwa z adnotacją/wzmianką o rozwiązaniu związku małżeńskiego jeszcze podczas tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. W tym przypadku małżonkowie nie będą więc pozostawali w stanie „zawieszenia”, o którym mowa w zgłoszonej uwadze. Jeżeli natomiast złożenie pisemnych zapewnień małżonków (etap 1) lub ich ustnych oświadczeń (etap 2) dokonane zostało w innym urzędzie stanu cywilnego, dopełnienie całej procedury – w postaci dołączenia stosownej wzmianki dodatkowej – zawsze będzie miało miejsce w urzędzie stanu cywilnego właściwym dla sporządzenia aktu małżeństwa. Może się z tym wiązać konieczność oczekiwania na zarejestrowanie rozwiązania małżeństwa, choć projektowana regulacja zakłada, że powinno to nastąpić niezwłocznie. Również zatem w tym przypadku nie istnieje w rzeczywistości ryzyko wspomnianego stanu zawieszenia, który realnie zagrażałby interesom małżonków. Trzeba także podkreślić, że gdy dojdzie do dołączenia wzmianki dodatkowej, skutek w postaci rozwiązania małżeństwa nastąpi już z chwilą zgodnego złożenia przez małżonków przed kierownikiem USC oświadczeń o rozwiązaniu łączącego ich związku małżeńskiego, zatem nie zachodzą utrudnienia w zakresie ustawowego domniemania ojcostwa co do męża matki dziecka. Brzmienie przepisów: art. 89 c ust. 8 p.a.s.c.: "Kierownik urzędu stanu cywilnego, który przyjął oświadczenia małżonków o rozwiązaniu małżeństwa, rejestruje przyjęcie tych oświadczeń w rejestrze rozwodów pozasądowych i zamieszcza w rejestrze odwzorowanie cyfrowe protokołu. Oryginał protokołu przesyła się kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa w terminie jednego dnia roboczego od dnia sporządzenia tego protokołu" i art. 89d ust. 1 p.a.s.c.: "Kierownik urzędu stanu cywilnego właściwy ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa, na podstawie wpisu o oświadczeniach małżonków zamieszczonego w rejestrze rozwodów pozasądowych, niezwłocznie dołącza do aktu małżeństwa wzmiankę dodatkową o rozwiązaniu małżeństwa" dają gwarancję, że czynności objęte treścią tych przepisów zostaną wykonane bez zbędnej zwłoki.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
27.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rp	art. 58(3) § 1 k.r.o.	W przepisie tym nie ma w ogóle mowy o tym, gdzie powództwo o unieważnienie rozvodu pozasądowego ma być wniesione, a przecież ta informacja powinna wprost wynikać z przepisu prawa materialnego. Niestety, trzeba się tego tylko domyślać. Należałoby w tym zakresie przepis uzupełnić.	Uwaga niezasadna. O unieważnieniu rozvodu pozasądowego będzie orzekał sąd w procesie cywilnym w postępowaniu odrębnym w sprawach małżeńskich. Procedura ta będzie oparta na zbliżonych zasadach do obowiązującej regulacji dotyczącej unieważnienia małżeństwa. W tym celu konieczne są zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego, w tym zmiana art. 425 k.p.c., dodanie art. 448 § 3 k.p.c., a także zmiana art. 449 § 1 oraz art. 451 § 2 k.p.c. Art. 2 projektowanej ustawy stanowi: w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 i 1841) wprowadza się następujące zmiany: 1) art. 425 otrzymuje brzmienie: „Art. 425. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach o unieważnienie małżeństwa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, o rozwód oraz o separację na żądanie jednego z małżonków, a także w sprawach o unieważnienie rozvodu pozasądowego.”; 2) w art. 448 dodaje się § 3 w brzmieniu: „§ 3. Jeżeli powództwo o unieważnienie rozvodu pozasądowego wytacza prokurator, pozywa on oboje małżonków.”; Uwagi c.d. 3) w art. 449 § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. W sprawach o unieważnienie małżeństwa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, a także o unieważnienie rozvodu pozasądowego, odpis pozwu doręcza się prokuratorowi i zawiadamia się go o terminach rozprawy.”; 4) w art. 451 § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Przepis art. 446¹ stosuje się w sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, a także w sprawach o unieważnienie rozvodu pozasądowego.”.
28.	Zarząd Główny Stowarzyszenia	art. 18 ust. 2 p.a.s.c.	Takie sformułowanie sugeruje, że już istnieje ust. 1 art. 18. Tymczasem art. 18 p.a.s.c. w brzmieniu obecnym nie ma ustępów. Oznacza to, że prawidłowym zapisem legislacyjnym powinno być, że:	Uwaga zasadna. Uwzględniono w projekcie.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
	ia Notariuszy Rp		„Dotychczasową treść art. 18 oznacza się jako ustęp 1 i dodaje się ustęp 2 w brzmieniu:”	
29.	Rzecznik Praw Obywatelskich	art. 89a ust. 1 p.a.s.c.	Przepis ten zakłada, że rozwód pozasądowy będzie dostępny wyłącznie dla małżonków, którzy albo są obywatelami polskimi, albo nie posiadają wspólnego obywatelstwa i mają miejsce zamieszkania na terytorium RP. Procedura ta nie będzie więc dostępna m.in. dla małżonków, którzy posiadają wspólne obywatelstwo inne niż polskie i mają miejsce zamieszkania na terytorium RP, nawet jeśli zawarli związek małżeński w Polsce.	Uwaga niezasadna. Rozwód pozasądowy przed kierownikiem USC możliwy jest tylko wtedy, gdy oboje małżonkowie mają polskie obywatelstwo lub nie posiadając wspólnego obywatelstwa mają miejsce zamieszkania w Polsce, bo tylko wtedy w kwestii rozvodu właściwe jest prawo polskie. Trzeba bowiem mieć na uwadze, że cała procedura rozvodu pozasądowego przyjęta w projektowanej ustawie jest podporządkowana założeniu, iż rozwód pozasądowy dokonana się przy spełnieniu przesłanek wynikających z polskiego prawa materialnego (przepisów k.r.o.). Małżonkowie, którzy mają wspólne obywatelstwo inne niż polskie i zamieszkujący na terytorium RP mogą skierować pozew na drogę postępowania sądowego. Konstrukcja rozvodu pozasądowego przewidziana w projektowanej regulacji jest ściśle powiązana z materialnoprawną regulacją polskiego Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w ramach której jest realizowana m.in. zasada ochrony małżeństwa (art. 18 Konstytucji RP). Reguły rozvodu pozasądowego przewidziane przez prawo polskie odbiegają od reguł prawa rozwodowego występujących w innych państwach, w tym dopuszczających rozwody pozasądowe. Konstrukcja prawa polskiego nie jest zatem ani przystosowana ani odpowiednia do sytuacji, w której rozwiązanie małżeństwa miałoby podlegać prawu obcemu. Takie obce prawo może przewidywać mniejsze wymagania niż projektowania procedura polska, lub wymagania dodatkowe (udział notariusza, pełnomocników), które nie są możliwe do spełnienia w ramach procedury prowadzonej w urzędzie stanu cywilnego.
30.	Stowarzyszenie Sędziów Rodziny W Polsce	art.89b ust. 2 pkt 1 p.a.s.c.	Celem doprecyzowania danych do „zapewnienia” podpisywanego przez małżonków, po słowach „numery PESEL” należałoby wpisać „o ile został nadany”, albowiem cudzoziemcy często nie mają nadanych tych numerów.	Uwaga zasadna. Proponowane brzmienie art. 89 b ust. 2 pkt 1 projektowanej ustawy: „1) nazwiska i imiona małżonków, ich nazwiska rodowe, stan cywilny, obywatelstwo, miejsce zamieszkania, daty i miejsca urodzenia, numery PESEL, jeżeli zostały nadane, oraz oznaczenia przedstawionych dokumentów tożsamości”.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
31.	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych W Polsce	art. 89b ust. 2 pkt 8 i ust. 4 p.a.s.c.	Należałoby uściślić, które konkretnie przepisy ma obejmować to wyjaśnienie, bowiem to treść tego artykułu ma determinować następnie treść utworzonego na jego podstawie formularza.	Uwaga niezasadna. Przed odebraniem od małżonków zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, kierownik urzędu stanu cywilnego wyjaśnia im doniosłość związku małżeńskiego, przepisy regulujące jego rozwiązanie, a także przekazuje małżonkom pouczenie o skutkach rozwiązania małżeństwa wynikających z art. 46, 582, 583, 59, 60 i 61 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz powiadamia małżonków o możliwości skorzystania ze wsparcia w kryzysie małżeńskim dostępnego na terenie gminy (art. 89b ust.4). Wskazany przepis podaje konkretne przepisy prawne. Wzór formularza zapewnienia został już opracowany, jest dostępny na stronie RCL. Przyjęte rozwiązanie wzorowane jest na obecnym art. 63 ust. 2 pkt 8 p.a.s.c. Informacja ma dotyczyć tego, że przepisy zostały wyjaśnione i taka wzmianka będzie w protokole, a nie, że przytoczono konkretne artykuły, czy też konkretną treść pouczenia. Należy też podkreślić, że projektodawcy przewidzieli konieczność zapewnienia kierownikom USC stosownych szkoleń.
32.	Sąd Najwyższy	art. 89b ust. 2 pkt 6 p.a.s.c.	Przesłanka rozwodowa zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego Art. 1 pkt 1 w związku z art. 5 pkt 5c, pkt 8 (dodany do prawa o a.s.c. art. 89b ust. 2 pkt 6) - Projektodawcy przyjęli, iż każde z małżonków składa zapewnienie zawierające oświadczenie o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia, z którym nie łączy się odpowiedzialność karna za złożenie fałszywego oświadczenia (art. 89b ust. 2 pkt 6 dodany do Prawa o a.s.c.), a wzór zapewnienia będzie ustalony w formie rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji. Projekt tego rozporządzenia nie został dołączony do projektu UDER24. <u>Nie wiadomo, czy</u>	Uwaga niezasadna. Odpowiedź jak w pkt 31.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			<u>będzie powtarzał formułę ustawową, czy uszczegółowi zapis odnoszący się do niej.</u>	
33.	Prokuratura Krajowa	art. 89c ust. 4 pkt 5 lit. a p.a.s.c.	Projektowane oświadczenie dotyczy wyłącznie sprawy o rozwód, pomijając inne postępowania, które powinny wyłączać możliwości rozwodu pozasądowego. Propozycja brzmienia przepisu: Art. 89c ust. 4 pkt 5 lit. a p.a.s.c. oświadczenia, że pomiędzy małżonkami nie toczy się sprawa o rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa, ani ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa.	Uwaga w części zasadna. W postępowaniu w sprawie o separację, strona pozwana może żądać rozwodu, a wówczas – jeśli Sąd ustali, że nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego oraz że nie zachodzą negatywne przesłanki do orzeczenia rozwodu – orzeknie rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Z uwagi na powyższe, składając oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa, małżonkowie winni zadeklarować nie tylko, że nie toczy się między nimi sprawa o rozwód, ale także, że nie toczy się między nimi sprawa o separację, w której strona pozwana zażądała rozwodu. Powyższe wynika z faktu, że procedura rozwodu pozasądowego jest wyjątkiem w stosunku do procedury sądowej. Aby więc zapobiec wydaniu dwóch odrębnych rozstrzygnięć w dwóch różnych trybach, ale w tym samym przedmiocie i między tymi samymi stronami, zasadne jest wprowadzenie przywołanego ograniczenia. W wyniku uwzględnienia uwagi dodano do 89c ust. 4 pkt 5 ppkt a p.a.s.c. słowa: „o separację, w której strona pozwana domaga się rozwodu lub o sprawa o unieważnienie małżeństwa”. W konsekwencji obok sprawy o rozwód, sprawy o separację, w której zażądano rozwodu (w innych sprawach o separację już nie, gdyż separacja nie powoduje ustania małżeństwa; poza tym skoro była separacja tym łatwiejszy powinien być rozwód), należy także dodać unieważnienie małżeństwa. Ustalenie istnienia małżeństwa jest nieadekwatne, gdy rozważamy rozwód. Co do ustalenia nieistnienia małżeństwa to nie ma konieczność składania oświadczenia w tym względzie z uwagi na deklaracyjny charakter wyroku. Ewentualny rozwód pozasądowy nie byłby przeszkodą o ustalenia nieistnienia małżeństwa.
34.	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych W Polsce	art.89c ust.7 p.a.s.c.	Cel tego przepisu jest nieprecyzyjny, czy ma być odebrana od małżonka informacja o przebywaniu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, ale tylko na obszarze danej gminy – wówczas niepotrzebne byłyby słowa „na terenie Rzeczypospolitej Polskiej”, czy w ogóle na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz dodatkowo na terenie danej gminy – przy czym	Uwaga niezasadna. Obecnie sądy mają obowiązek przekazywania do US kart statystycznych dotyczących prawomocnych rozwodów D-R1. W karcie tej wskazywany jest adres zamieszkania małżonków na datę wniesienia pozwu, w tym na terenie RzP istnieje także obowiązek podania gminy. Zaproponowane rozwiązanie wzorowane jest na obecnym art. 76 ust. 7 p.a.s.c. Informacja ta jest pozyskiwana w celu przekazania dla potrzeb statystyki publicznej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			zauważyć należy że sądy takich informacji nie pozyskują.	
35.	IWS	art. 89e p.a.s.c.	Zgodnie z obowiązującym art. 2 ust. 6 p.a.s.c., zasadniczo odmowa dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego następuje w formie decyzji administracyjnej. Dla spraw małżeńskich, przewidziana została jednak weryfikacja odmowy kierownika u.s.c. przez sąd powszechny (art. 89 p.a.s.c. i art. 5 k.r.o.). W projektowanej regulacji (art. 89e p.a.s.c.), mimo podobnego charakteru sprawy, nie przyjęto konstrukcji sądowej kontroli odmowy kierownika u.s.c. Co więcej, sposób sformułowania projektowanego art. 89e p.a.s.c. może rodzić wątpliwości, czy w przypadku tym powinno dojść do wydania decyzji administracyjnej. Przyjęta konstrukcja jest bowiem analogiczna do regulacji art. 64 p.a.s.c., który dotyczy skutków odmowy przyjęcia oświadczeń o uznaniu ojcostwa. O ile jednak w przypadku uznania ojcostwa racjonalne jest wyłączenie oceny odmowy przez sąd w postępowaniu nieprocesowym, skoro przed takim sądem można złożyć oświadczenia konieczne do uznania, to w przypadku projektowanej regulacji, brak możliwości kontroli odmowy kierownika u.s.c. naraża małżonków na długie i kosztowne postępowanie procesowe o rozwód.	Uwaga niezasadna. W art. 89 ust. 1 pkt 4 p.a.s.c. przewidziano, że w przypadku odmowy sporządzenia aktu małżeństwa, zawartego w formie wyznaniowej – zgodnie z treścią art. 1 § 2 i 3 k.r.o. – kierownik Urzędu Stanu Cywilnego zawiadamia o tym na piśmie osoby, których odmowa dotyczy. Odmowa przybiera więc formę czynności urzędowej o charakterze rejestrowym (zawiadomienia), nie zaś decyzji administracyjnej. Projektowany przepis art. 89e ust. 1 p.a.s.c. zawiera analogiczne rozwiązanie, które pozwala zachować spójność systemową. Odmowa nie podlega zaskarżeniu, ale nie zamyka drogi sądowej – małżonkowie zawsze mogą zainicjować postępowanie rozwodowe przed sądem powszechnym. Taka konstrukcja nie narusza prawa do sądu, a jednocześnie upraszcza procedurę i eliminuje wielotorowość środków zaskarżenia. Odmowa odebrania zapewnienia małżonków lub ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa podlega odnotowywaniu w rejestrze rozwodów pozasądowych, co ma przeciwdziałać próbom rozwiązania małżeństwa w innym urzędzie stanu cywilnego. Niezależnie od powyższego, zakłada się, że w razie zmiany okoliczności, jeżeli odpadnie występująca wcześniej przeszkoda wyłączająca rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, małżonkowie będą mogli złożyć zapewnienia, a następnie oświadczyć wolę rozwiązania małżeństwa – w tym samym lub innym urzędzie – mimo wcześniejszej odmowy kierownika urzędu stanu cywilnego.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
36.	Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rp	część III G uzasadnienia projektu	Opłaty za rozwód pozasądowy powinny być wyższe i dostosowane do zmieniającej się struktury wynagrodzeń oraz rzeczywistych kosztów, które ponosić będą urzędy stanu cywilnego w związku z rozwodami pozasądowymi.	Uwaga niezasadna. Opłaty za rozwód pozasądowy zostały ukształtowane na poziomie opłaty sądowej w sprawie o rozwód i separację w postępowaniu sądowym - 600 zł (art. 26 ust. 1 pkt 1 u.k.s.c.). Opłata została przy tym podzielona w taki sposób, aby z każdym etapem procedury wiązała się odpowiednia płatność. Opłata w wysokości 300 zł jest należna w związku ze składaniem przez małżonków pisemnych zapewnień (etap 1), a kolejna opłata w wysokości 300 zł jest należna w związku ze składaniem oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa (etap 2). Brak podstaw, aby obciążać małżonków opłatami sądowymi w wyższej wysokości, niż w postępowaniu sądowym, skoro te często trwa kilka lat, co generuje wyższe koszty związane z funkcjonowaniem sądu.
37.	Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych W Polsce	uzasadnienie projektu	W uzasadnieniu podniesiony jest argument, że rozwód pozasądowy będzie kosztował tyle samo, co sądowy tj. 600 zł, ale w ostateczności opłata sądowa za rozwód bez orzekania o winie wynosi 300 zł, gdyż połowa opłaty wpłacanej przy pozwie w kwocie 600 zł jest - na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b - ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zwracana powodowi po uprawomocnieniu się wyroku. Koszt obu rozwodów nie jest zatem taki sam.	Uwaga niezasadna. W projektowanej ustawie o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, która dotyczy eliminacji winy przy orzekaniu rozwodu w postępowaniu sądowym, projektodawcy przewidzieli uchylenie lit. b. w art. 79 w ust. 1 w pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959, 1237) - czyli przepisu zobowiązującego Sąd do zwrotu kwoty 300 zł przy orzeczeniu rozwodu bez orzekania o winie. Docelowo koszt rozwodu sądowego i pozasądowego będzie zatem taki sam.
38.	Sąd Apelacyjny w Białymstoku	uwaga niedotycząca projektowanych rozwiązań	Alimentacyjny nakaz zapłaty.	Uwaga bezprzedmiotowa. Przedstawiony do opiniowania projekt ustawy UDER24 nie zawiera bowiem unormowań wprowadzających do polskiego systemu prawnego tzw. alimentów natychmiastowych, które mogłyby być wydawane w postępowaniu nakazowym. Instytucja alimentów natychmiastowych jest objęta innym projektem ustawy. Prace nad tym projektem mają charakter koncepcyjny (projekt nie został skierowany do wpisu do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów).

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
-----	---------------------------------	--	---------------------------------	---------------

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
-----	---------------------------	--	---------------------------------	---------------

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UDER24) zgłoszonych w ramach opiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego				
1.	KWRSiT	uwaga ogólna	Postuluje się uzupełnienie przepisów projektowanej ustawy o zm. ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, o zastępcę kierownika USC, aby także on był uprawniony do przeprowadzenia rozwodu pozasądowego.	Uwaga niezasadna. Niezrozumiała jest obawa, że czynności, związanych z "rozwozem pozasądowym", nie będzie mógł wykonywać z-ca kierownika USC. Art. 9 p.a.s.c. zrównuje kompetencje kierownika USC i jego zastępcy w odniesieniu do "czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego". Ustawodawca w art. 9 ust. 2 p.a.s.c. wyraźnie wskazał, że uprawnienia i obowiązki kierownika USC i jego zastępcy są równe, co ma na celu wyeliminowanie ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych, dotyczących zakresu merytorycznych i formalnoprawnych kompetencji zastępcy kierownika USC. Brak podstaw, aby wywodzić, że procedura rozwodu pozasądowego nie mieści się w przywołanym pojęciu "czynności rejestracyjnych". Analogicznie przedstawia się kwestia zawarcia małżeństwa - nie budzi wątpliwości, że małżeństwo może zostać zawarte przed z-cą kierownika USC.
2.	KWRSiT	uwaga ogólna	Należy wyjaśnić, czy będzie możliwy rozwód pozasądowy małżeństwa zawartego za granicą.	Uwaga niezasadna. Po wypełnieniu przesłanek ustawowych rozwodu pozasądowego, będzie możliwe rozwiązanie w Polsce małżeństwa zawartego za granicą. Zgodnie bowiem z przepisami Prawa o aktach stanu cywilnego, zagraniczny akt małżeństwa może zostać wprowadzony do polskiego rejestru w trybie transkrypcji (art. 104 i nast. p.a.s.c.) i jest to niezbędna przesłanka rozpoczęcia procedury rozwiązania małżeństwa przed kierownikiem USC. Rozwód pozasądowy, dotyczący małżeństwa zawartego za granicą, wchodzi w grę, gdy w polskim rejestrze znajduje się akt małżeństwa - może to dotyczyć zarejestrowanych w Polsce małżeństw zawartych przed polskim konsulem lub małżeństw zawartych przed właściwym organem innego państwa, jeżeli akt małżeństwa został przepisany do polskiego rejestru w trybie art. 104 i nast. p.a.s.c. (transkrypcja). Należy przy tym mieć na względzie, że rozwód pozasądowy przed kierownikiem USC możliwy jest tylko wtedy, gdy oboje małżonkowie mają polskie obywatelstwo lub nie posiadając wspólnego obywatelstwa, mają miejsce zamieszkania w Polsce, bo tylko wtedy w kwestii rozwodu właściwe jest prawo polskie. Procedura rozwodu pozasądowego, przyjęta w projektowanej ustawie, jest

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
-----	---------------------------	--	---------------------------------	---------------

				podporządkowana założeniu, iż rozwód pozasądowy dokona się przy spełnieniu przesłanek, wynikających z polskiego prawa materialnego (przepisów polskiego k.r.o.).
3.	KWRSiT	uwaga ogólna	Wątpliwości budzi, czy obcokrajowcy będą mogli skorzystać z projektowanych przepisów o rozwodzie pozasądowym.	Uwaga niezasadna. Jeżeli małżonkowie będą mieli różne obywatelstwa i będą posiadali miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będą mogli skorzystać z procedury rozwodu pozasądowego w Polsce.
4.	KWRSiT	uwaga ogólna	Należy rozwiązać kwestię dzieci martwo urodzonych.	Uwaga niezasadna. Wskazana kwestia jest przedmiotem prac innego resortu.
5.	KWRSiT	art. 58 (1) § 1 k.r.o.	Należy zrezygnować z wymogu jednoczesnej obecności małżonków w trakcie składania zapewnień potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego oraz oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, a także wprowadzić możliwość składania tych zapewnień i oświadczeń w postaci elektronicznej przez dedykowany formularz elektroniczny	Uwaga niezasadna. Intencją projektodawcy jest uzyskanie zgodnych oświadczeń małżonków o rozkładzie pożycia małżeńskiego, braku małoletnich dzieci i wyboru pozasądowego sposobu rozwiązania małżeństwa. Proponowana konstrukcja rozwodu pozasądowego ma stanowić wyjątek od reguły rozwiązania małżeństwa przez sąd. Mając na uwadze zasady trwałości małżeństwa i dobra dziecka, jak również względy celowościowe, potrzebę zapewnienia pewności obrotu prawnego oraz respektowania utrwalonych reguł rejestracji stanu cywilnego w Polsce, przewiduje się określone ograniczenia w dostępie do procedury pozasądowej. Do najważniejszych należą przesłanka nieposiadania wspólnych małoletnich dzieci oraz co najmniej roczny staż związku małżeńskiego. Konieczną przesłanką jest również zupełny i trwały rozkład pożycia, co małżonkowie będą potwierdzać składając osobiście i jednocześnie obecni odpowiednie oświadczenia. Procedura rozwodu pozasądowego, choć opierająca się na zgodnej woli małżonków, będzie pozostawać pod kontrolą organu publicznego. Szczególnym wyrazem tej kontroli jest jednoczesne stawiennictwo stron przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego celem złożenia zapewnienia, a następnie oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Ranga społeczna małżeństwa oraz procedur jego rozwiązania, a także okoliczność, że niezbędnym elementem rozwodu pozasądowego jest zgodna wola małżonków zmierzających do zakończenia związku, nakazują przyjąć, że małżonkowie powinni stawić się w urzędzie stanu cywilnego osobiście i być jednocześnie obecni przy składaniu przewidzianych prawem zapewnień. Procedura rozwodu pozasądowego ma charakter wyjątkowy. Jeżeli z jakichkolwiek względów nie jest możliwe wypełnienie przesłanki

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
-----	---------------------------	--	---------------------------------	---------------

				jednoczesnej obecności małżonków w urzędzie, pozostaje możliwość rozwiązania małżeństwa na drodze sądowej. Proponowane odformalizowanie instytucji rozvodu pozasądowego może budzić pewne wątpliwości w świetle konstytucyjnej ochrony małżeństwa. Przyjęcie zaproponowanego rozwiązania, rodziłoby też problemy związane z ustaleniem odpowiednich opłat za dokonywanie oddzielnych czynności przez małżonków w różnych urzędach stanu cywilnego. Nadto jeśli zapewnienia byłyby składane w postaci elektronicznej w różnych datach (w różnych urzędach) powstałby problem liczenia terminu 1 miesiąca na złożenie oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa. Uwagi o charakterze technicznym i zmierzające do wprowadzenia innowacji informatycznych wymagają podejścia systemowego oraz uzyskania zgody Ministerstwa Cyfryzacji.
6.	KWRSiT	art. 26 ust. 1 p.a.s.c.	Nie określono zasad dot. oznaczeń kategorii archiwalnej - art. 26 ust. 1 p.a.s.c. stanowi, że dokumenty stanowiące podstawę sporządzenia aktu stanu cywilnego lub dokumenty złożone po sporządzeniu aktu stanu cywilnego stanowiące podstawę do dołączenia wzmianki dodatkowej do aktu stanu cywilnego lub stanowiące podstawę zamieszczenia przypisku przy innych aktach stanu cywilnego stanowią akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego.	Uwaga niezasadna. Akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego są gromadzone w rejestrze stanu cywilnego, jeżeli zostały sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej. W rejestrze mogą być gromadzone akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego sporządzone na piśmie utrwalonym w postaci papierowej jako odwzorowanie cyfrowe lub może być zamieszczany opis tych dokumentów. Zgodnie z art. 28 ust. 1 p.a.s.c. akty stanu cywilnego oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego kierownik urzędu stanu cywilnego przechowuje przez okres 80 lat, jeśli są to akty małżeństwa, akty zgonu oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego dotyczące aktu małżeństwa i aktu zgonu. Z kolei rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1904) określa sposób prowadzenia rejestru stanu cywilnego, oznaczania w rejestrze stanu cywilnego aktów stanu cywilnego, prowadzenia akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego uwzględniając konieczność zapewnienia kompletności danych zawartych w rejestrze stanu cywilnego i ich przejrzystości, sprawnego funkcjonowania rejestru stanu cywilnego, ochrony danych osobowych i mając na względzie szczególnie charakter akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego. Skoro zatem rejestr rozwodów pozasądowych będzie jednym z rejestrów stanu cywilnego, to kwestie archiwizacji i przechowywania regulują powyższe przepisy, a zatem akty małżeństwa ze

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				wzmianką o rozwodzie pozasądowym będą przechowywane przez 80 lat, podobnie jak dołączone do akt zbiorowych w wersji papierowej (i wersji elektronicznej) protokoły zapewnień potwierdzających występowanie przesłanek rozwodu pozasądowego i oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Na podstawie art. 6 ust. 2b ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2020 r. poz. 164 z późn. zm.), zostało wydane rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz.U. poz.67), które określa dla organów gminy i związków międzygminnych oraz urzędów obsługujących te organy i związki, organów powiatu i starostw powiatowych, organów samorządu województwa i urzędów marszałkowskich; organów zespolonej administracji rządowej w województwie i urzędów obsługujących te organy między innymi sposób klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji w formie jednolitych rzeczowych wykazów akt. Załącznik nr 2 do tego rozporządzenia [JEDNOLITY RZECZOWY WYKAZ AKT ORGANÓW GMINY I ZWIĄZKÓW MIĘDZYGMINNYCH ORAZ URZĘDÓW OBSŁUGUJĄCYCH TE ORGANY I ZWIĄZKI] pod poz. 535 1 w kolumnie 6 przedstawia kwalifikację archiwalną w zakresie stanu cywilnego i tak dla rejestracji aktów małżeństwa i ich zmian - czyli aktów małżeństwa ze wzmianką o rozwodzie – niezależnie czy sądowym, czy pozasądowym – jest to kategoria A. Z powyższych względów nie zachodzi potrzeba regulowania kwestii kwalifikacji archiwalnej dokumentów w rejestrze rozwodów pozasądowych.
7.	KWRSiT	art. 36 p.a.s.c.	Należy dokonać także zmiany do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, poprzez dodanie do art. 95 zapisu, iż nie pobiera się opłat od wniosku złożonego przez kierownika urzędu stanu cywilnego w sprawach określonych w ustawie Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego. Wiele sądów żąda od kierowników USC opłat za składane wnioski w	Uwaga niezasadna. Powyższa uwaga nie dotyczy instytucji rozwodu pozasądowego, gdyż kierownik USC będzie działał na podstawie ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego. W przypadku wątpliwości, kierownik USC - w ramach czynności wyjaśniających - może zobowiązać małżonków do złożenia stosownych dokumentów. Kierownicy USC nie są stroną postępowania w sprawach rodzinnych (a zatem art. 95 u.k.s.c. nie ma do nich zastosowania). Na podstawie art. 4 ust. 1 p.a.s.c., na sądy został nałożony obowiązek przekazywania urzędom stanu cywilnego prawomocnych orzeczeń oraz ostatecznych decyzji, związanych ze stanem cywilnym i wpływających na treść lub ważność aktów stanu cywilnego.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			ww. sprawach, podczas gdy występuje on do sądu jako organ administracji publicznej, wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, zleconych w drodze ustawy, które mają ma charakter obowiązkowy	Sądy mają obowiązek przekazania urzędom stanu cywilnego odpisów prawomocnych orzeczeń, które: – stanowią podstawę do sporządzenia aktu stanu cywilnego, – mają wpływ na treść aktu stanu cywilnego, – mają wpływ na ważność aktu stanu cywilnego. Do takich orzeczeń należy zaliczyć m.in. postanowienie o uznaniu za zmarłego, wyrok w przedmiocie ustalenia ojcostwa, postanowienie orzekające przysposobienie, czy wyrok o rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód. Orzeczenia te są przysyłane przez sądy do USC bez pobierania opłat. Nadto, Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 r., stanowi w: § 249 : „Odpis protokołu uznania ojcostwa sąd niezwłocznie przesyła urzędowi stanu cywilnego właściwemu dla sporządzenia aktu urodzenia dziecka”; § 251: „W razie uznania ojcostwa przed sądem, który nie był właściwy miejscowo, odpis protokołu o uznaniu ojcostwa przesyła się do sądu właściwego oraz do urzędu stanu cywilnego właściwego dla sporządzenia aktu urodzenia dziecka”; § 252: „O wszczęciu postępowania w sprawie o ustalenie ojcostwa sąd niezwłocznie zawiadamia urząd stanu cywilnego właściwy dla sporządzenia aktu urodzenia dziecka”. Powyższe odpisy dokumentów są przysyłane do USC nieodpłatnie. Po unieważnieniu rozwodu pozasądowego, sąd będzie miał obowiązek (nieodpłatnie) - na podstawie obowiązującego art. 4 ust. 1 p.a.s.c. - przesłać kierownikowi USC odpis prawomocnego wyroku. Ponadto, na podstawie art. 94 u.k.s.c., Skarb Państwa jest zwolniony od opłat sądowych. Zwolnienie Skarbu Państwa jest jedynie częściowe i dotyczy tylko opłat sądowych - Skarb Państwa nie jest zwolniony od ponoszenia wydatków, gdy inicjuje je własnym działaniem, występując w sprawie w charakterze strony.
8.	KWRSiT	art. 62 k.r.o	Proponuje się usunięcie obowiązującego przepisu art. 62 k.r.o. - domniemania pochodzenia dziecka (300 dni).	Uwaga bezprzedmiotowa. Nie dotyczy projektowanej instytucji rozwodu pozasądowego.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				Obecnie zagadnienie to jest przedmiotem prac Zespołu Problemowego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego.
9.		art. 89b ust. 4 i art. 89c ust. 3	Należy rozważyć zasadność udzielania wyjaśnień przez kierownika urzędu stanu cywilnego o doniosłości związku małżeńskiego przed odebraniem od małżonków zapewnień i oświadczeń o rozwodzie	Uwaga niezasadna. Powyższe pouczenie wynika z konieczności zapewnienia konstytucyjnej ochrony małżeństwa. W postępowaniu sądowym jeżeli Sąd uzna, że istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, może skierować strony na mediację (art. 436 k.p.c.), może także zawiesić postępowanie (art. 440 k.p.c.), a wszystko to z uwagi na ochronę małżeństwa wynikającą z art. 18 Konstytucji. Z powyższych względów kierownik USC powinien poinformować małżonków o doniosłości związku małżeńskiego przed odebraniem zapewnień i oświadczeń o rozwodzie.
10.	KWRSiT	art. 89e p.a.s.c.	Należy przewidzieć, jaki będzie termin dla kierownika USC na przesłanie zawiadomienia. Postuluje się wprowadzenie 14 dniowego terminu.	Uwaga niezasadna. Art. 89 ust. 1 pkt 4 p.a.s.c. (w aktualnym brzmieniu) przewiduje, że w przypadku odmowy sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w formie wyznaniowej, zgodnie z art. 1 § 2 i 3 k.r.o., kierownik USC zawiadamia o tym na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej osoby, których odmowa dokonania czynności dotyczy. Przytoczony przepis w praktyce nie powoduje problemów - kierownicy USC przesyłają powyższe zawiadomienie niezwłocznie. W projektowanej ustawie analogiczne rozwiązanie zawarto w art. 89 e ust. 1 (gdy kierownik USC zobowiązany jest wysłać zawiadomienie o przyczynach odmowy przyjęcia od małżonków zapewnienia potwierdzającego występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego). Nie wydaje się zatem uzasadnione, aby dotychczasowa praktyka co do stosowania art. 89 ust. 1 pkt 4 p.a.s.c., nakazywała wprowadzenie konkretnego terminu w projektowanym art. 89 e ust. 1 p.a.s.c.
11.	KWRSiT	art. 89f p.a.s.c.	Należy wyjaśnić, kiedy kierownik USC dowie się o zmienionych okolicznościach z art. 89f p.a.s.c.	Uwaga niezasadna. Małżonkowie, zamierzający rozwiązać małżeństwo w drodze rozwodu pozasądowego, składają zapewnienie, potwierdzające występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, w tym pod rygorem odpowiedzialności karnej, że: 1) nie toczy się między nimi sprawa o rozwód; 2) że posiadają obywatelstwo polskie albo o braku

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				wspólnego obywatelstwa z drugim małżonkiem i o posiadaniu miejsca zamieszkania na terytorium RP; 3) o braku wspólnych małoletnich dzieci (art. 89 b ust. 1, 2, 3). Jeśli kierownik USC odmówi przyjęcia zapewnień, o których mowa w art. 89 b ust. 1 p.a.s.c., a następnie odpadnie przyczyna wykluczająca rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego (np. prawomocnie umorzono postępowanie w sprawie o rozwód, prawomocnie zwrócono pozew o rozwód, wspólne dzieci małżonków osiągnęły pełnoletność, małżonkowie otrzymali obywatelstwo polskie), o czym kierownik USC dowie się od samych małżonków, którzy stawiają się w USC celem ponownego złożenia zapewnień (art. 89f p.a.s.c.), kierownik USC może ponownie odebrać zapewnienie, a następnie oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa w trybie rozwodu pozasądowego. W razie wątpliwości odnośnie posiadania przez małżonków wspólnego obywatelstwa (w rozumieniu art. 2 ust. 3 p.p.m.), jak również w razie wątpliwości, dotyczących miejsca zamieszkania małżonków niebędących obywatelami tego samego państwa, kierownik USC może podjąć postępowanie wyjaśniające, domagając się od małżonków przedłożenia dodatkowych dokumentów.
12.	KWRSiT	art. 89g p.a.s.c.	Proponuje się podwyższenie kwoty opłaty za czynności urzędowe kierownika USC z art. 89g p.a.s.c., z 600 zł na 620 zł.	Uwaga niezasadna. Nie podano powodów, dla których należy zastąpić kwotę 600 zł kwotą 620 zł. W projekcie ustawy w rzeczywistości przewidziano dwie opłaty po 300 zł (a nie jedną na poziomie 600 zł) oraz opłatę w wysokości 20 zł, związaną z wydaniem specjalnego zaświadczenia na podstawie rozporządzenia Bruksela II ter. Wspomniane zaświadczenie nie jest potrzebne w każdym przypadku i jest wydawane tylko na wniosek, gdy zachodzi potrzeba wykazania rozwodu pozasądowego w stosunkach transgranicznych. Nadto, w wyniku uzgodnień z MSWiA, na skutek uwzględnienia uwag z pisma DP-WL.032.170.2025.PP, w art. 4 pkt 1 usunięto propozycję wprowadzenia w ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2023 r., poz. 2111), opłat skarbowych za czynności urzędowe odbierania od małżonków zapewnień potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, a także przyjęcia do protokołu oświadczeń małżonków o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego.
13.	KWRSiT	art.. 90 ust. 1a i 3 p.a.s.c.		Uwaga niezasadna.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
			Wątpliwości dotyczą dwukrotnego opisanie procedury zmiany nazwiska.	Projektowane rozwiązanie ma przyspieszyć przyjęcie od małżonka oświadczenia o powrocie do poprzedniego nazwiska. Po podpisaniu protokołu, obejmującego złożenie wymaganych prawem oświadczeń, małżonek, który chce powrócić do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa, może to uczynić w ramach tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. Dodatkowe przepisy dotyczące zmiany nazwiska, dokonywanej niezwłocznie po złożeniu oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, są potrzebne z dwóch powodów: - bez dodatkowego przepisu mogłyby się pojawić wątpliwości, czy oświadczenie można złożyć zanim wpisano wzmiankę dodatkową o rozwodzie, która ma przecież charakter konstytutywny, tymczasem oczywiste jest, że osoba zainteresowana powinna mieć możliwość złożenia takiego oświadczenia w trakcie jednej wizyty w USC, nawet jeśli musiałaby poczekać na wpisanie wzmianki o rozwodzie (i zmianie nazwiska) przez innego kierownika USC (gospodarza aktu małżeństwa); - dodatkowa regulacja niezbędna jest także, aby informacja o powrocie do nazwiska mogła się znaleźć w rejestrze rozwodów pozasądowych, co następnie umożliwi jednoczesne wpisanie do aktu małżeństwa - przez gospodarza tego aktu - zarówno wzmianki o rozwodzie, jak i wzmianki o powrocie do nazwiska; gdyby pozostać przy zasadach ogólnych, to dokonanie tej drugiej wzmianki byłoby możliwe dopiero po fizycznym dostarczeniu do urzędu właściwego dla sporządzenia aktu małżeństwa oryginału protokołu o przyjęciu oświadczenia o powrocie do nazwiska noszonego przed ślubem.
14.	KWRSiT	art. 90 p.a.s.c. ust. 1a p.a.s.c.	Należy umożliwić składanie oświadczenia o powrocie do nazwiska, które małżonek nosił przed zawarciem małżeństwa, na etapie przyjmowania przez kierownika urzędu stanu cywilnego oświadczenia o rozwodzie (w formie usługi online, w tym samym e-formularzu) i analogicznie wprowadzanie takiej możliwości w procedurze rozwodu sądowego.	Uwaga niezasadna. W art. 5 pkt 9 projektu ustawy dodaje się do art. 90 p.a.s.c. ust. 1a, zgodnie z którym, w przypadku rozwodu pozasądowego, oświadczenie małżonka o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa może być złożone niezwłocznie po złożeniu przez małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa. Po podpisaniu protokołu obejmującego złożenie wymaganych prawem oświadczeń, małżonek, który chce powrócić do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa, może to uczynić w ramach tej samej wizyty w urzędzie stanu cywilnego. Oświadczenie to przyjmowane jest na podstawie art. 90 p.a.s.c. W przypadku niezłożenia oświadczenia o powrocie do nazwiska w toku procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa, zakłada się, że możliwe będzie odrębne złożenie tego oświadczenia na ogólnych zasadach, to jest przed wybranym kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				Powrót do poprzedniego nazwiska możliwy będzie w terminie wynikającym z art. 59 k.r.o., liczonym od chwili ustania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego. Wydaje się więc że, korzystniejszym rozwiązaniem dla małżonków, jest możliwość złożenia oświadczenia o powrocie do nazwiska, które małżonek nosił przed zawarciem małżeństwa również po uzyskanym rozwodzie pozasądowym aniżeli obligowanie stron, do podejmowania decyzji w tym zakresie na etapie składania oświadczeń o rozwodzie. W rejestrze rozwodów pozasądowych, do którego dostęp będzie miał każdy kierownik urzędu stanu cywilnego, będą gromadzone informacje dotyczące złożonych przez małżonków zapewnień, ich oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, a także – w niektórych przypadkach – oświadczeń o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa. W rejestrze będą także zamieszczane elektroniczne odpisy odpowiednich dokumentów, na podstawie których możliwe będzie dołączenie – przez kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa – wzmianek dodatkowych o rozwiązaniu małżeństwa oraz (ewentualnie) o zmianie nazwiska. Dzięki wskazanemu rozwiązaniu procedura rozwodu pozasądowego będzie się mogła zakończyć zanim do urzędu właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu małżeństwa dotrą wszystkie niezbędne dokumenty w tradycyjnej (papierowej) formie. Projekt zmierza do umożliwienia załatwienia wszystkich spraw związanych z rozwodem pozasądowym podczas jednej wizyty w urzędzie. Nieracjonalne wydaje się, by oświadczenie o powrocie do nazwiska składane niezwłocznie po złożeniu oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa miało oczekiwać na przesłanie do właściwego urzędu na zasadach ogólnych, podczas gdy sam rozwód pozasądowy będzie natychmiast widoczny w rejestrze rozwodów. Zamieszczenie informacji o powrocie do nazwiska (i skanu dokumentu) w rejestrze rozwodów pozasądowych (jeżeli oświadczenie złożono niezwłocznie) pozwoli właściwemu kierownikowi w ramach jednej czynności wprowadzić obie wzmianki do aktu małżeństwa. Będzie to z korzyścią dla obywateli i z korzyścią dla urzędu (nie trzeba dwa razy zajmować się tą samą sprawą). Prawdą jest natomiast, że jeżeli małżonek będzie chciał złożyć oświadczenie później, tj. gdy wzmianka o rozwodzie pozasądowym została już dokonana, albo w przypadku rozwodu sądowego, to rejestr rozwodów pozasądowych nie będzie wykorzystywany. Wtedy pozostanie oczekiwanie na przesłanie dokumentów na zasadach ogólnych. Z tych samych względów, jak w wyjaśnieniu do uwagi nr 1, wprowadzenie dedykowanej usługi w wersji on-line i powiązanego z nią formularza wymaga zmian systemowych oraz uzyskania aprobaty Ministra Cyfryzacji. Analogiczne wyjaśnienie dotyczy także uwagi nr

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
-----	---------------------------	--	---------------------------------	---------------

				3 i propozycji wzmianki dodatkowej i tworzenia jej w sposób automatyczny przez rejestr stanu cywilnego na podstawie danych i dokumentów zawartych w rejestrze rozwodów.
15.	KWRSiT	OSR	Należy zmodyfikować system teleinformatyczny oraz uwzględnić konieczności wyposażenia urzędów stanu cywilnego w urządzenia do wykonywania odwzorowań cyfrowych dokumentów sporządzonych w postaci papierowej (zapewnienia ,protokoły) oraz zintegrowania tych urządzeń z systemem rejestru stanu cywilnego w celu przesyłania odwzorowań z rejestru rozwodów	Uwaga niezasadna. Ministerstwo Cyfryzacji przedstawiło wydatki na dostosowanie funkcjonalności prowadzonego w systemie teleinformatycznym rejestru stanu cywilnego. Koszty realizacji wskazanej inicjatywy wyceniono na 8474590,24 zł brutto, w tym uwzględniające szkolenia, tj. materiały szkoleniowe – instrukcje, filmy, przeprowadzenie szkoleń w formie webinarów. W związku z oczekiwaniem urzędów stanu cywilnego dotyczącym doposażenia w celu zamieszczania w rejestrze rozwodów pozasądowych odwzorowań cyfrowych dokumentów, co wiąże się z koniecznością zakupu sprzętu dla prawie 2,3 tys. gmin, w świetle wolumenu rozwodów, które potencjalnie będą miały miejsce w tym trybie (w OSR wskazano na ponad 24 tys. rozwodów osób bez dzieci, przy czym zapewne nie wszystkie zdecydują się na skorzystanie z tego trybu), Ministerstwo Cyfryzacji w swoim stanowisku poddało pod rozagę, rezygnację z gromadzenia w rejestrze rozwodów pozasądowych odwzorowań cyfrowych dokumentów. Jak wskazało Ministerstwo Finansów, nie przewiduje się dodatkowych środków na doposażenie urzędów w ramach projektu, jednocześnie minister nie posiada dodatkowych środków, które mógłby przeznaczyć na zakup skanerów. Ponadto w opinii Ministerstwa Cyfryzacji zakup taki jest dyskusyjny ekonomicznie wobec rocznej liczby rozwodów w tym trybie na poziomie 20 tys., a projekt nie powinien wiązać się z ponoszeniem dodatkowych, możliwych do uniknięcia, kosztów. W opinii projektodawcy odwzorowania cyfrowe są na tyle istotnym elementem procedury pozasądowego rozwiązania małżeństwa, że muszą pozostać w projekcie. Dzięki ich rejestracji na podstawie art. 19 ust.2b i 89c ust. 8 p.a.s.c. zagwarantowana jest pewność w zakresie wpisywania wzmianek dodatkowych. Projektowane rozwiązanie uniemożliwia także „obchodzenie” przepisów o odmowie przyjęcia zapewnień potwierdzających występowanie przesłanek rozwodu pozasądowego oraz oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, gdyż niezwłocznie każdy kierownik urzędu stanu cywilnego, do którego udali się małżonkowie, będzie mógł sprawdzić przyczyny ich odmowy w innym urzędzie. Zapobiegnie to sytuacji, kiedy małżonkowie w różnych urzędach stanu cywilnego podejmą próbę złożenia stosownych zapewnień lub oświadczeń podając nieprawdziwe informacje, aby ominąć wymagania ustawowe. Procedura rozwodu pozasądowego, choć opierająca się na zgodnej woli małżonków, powinna pozostawać pod

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Jednostka redakcyjna lub strona uzasadnienia lub pkt OSR	Treść uwagi/propozycja przepisu	Stanowisko MS
				kontrolą organu publicznego, celem zapewnienia pewności obrotu prawnego oraz respektowania utrwalonych reguł rejestracji stanu cywilnego w Polsce. Zaproponowane rozwiązanie uwzględni mechanizmy stosowane do tej pory w Prawie o aktach stanu cywilnego – w art. 26 ust. 3 i ust. 4 pkt 1 oraz art. 124 ust. 6 i 7 p.a.s.c. Regulacje te obowiązują do ponad 10 lat, zatem należy oczekiwać, że jeżeli nie wszystkie, to zdecydowana większość urzędów stanu cywilnego jest już wyposażona w stosowne urządzenia (obecnie powszechnie używane typu skaner czy drukarka ze skanerem), stąd koszty finansowe doposażenia nie powinny być znaczne.
16.		OSR	Należy przedstawić gruntowną analizę wpływu proponowanych rozwiązań prawnych na dochody i wydatki po stronie jednostek samorządu terytorialnego oraz zapisów zobowiązujących projektodawcę do ewaluacji funkcjonowania projektowanych przepisów w okresie roku i trzech lat od ich wejścia w życie, w zakresie dochodów i wydatków po stronie tych jednostek.	Uwaga niezasadna. Celem projektu jest wprowadzenie do polskiego porządku prawnego możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa. Jak wskazano w pkt 6 oceny skutków regulacji, źródłem finansowania działań USC będzie opłata administracyjna wnoszona przez małżonków, która w założeniu projektodawcy, jest na tyle wysoka, że zrekompensuje gminom wydatki z tym związane. Planowana wysokość opłaty administracyjnej za dokonanie czynności w urzędzie stanu cywilnego wynosi 600 zł. Zaproponowany miernik „Liczba rozwodów przeprowadzonych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego” pozwoli na oszacowanie wpływów z tytułu opłaty administracyjnej. W przypadku gdyby, okazało się, że wskazana kwota nie jest wystarczającą, projektodawca będzie dążył do wprowadzenia odpowiednich zmian.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI¹⁾

z dnia

w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego

Na podstawie art. 33 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 594) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór:

- 1) odpisu zupełnego aktu urodzenia w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) odpisu zupełnego aktu urodzenia w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia;
- 3) odpisu zupełnego aktu małżeństwa w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia;
- 4) odpisu zupełnego aktu małżeństwa w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 4 do rozporządzenia;
- 5) odpisu zupełnego aktu zgonu w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 5 do rozporządzenia;
- 6) odpisu zupełnego aktu zgonu w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 6 do rozporządzenia;
- 7) odpisu zupełnego aktu zgonu osoby o nieustalonej tożsamości w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 7 do rozporządzenia;
- 8) odpisu zupełnego aktu zgonu osoby o nieustalonej tożsamości w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 8 do rozporządzenia;

- 9) odpisu skróconego aktu urodzenia w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 9 do rozporządzenia;
- 10) odpisu skróconego aktu urodzenia w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 10 do rozporządzenia;
- 11) odpisu skróconego aktu urodzenia dziecka, które urodziło się martwe, w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 11 do rozporządzenia;
- 12) odpisu skróconego aktu urodzenia dziecka, które urodziło się martwe, w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 12 do rozporządzenia;
- 13) odpisu skróconego aktu małżeństwa w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 13 do rozporządzenia;
- 14) odpisu skróconego aktu małżeństwa w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 14 do rozporządzenia;
- 15) odpisu skróconego aktu zgonu w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 15 do rozporządzenia;
- 16) odpisu skróconego aktu zgonu w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 16 do rozporządzenia;
- 17) protokołu zgłoszenia urodzenia, stanowiący załącznik nr 17 do rozporządzenia;
- 18) protokołu uznania ojcostwa, stanowiący załącznik nr 18 do rozporządzenia;
- 19) protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński, stanowiący załącznik nr 19 do rozporządzenia;
- 20) protokołu przyjęcia oświadczenia rozwiedzionego małżonka albo małżonka, który złożył oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa, o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa, stanowiący załącznik nr 20 do rozporządzenia;
- 21) protokołu zgłoszenia zgonu, stanowiący załącznik nr 21 do rozporządzenia;
- 22) protokołu przyjęcia oświadczeń, o których mowa w art. 88 § 3 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809), stanowiący załącznik nr 22 do rozporządzenia;

- 23) protokołu przyjęcia oświadczeń małżonków, że dziecko będzie nosiło takie samo nazwisko, jakie nosi albo nosiłoby ich wspólne dziecko, stanowiący załącznik nr 23 do rozporządzenia;
- 24) protokołu przyjęcia oświadczenia o zmianie imienia lub imion, stanowiący załącznik nr 24 do rozporządzenia;
- 24a) protokołu przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa, stanowiący załącznik nr 24a do rozporządzenia;
- 25) zaświadczenia potwierdzającego uznanie ojcostwa, stanowiący załącznik nr 25 do rozporządzenia;
- 26) zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, stanowiący załącznik nr 26 do rozporządzenia;
- 27) zaświadczenia stwierdzającego, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego, stanowiący załącznik nr 27 do rozporządzenia;
- 28) zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo, stanowiący załącznik nr 28 do rozporządzenia;
- 29) zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 29 do rozporządzenia;
- 30) zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby w zwizualizowanej postaci dokumentu elektronicznego, stanowiący załącznik nr 30 do rozporządzenia;
- 31) wniosku o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 31 do rozporządzenia;
- 32) wniosku o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 32 do rozporządzenia;
- 33) zaświadczenia o stanie cywilnym w postaci papierowej, stanowiący załącznik nr 33 do rozporządzenia;

34) zaświadczenia o stanie cywilnym w zwizualizowanej postaci elektronicznej, stanowiący załącznik nr 34 do rozporządzenia;

35) zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, stanowiący załącznik nr 35 do rozporządzenia;

36) zapewnień małżonków potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego, stanowiący załącznik nr 36 do rozporządzenia.

§ 2. Odpis zupełny aktu stanu cywilnego, o którym mowa w § 1 pkt 1, 3, 5 i 7, odpis skrócony aktu stanu cywilnego, o którym mowa w § 1 pkt 9, 11, 13 i 15, oraz zaświadczenie, o którym mowa w § 1 pkt 28 i 33, zawierają indywidualne oznaczenie blankietu składające się z dwóch liter oraz siedmiu cyfr.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem²⁾

**MINISTER SPRAW
WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

W POROZUMIENIU:

MINISTER CYFRYZACJI¹

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. poz. 999).

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Cyfryzacji z dnia 29 maja 2023 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1023), które straci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U.).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego określonego w art. 33 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1378 i 1615), zwaną dalej „p.a.s.c.”.

Konieczność wydania przedmiotowego rozporządzenia wynika ze zmian w p.a.s.c. wprowadzanych ustawą z dnia 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2025 r. poz.). Skutkiem wprowadzenia zmian w art. 33 ustawy PRASC jest zmiana organu właściwego do wydania rozporządzenia. Obecnie do wydania rozporządzenia jest upoważniony minister właściwy do spraw informatyzacji, który wydaje rozporządzenie w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych. Zawarta w art. 33 p.a.s.c. delegacja ustawowa obejmuje upoważnienie do określenia wzorów dokumentów z zakresu rejestracji stanu cywilnego, zawierających przede wszystkim treść merytoryczną, do określenia której właściwy powinien być organ odpowiedzialny za te zadania (Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji).

Zmiany w p.a.s.c. przewidziane w ustawie z dnia 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2025 r. poz.) wprowadzają także konieczność określenia wzorów przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego wzoru zapewnień małżonków potwierdzających występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego.

Dodatkowo projektowany załącznik nr 20 wymaga dostosowania zakresu danych zgodnie ze zmienianym art. 90 ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego. Załącznik ten powinien określać protokół przyjęcia oświadczenia rozwiedzionego małżonka albo małżonka, który złożył oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozvodu pozasądowego, o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa.

Pozostałe wzory zostały określone w projektowanym rozporządzeniu w sposób tożsamy, jak w aktualnie obowiązującym rozporządzeniu.

Konsekwencją opisanych zmian będzie utrata mocy obowiązującego obecnie rozporządzenia Ministra Cyfryzacji z dnia 29 maja 2023 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1023).

Projektowane rozporządzenie wejdzie w życie z dniem wejścia w życie zmienionego art. 33 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego.

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowana regulacja nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Projektowana regulacja nie będzie wymagała notyfikacji Komisji Europejskiej w trybie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 468).

Projekt rozporządzenia nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677).

Protokół przyjęcia oświadczenia rozwiedzionego małżonka albo małżonka, który złożył oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa, o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa

1. Data i miejsce złożenia oświadczenia

Data

Miejsce

2. Dane rozwiedzionego małżonka albo małżonka, który złożył oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa

Imię pierwsze

Imię drugie

Imiona kolejne

Nazwisko

Nazwisko rodowe

Data urodzenia

Miejsce urodzenia

Numer PESEL, jeżeli został nadany

3. Oświadczenie rozwiedzionego małżonka albo małżonka, który złożył oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa

Osoba, która złożyła oświadczenie, oświadczyła, że powraca do noszonego przed zawarciem małżeństwa nazwiska:

Podstawa prawna: art. 59 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Podstawa prawna: art. 90 ust. 1 a ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

4. Akt małżeństwa

Oznaczenie aktu małżeństwa

Miejsce sporządzenia aktu małżeństwa

5. Informacje o rozwodzie albo złożeniu oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa

Wyżej wymieniona osoba oświadczyła, że małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód.

Wyżej wymieniona osoba oświadczyła, że złożył oświadczenie o rozwiązaniu małżeństwa

Oznaczenie sądu

Sygnatura akt

Data uprawomocnienia orzeczenia

Data złożenia oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa

6. Informacja o udziale biegłego, jeżeli brał udział w czynności

Biegły złożył oświadczenie o sumiennym i bezstronnym wykonaniu zadania.

Imię

Nazwisko

7. Informacja o udziale tłumacza, jeżeli brał udział w czynności

Tłumacz złożył oświadczenie o sumiennym i bezstronnym wykonaniu zadania.

Imię

Nazwisko

8. Imię i nazwisko kierownika urzędu stanu cywilnego albo konsula Rzeczypospolitej Polskiej, który przyjął oświadczenie

Imię

Nazwisko

9. Adnotacja o opłacie skarbowej

10. Podpisy i pieczęcie

Własnoręczny czytelny podpis rozwiedzonego małżonka
albo małżonka, który złożył oświadczenie o rozwiązaniu
małżeństwa

Po odczytaniu protokołu podpisali:

Własnoręczny czytelny podpis biegłego,
jeżeli brał udział w czynności

Własnoręczny czytelny podpis tłumacza,
jeżeli brał udział w czynności

Własnoręczny podpis kierownika urzędu stanu cywilnego
albo konsula Rzeczypospolitej Polskiej i pieczęć z
imieniem, nazwiskiem i stanowiskiem służbowym

Pieczęć urzędowa

Protokół przyjęcia od małżonków oświadczeń o rozwiązaniu małżeństwa

1. Data i miejsce złożenia oświadczeń

Data

Miejsce

2. Dane osób rozwiązujących związek małżeński

Mężczyzna

Kobieta

Imię pierwsze

Imię drugie

Imiona kolejne

Nazwisko

Nazwisko rodowe

Stan cywilny

Data urodzenia

Miejsce urodzenia

Obywatelstwo

Miejsce zamieszkania

Datę i miejsce zawarcia małżeństwa,
które ma być rozwiązane,
oraz oznaczenie aktu małżeństwaDatę i miejsce złożenia
przez małżonków zapewnień

3. Informacja o złożeniu przez każdego z małżonków:

- a) oświadczenia, że między małżonkami nie toczy się sprawa o rozwód, o separację, w której strona pozwana domaga się rozvodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa
Oświadczam, że:
- b) oświadczenia o posiadaniu obywatelstwa polskiego albo o braku wspólnego obywatelstwa z drugim małżonkiem i posiadaniu miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
Oświadczam, że:
- c) oświadczenia, że małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci
Oświadczam, że:
- d) oświadczenia, że małżonkowie nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych
Oświadczam, że:
- e) oświadczenia o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia
Oświadczam, że:
- f) oświadczenie o świadomości odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych oświadczeń, o których mowa w art. 89c ust. 4 pkt 5 lit. a-c ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U...)

Zgodnie z art. 233 § 1 w związku z§ 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny: Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Oświadczam, że powyższe dane są prawdziwe, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

4. Informacja o złożeniu przez każdego z małżonków oświadczenia o rozwiązaniu małżeństwa

5. Informacja o wyjaśnieniu małżonkom znaczenia małżeństwa oraz o pouczeniu, że rozwiązanie małżeństwa wymaga dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej

Potwierdzam otrzymanie wyjaśnień oraz pouczenia

6. Nazwisko i imię biegłego lub tłumacza, jeżeli brali udział w czynności

Imię
Nazwisko

7. Imię i nazwisko kierownika urzędu stanu cywilnego albo konsula Rzeczypospolitej Polskiej przyjmującego oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński

Imię
Nazwisko

8. Adnotacje

9. Podpisy i pieczęcie

Po odczytaniu protokołu podpisali:

Własnoręczny czytelny podpis kobiety

Własnoręczny czytelny podpis mężczyzny

Własnoręczny czytelny podpis tłumacza
jeżeli brał udział w czynności

Własnoręczny czytelny podpis kierownika urzędu stanu
cywilnego i pieczęć z imieniem, nazwiskiem i stanowiskiem
służbowym

Zapewnienia małżonków potwierdzające występowanie przesłanek rozwiązania małżeństwa w drodze rozwodu pozasądowego

CZĘŚĆ I. Wypełnia kobieta, która zamierza rozwiązać małżeństwo

1. Dane kobiety

Imię i Nazwisko
Nazwisko rodowe
Stan cywilny
Obywatelstwo
Miejsce zamieszkania
Adres do korespondencji
Data i miejsce urodzenia
Numer PESEL
Dokument tożsamości

2. Data i miejsce zawarcia małżeństwa, które ma być rozwiązane

Oznaczenie aktu małżeństwa

3. Oświadczenie, że między małżonkami nie toczy się sprawa o rozwód, o separację, w której strona pозwana domaga się rozwodu, lub sprawa o unieważnienie małżeństwa

Oświadczam, że:

4. Oświadczenie o posiadaniu obywatelstwa polskiego albo o braku wspólnego obywatelstwa z drugim małżonkiem i posiadaniu miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Oświadczam, że:

5. Oświadczenie, że małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci

Oświadczam, że:

6. Oświadczenie, że małżonkowie nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych.

Oświadczam, że

7. Oświadczenie o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżonków

Oświadczam, że:

8. Oświadczenie i podpis

Pouczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, o którym mowa w pkt 3-5;

Zgodnie z art. 233 § 1 w związku z § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny: Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Oświadczam, że powyższe dane są prawdziwe, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

Miejscowość, data (dd-mm-rrrr)

Własnoręczny czytelny podpis kobiety

9. Potwierdzam otrzymanie wyjaśnień o doniosłości związku małżeńskiego, przepisów regulujących jego rozwiązanie oraz o przekazaniu pisemnej informacji, o której mowa w art. 89b ust. 4 ustawy.

10. Imię nazwisko biegłego lub tłumacza, jeżeli brał udział w czynności

11. Datę i miejsce złożenia zapewnień

Własnoręczne podpisy biegłego lub tłumacza oraz kierownika urzędu stanu cywilnego przyjmującego zapewnienia.

CZĘŚĆ II. Wypełnia mężczyzna, która zamierza rozwiązać małżeństwo

12. Dane mężczyzny

Imię i Nazwisko

Nazwisko rodowe

Stan cywilny

Obywatelstwo

Miejsce zamieszkania

Adres do korespondencji

Data i miejsce urodzenia

Numer PESEL

Dokument tożsamości

13. Data i miejsce zawarcia małżeństwa, które ma być rozwiązane

Oznaczenie aktu małżeństwa

14. Oświadczenie, że między małżonkami nie toczy się sprawa o rozwód

Oświadczam, że:

15. Oświadczenie o posiadaniu obywatelstwa polskiego albo o braku wspólnego obywatelstwa z drugim małżonkiem i posiadaniu miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Oświadczam, że:

16. Oświadczenie, że małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci

Oświadczam, że:

17. Oświadczenie, że małżonkowie nie mają wspólnych dzieci poczętych, lecz nieurodzonych

Oświadczam, że:

18. Oświadczenie o zupełnym i trwałym rozkładzie pożycia małżonków

Oświadczam, że:

19. Oświadczenie i podpis

Pouczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, o którym mowa w pkt 14-16;

Zgodnie z art. 233 § 1 w związku z § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny: Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Oświadczam, że powyższe dane są prawdziwe, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

Miejscowość, data (dd-mm-rrrr)

Własnoręczny czytelny podpis mężczyzny

20. Potwierdzam otrzymanie wyjaśnień o doniosłości związku małżeńskiego, przepisów regulujących jego rozwiązanie oraz o przekazaniu pisemnej informacji, o której mowa w art. 89b ust. 4 ustawy.

21. Imię nazwisko biegłego lub tłumacza, jeżeli brał udział w czynności

22. Datę i miejsce złożenia zapewnień

Własnoręczne podpisy biegłego lub tłumacza oraz kierownika urzędu stanu cywilnego przyjmującego zapewnienia.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

w sprawie wzoru pouczenia o skutkach rozwiązania małżeństwa

Na podstawie art. 89b ust. 5 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 594) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór pouczenia o skutkach rozwiązania małżeństwa, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

WZÓR

pouczenia o skutkach rozwiązania małżeństwa

Rozwiązanie małżeństwa powoduje następujące skutki prawne:

- zmienia się stan cywilny z żonaty/żonata na rozwiedziony/rozwiedziona;
- ustaje obowiązek wzajemnej pomocy małżeńskiej, wierności i wsparcia finansowego;
- ustaje małżeński ustrój majątkowy (w tym wspólność majątkowa małżeńska);
- jeżeli małżonków łączył ustrój wspólności majątkowej powstaje możliwość podziału majątku wspólnego, a jeżeli między małżonkami obowiązywała rozdzielność majątkowa z wyrównaniem dorobków może powstać uprawnienie do żądania wyrównania dorobków;
- ustaje możliwość wzajemnego dziedziczenia oraz prawo do zachowku;
- powstaje możliwość powrotu małżonka rozwiedzionego do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa na zasadach określonych w art. 59 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 i z 2025 r. poz. 897);
- może powstać roszczenie o alimenty na zasadach z art. 60 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 i z 2025 r. poz. 897);
- małżonek rozwiedziony, który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzionego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego;
- obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od rozwiązania małżeństwa, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni;
- w związku z tym, że rozwód pozasądowy wywołuje skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy rozkładu pożycia, nie znajduje zastosowania art. 60 § 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 i z 2025 r. poz. 897), który przewiduje, że jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczyniać się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku);

- wpływa na domniemanie pochodzenia dziecka z małżeństwa (od męża matki), które obowiązuje jeszcze przez 300 dni od rozwiązania małżeństwa; jeżeli jednak dziecko urodziło się przed upływem 300 dni od ustania małżeństwa, lecz po zawarciu przez matkę drugiego małżeństwa, domniemywa się, że pochodzi ono od drugiego męża (przy czym to drugie domniemanie nie znajduje zastosowania, gdy dziecko urodziło się w następstwie procedury medycznie wspomaganej prokreacji, na którą wyraził zgodę pierwszy mąż matki); domniemanie pochodzenia dziecka z małżeństwa może być obalone tylko na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa.

UZASADNIENIE

Konieczność wydania przedmiotowego rozporządzenia wynika ze zmian w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 594, z późn. zm.), zwanej dalej „p.a.s.c.”, wprowadzanych ustawą z dnia 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2025 r. poz.).

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego określonego w art. 89b ust. 5 p.a.s.c.

Zgodnie z art. 89b ust. 4 p.a.s.c., przed odebraniem od małżonków zapewnień, o których mowa w art. 89b ust. 1, kierownik urzędu stanu cywilnego wyjaśnia im doniosłość związku małżeńskiego, przepisy regulujące jego rozwiązanie, a także przekazuje małżonkom pouczenie o skutkach rozwiązania małżeństwa wynikających z art. 46, 58², 58³, 59, 60 i 61 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz powiadamia małżonków o możliwości skorzystania ze wsparcia w kryzysie małżeńskim dostępnego na terenie gminy.

Wzór pouczenia o skutkach rozwiązania małżeństwa, o którym mowa w ust. 4, uwzględniając konieczność zapewnienia jego przejrzystości i zrozumiałości, określa Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia stosownie do art. 89b ust. 5 p.a.s.c.

Projektowane rozporządzenie wejdzie w życie z dniem wejścia w życie art. 89b ust. 5 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego.

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowana regulacja nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Projektowana regulacja nie będzie wymagała notyfikacji Komisji Europejskiej w trybie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 468).

Projekt rozporządzenia nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny

zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677).